

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETO
FINANSŲ IR MOKESČIŲ KATEDRA

AUKSĖ CYCARIENĖ
TEISĖS IR VALDYMO PROGRAMA

BANKO STEIGIMAS

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
Lekt. Lina Liubauskaitė

Konsultantas –
Dr. Algirdas Miškinis

Vilnius, 2008

Turinys

IVADAS.....	3
1. BANKAI IR JŲ RŪŠYS	5
2. BANKO STEIGIMAS LIETUVOJE	11
2.1. PARUOŠIAMASIS ETAPAS	12
2.2. STEIGIAMASIS BANKO SUSIRINKIMAS.....	19
2.3. LEIDIMO ĮSTEIGTI BANKĄ SUTEIKIMAS	21
2.4. ĮMONĖS ĮREGISTRAVIMAS JURIDINIŲ ASMENŲ REGISTRE.....	23
2.5. LICENCIJOS SUTEIKIMAS.....	25
3. ES DIREKTYVŲ KELIAMŲ REIKALAVIMAI IR JŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ	33
4. TEISINIŲ REIKALAVIMŲ VERTINIMAS VADOVAUJANTIS NAUJAI ĮSTEIGTO BANKO PATIRTIMI..	40
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	60
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	63
SANTRAUKA.....	67
SUMMARY	68
PRIEDAI.....	69

IVADAS

Bankai yra neatsiejama kiekvienos valstybės dalis, finansinio stabilumo ir gerovės garantas bei įrankis, kurių pagalba yra reguliuojami finansiniai srautai ir užtikrinamas fiskalinis valstybės stabilumas. Todėl akivaizdu, kad bankų svarba ir reikšmė yra neginčijamas faktas. Tai betarpiškai susiję su šalyje veikiančių bankų skaičiumi, kuriam turi įtakos ir banko steigimo teisinis reglamentavimas. Lietuvai atgavus nepriklausomybę įvyko bankų griūtis. Nuo to laiko iki šių metų (1990-2008), Lietuvoje, užuot steigus naujus bankus, buvo privatizuojami valstybiniai bankai, steigiami užsienio bankų filialai, atstovybės ir t.t., steigimui pasirinktos kaimyninės ar kitos šalys, t.y. Lietuvoje veikiančių bankų skaičius nedidėjo.

Temos aktualumas. Magistro baigiamojo darbo temos pasirinkimą lėmė ir tai, kad Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą (toliau tekste – ES), buvo privalu ES teisės aktus inkorporuoti į Lietuvos teisinę sistemą. Suprantama, iki įstojimo į Europos Sąjungą, bankų steigimą ir jų veiklą reglamentuojantys teisės aktai buvo derinami su galiojančiais Lietuvoje, tačiau, įstojus į ES, mūsų šalis įsipareigojo besąlygiškai vadovautis ES galiojančiais teisės aktais, reglamentuojančiais bankų steigimą ir jų veiklą. Derinant Lietuvoje galiojusius teisės aktus su ES galiojančiais jų atitikmenimis, buvo pakeisti kai kurie bankų steigimo reikalavimai. Po įstojimo į ES jau prabėgo keleri metai, tačiau būtent šiuo metu palankus metas išsamiau paanalizuoti šią temą, nes dabar yra steigiamas naujas bankas – pirmasis po bankų griūtis – remiantis naujais bankų steigimą reglamentuojančiais teisės aktais bei praktiškai pradėjus taikyti ES teisės aktus. Steigiant bankus tai suteikia galimybę remtis ne istoriniais faktais ar užsienio šalių patirtimi, bet patyrinėti bankų steigimo procesą praktiškai. Tuo pačiu išaiškėja problemos, galinčios iškilti, siekiant įgyvendinti teisės aktus, reglamentuojančius banko steigimą Lietuvoje.

Literatūroje pasirinkta tema nebuvo plačiai aptarinėjama, išsamaus mokslinio tyrimo šia tema nebuvo atliekama, ypač Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą. Dauguma esamų tyrimų yra fragmentiški, atlikti tik Lietuvai atgavus nepriklausomybę, kai buvo iškilęs poreikis kurti naują įstatyminę bazę. Šios aplinkybės lėmė magistro baigiamojo darbo tikslo, darbo objekto, dalyko, uždavinių, hipotezių pasirinkimą ir identifikavimą. Magistro baigiamojo darbo **tikslas** – konstatuoti teisinio reglamentavimo problemas, kylančias steigiant banką Lietuvos Respublikoje; išsiaiškinti, kokią įtaką banko steigimui Lietuvoje turėjo įstojimas į Europos Sąjungą.

Šio mokslinio tyrimo **objektas** – banko steigimo procedūros ir banko steigimą reglamentuojantys teisės aktai.

Magistro baigiamojo darbo **dalykas** – banko steigimo teisinio reglamentavimo analizė ir vertinimas.

Magistro baigiamojo darbo **uždaviniai**:

- išanalizuoti Lietuvoje veikiančią teisės aktų bazę, kuri reglamentuoja banko steigimą;
- išanalizuoti ir konstatuoti, kaip pakito banko steigimo procesas, jam keliami reikalavimai, Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, ar teisės aktai yra visiškai harmonizuoti, nes ES teisės normos buvo inkorporuotos į Lietuvos teisinę sistemą;
- išanalizuoti banko steigimą reglamentuojančių teisės aktų veiksmingumą praktikoje;
- nustatyti, ar teisės aktuose, reglamentuojančiuose banko steigimą, reikia kokių nors pakeitimų.

Šiame darbe keliami **hipotezė** – ne visi reikalavimai, keliami norint steigti banką, yra aiškūs, pagrįsti ir lengvai įgyvendinami.

Tyrimo metodai. Informacija darbui buvo renkama taikant šiuos metodus: teisės aktų tradicinę analizę ir interviu. Vėliau, siekiant patvirtinti arba paneigti keliamą hipotezę bei sprendžiant darbe iškeltus uždavinius, buvo naudojami lingvistinis, lyginimo, teorinės analizės ir apibendrinimo metodai. Atliekant apklausą buvo siekiama nustatyti, ar teisinis reglamentavimas turi įtakos pasirenkant, kurioje šalyje steigti banką; ar teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios banko steigimą, yra lengvai įgyvendinamos.

Magistro baigiamojo darbo struktūra:

- įvadas, kuriame apibrėžiamas temos aktualumas, naujumas, nurodomi tikslai bei uždaviniai, darbo objektas, dalykas, iškeliami pagrindinė hipotezė.
- keturios dėstymo dalys. Pirmojoje magistro baigiamojo darbo dalyje yra aptariamos bankų rūšys, jų klasifikavimas. Antrojoje dalyje įvertinama Lietuvos Respublikos teisinė bazė, reglamentuojanti banko steigimą Lietuvoje, akcentuojant banko steigimo procesą ir banko steigimui keliamus reikalavimus. Trečiojoje dalyje yra palyginamos Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių banko steigimą, nuostatos su ES direktyvų nuostatomis; vertinama, ar visi banko steigimui keliami reikalavimai, numatyti ES direktyvose, yra inkorporuoti į Lietuvos teisinę sistemą. Ketvirtojoje magistro baigiamojo darbo dalyje yra vertinami teisės aktų, reglamentuojančių banko steigimą, reikalavimai remiantis naujai įsteigto banko ir kitų, registruotų Lietuvoje, komercinių bankų patirtimi.
- išvados ir pasiūlymai apibendrinantys baigiamojo darbo teorinę ir praktinę dalį.

Praktinė šio magistro baigiamojo darbo nauda: susisteminta informacija aukštųjų bei aukštesniųjų mokyklų studentams; pasitvirtinus hipotezei, problemų iškėlimo ir padėties gerinimo pasiūlymų pateikimas atitinkančioms institucijoms.

1. BANKAI IR JŲ RŪŠYS

Pradedant rašyti apie banko steigimą, visų pirma tikslinga apibrėžti, kas yra bankas, bankų sistema, bankų veiklos pagrindai, bankų reikšmė, įtaka, galimos bankų klasifikacijos ir kokią įtaką visa tai gali turėti toliau analizuojant banko steigimo procesą.

Įvairių sričių mokslinėje literatūroje, teisės aktuose bankas traktuojamas kaip specifinis juridinis asmuo, turintis tiesioginės įtakos šalių ir viso pasaulio ekonomikai. Tai įrodo ir 2008 m. antrojo pusmečio Jungtinių Amerikos Valstijų bankų sektoriaus krizės įtaka viso pasaulio ekonomikai: bankų nacionalizavimas, piniginės injekcijos į šalių ekonomiką (vertybinių popierių biržas), didžiulės valstybės paskolos bankams, įmonėms gelbėti, įmonių bankrotai, darbuotojų atleidimai ir t.t.¹. Kai bankų sistema yra stabili, gyventojai jaučiasi saugiai; kitos valstybės palankiau nusiteikusios šalies atžvilgiu. Stabili ir patikima bankų sistema yra kiekvienos valstybės siekis. Būtent bankai sieja visus rinkos dalyvius, t.y., vieta, kur pasirašomos sutartys ir sudaromi ar nutraukiami komerciniai sandoriai. Kai gerai funkcionuoja bankų sistema, galima tikėtis sukurti puikiai veikiančią ir gyvybingą šalies ekonomiką². Tai leidžia drąsiai teigti, kad bankai yra kiekvienos valstybės vienas iš veiklos pagrindų. Pirmiau nurodytus teiginius savo straipsniuose patvirtina ir tarpukario Lietuvos valstybės veikėjas, Lietuvos banko steigėjas, nacionalinės valiutos kūrėjas Vladas Jurgutis.³

Bankas yra išskirtinis ir tuo, kad remiantis LR Banko įstatymo 3 straipsniu, žodį *bankas* ar kitokius šio žodžio junginius arba vedinius naudoti savo pavadinime, reklamoje, išimtinę teisę turi tik pagal šį įstatymą veikiantys asmenys. Vadinasi, bet kuri įmonė, reklamuojanti savo veiklą, negali naudoti vartoti žodžio *bankas*, jei nevykdo jokių finansinių operacijų.

Bankas yra ne tik specifinis juridinis asmuo, bet ir finansinis tarpininkas, teikiantis daugumą finansinių kreditinių paslaugų – taip teigiama D. Ivaškevičiaus ir A.Sakalo knygoje „Bankų vadyba“ (plg. Kaunas, 1997, P.13).

Bankas apibūdinamas kaip institucija, kurios pagrindinė funkcija – teikti kreditą ir kitas finansines paslaugas. Šiuolaikinis bankas – įstaiga, turinti licenciją, leidžiančią teikti bankines paslaugas. Tokia licencija suteikia teisę rinkti indėlius ir išduoti paskolas. Paprastai bankai uždirba iš mokesčių už paslaugas bei palūkanų maržos.⁴

Bankas – kredito įstaiga, t.y. organizacija, sukurta bankinėms operacijoms vykdyti. Banko kaip kredito įstaigos apibūdinimas visų pirma susijęs su operacijų, kurias bankas turi teisę atlikti,

¹ <http://edition.cnn.com/2008/BUSINESS/03/17/world.markets/index.html>; prisijungimo laikas: 2008-10-06.

http://money.cnn.com/2008/09/14/news/companies/lehman_brothers/index.htm; prisijungimo laikas: 2008-09-15.

<http://edition.cnn.com/2008/BUSINESS/10/09/iceland.bank.kaupthing.ap/index.html>; prisijungimo laikas: 2008-10-09.

² D.Viščinskytė. Komercinis bankas kaip juridinis asmuo// Teisinės minties šventė-2003. 2003, P.184.

³ Pagal: V.Jurgutis. Naujausios bankų įstatymdavystės tendencijos// Pinigų studijos. 1998, Nr.3, P.32.

⁴ <http://lt.wikipedia.org/wiki/Bankas>; prisijungimo laikas: 2008-10-14.

nustatymu.⁵ Lietuvos Respublikos (toliau tekste – LR) teisės aktuose kredito įstaiga apibrėžiama kaip įmonė, įstaiga arba užsienio valstybės įmonės padalinys, veikiantis LR, turintis licenciją užsiimti finansinėmis operacijomis ir verčiasi indėlių ir kitų gražintinų lėšų priėmimu iš neprofesionalių rinkos dalyvių bei jų skolinimu, taip pat turi teisę verstis dalies ar visų kitų finansinių paslaugų teikimu ir prisiima su tuo susijusią riziką bei atsakomybę⁶. Sisteminiu požiūriu vertinant LR įstatyminę bazę, galima teigti, kad bankai yra tik viena iš kredito įstaigų rūšių, tačiau labiausiai paplitusi ir galinti pasiūlyti plačiausią finansinių paslaugų pasirinkimą, nes kitos kredito įstaigos (pvz. kredito unijos, investicinės įmonės, fondai) gali teikti ne visas paslaugas. Šie apribojimai yra numatyti teisės aktuose.

Bankas – tai įmonė, akcinė bendrovė, kuriama kaip ir kiekvienas juridinis vienetas, tačiau skiriasi nuo kitų įmonių, nes bankai disponuoja kitų asmenų pinigineis lėšomis, jų veiklos vykdymo laikotarpis nėra ribojamas, reikalavimai yra pakankamai aukšti, palyginus su kitokio pobūdžio įmonėmis, tai pasakytina ir apie reikalavimus, keliamus vadovams, darbuotojams, įstatiniam kapitalui.⁷

Visos pirmiau išvardintos žodžio *bankas* sąvokos, išrinktos iš įvairių šaltinių, viena kitai ne tik neprieštarauja, bet ir papildo arba išryškina kitą banko – kaip svarbaus, daugialypio rinkos subjekto – skirtingą funkciją. Apibendrinant (remiantis LR nusistovėjusiais teiginiais), galima teigti, kad bankas – tai akcinė bendrovė, turinti teisę teikti įstatymuose nustatytas specialias finansines paslaugas ir privalanti atitikti tam tikrus reikalavimus, numatytus įstatymuose. Čia nekalbama apie centrinį banką, kurio statusas yra išskirtinis.

Analizuojant bankų steigimo ir kūrimo procesus, labai svarbu žinoti bankų rūšis, nes įvairiuose teisės aktuose skirtingų rūšių bankams gali būti numatomi kitokie reikalavimai.

Bankai gali būti klasifikuojami remiantis įvairiais kriterijais. Dažniausiai naudojami bankų skirstymo kriterijai ir pagal juos skiriamos bankų rūšys nurodomos 1 schemoje.

Toliau darbe aptariamos 1 schemoje nurodytos bankų rūšys.

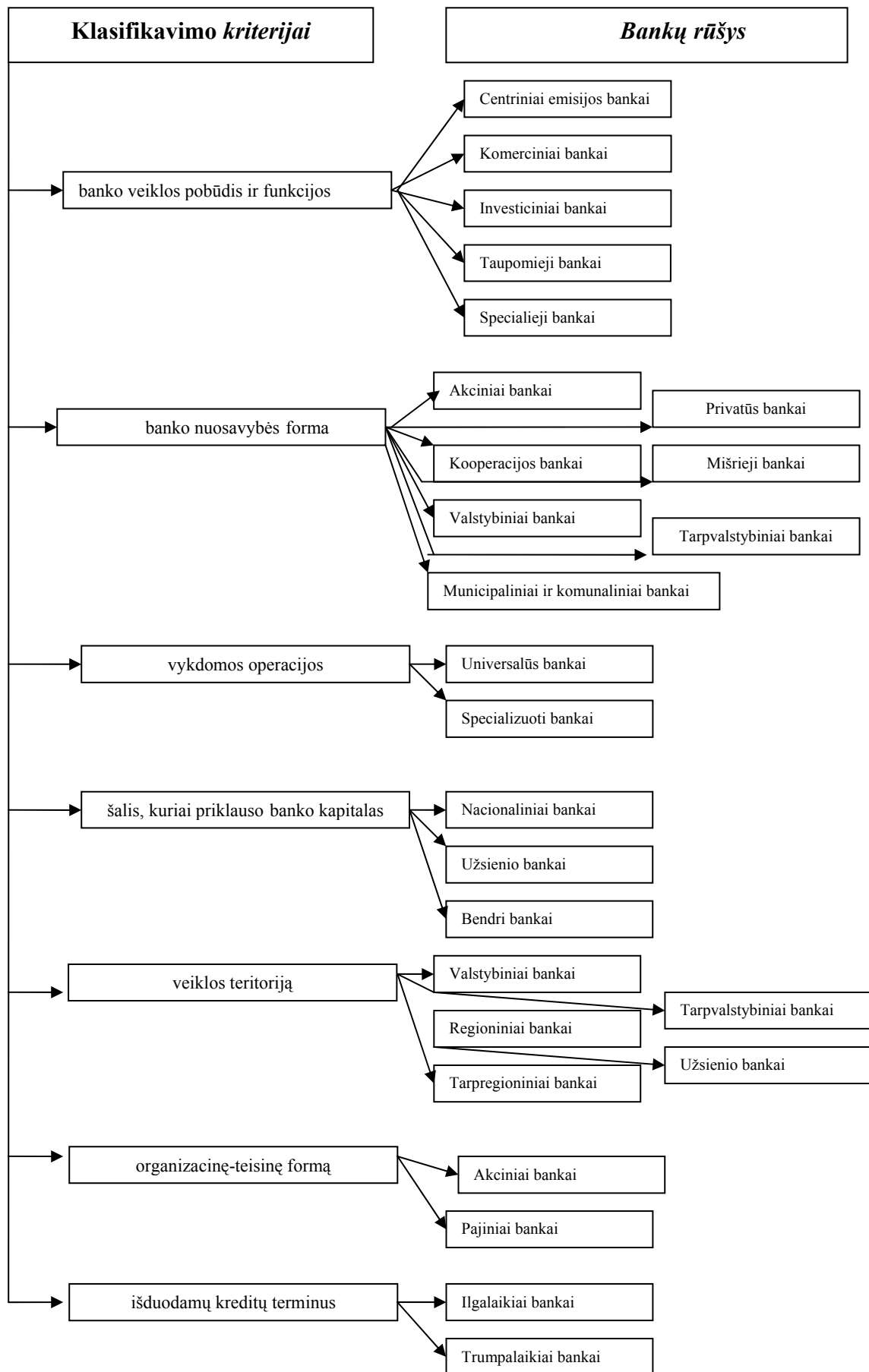
---

⁵ Олейник. О.М. Основы банковского права. Москва: юрист, 1997. С.76.

⁶ Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas//Valstybės žinios. 2002, Nr. 91-3891; Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

⁷ Вишнеvский. А.А. Банковское право Англии. Москва: статут, 2000. С.10.

1 schema.

1 schema. Bankų klasifikavimo kriterijai ir bankų rūšys

Centriniai emisijos bankai koordinuoja šalies pinigų sistemos funkcionavimą ir bankų sistemos veiklą. Jie leidžia į apyvartą popierinius pinigus, telkia laikinai laisvus ir privalomus kitų bankų rezervus, kai kuriose šalyse kredituoja vyriausybę ir komercinius bankus, vykdo valstybės kreditinę pinigų politiką.⁸

Komerciniai vadinami tie bankai, kurių pagrindinis išteklių šaltinis yra įmonių ir gyventojų indėliai. Priima indėlius, teikia paskolas, atlieka atsiskaitymus negrynaisiais pinigais. Paprastai sudaro kredito ir bankų sistemos pagrindinę dalį. Tai – finansiniai tarpininkai, padedantys Vyriausybei kontroliuoti ir kaupti valstybės pinigus, į kaupiamuosius fondus surenkantys pinigus iš gyventojų ar įmonių ir teikiantys paskolas, taip pat perkantys ir parduodantys obligacijas ir kitus vertybinius popierius. Jų pelną sudaro gautų ir išmokėtų palūkanų skirtumas. Tai dažniausiai privačios institucijos, teikiančios daugybę finansinių paslaugų. Komerciniai bankai turi du vienas kitam prieštaraujančius tikslus: 1) patenkinti pinigų poreikį pagal pareikalavimą, ir 2) pelningai panaudoti turimus išteklius. Šie tikslai turi įtakos aktyvų sudarymui.⁹

Investicijų bankai – vertybinių popierių pirkimo-pardavimo operacijų tarpininkai.¹⁰

Taupomieji bankai – taupomosios kasos – priima gyventojų indėlius ir juos investuoja į kapitalų rinką, padeda kaupti ir centralizuoti piniginių kapitalą.¹¹

Specialieji bankai: hipotekos (teikia paskolas įkeitus nekilnojamąjį turtą įstatymų nustatyta tvarka), žemės ūkio (teikia paskolas žemės ūkiui vystyti, melioracijos darbams atlikti), užsienio prekybos (kredituoja eksporto ir importo, tranzito sandorius, vykdo tarptautinius atsiskaitymus).¹²

Akciniai bankai – bankai, veikiantys kaip akcinės bendrovės. Jų kapitalą sudaro akcijos. Visi Lietuvoje veikiantys bankai yra aciniai. Iki 2005 metų, Lietuvos bankas acinius bankus skirstė į: 1) bankus, kurių visos akcijos priklauso valstybei; 2) bankus, kurių ne mažiau kaip 51 procentas acijų priklauso valstybei; 3) bankus, kurie neturi užsienio valstybių asmenims priklausančių acijų ir (ar) kurių mažiau negu 50 procentų acijų priklauso valstybei; 4) bankus, kurių visos akcijos priklauso užsienio valstybės asmenims, arba užsienio banko filialus (skyrus); 5) bankus, kurių dalis acijų priklauso užsienio valstybės asmenims; Lietuvos Respublikos bankų (užsienio bankų) atstovybės.¹³

Kooperacijos bankai jungia smulkaus kredito draugijas, kurios priima savo narių – miesto ir kaimo – smulkiųjų gamintojų indėlius ir iš sukauptų lėšų duoda jiems trumpalaikes paskolas.¹⁴

Municipaliniai ir komunaliniai bankai – miestų savivaldos organų nuosavybė. Jie teikia ilgalaikius kreditus miestų ūkiui finansuoti.¹⁵

⁸ Ivaškevičius D., Sakalas A. Bankų vadyba. Kaunas: Technologija, 1997. P. 14.

⁹ T. Mayer, J.S. Duesenberry, R.Z. Aliber. Pinigai, bankai, ir ekonomika.- Vilnius: Alma littera, 1995. P.10.

¹⁰ Ivaškevičius D., Sakalas A. Bankų vadyba. Kaunas: Technologija, 1997. P. 15.

¹¹ Ten pat

¹² Ten pat, P.16.

¹³ Lietuvos banko valdybos 1997 m. lapkričio 20 d. nutarimas Nr.251 „Dėl bankų ir jų padalinių registravimo dokumentų ir įrašų darymo tuose dokumentuose tvarkos“// Valstybės žinios. 1997, 54-1832.

¹⁴ Ivaškevičius D., Sakalas A. Bankų vadyba. Kaunas: Technologija, 1997. P.30.

Valstybiniais laikomi bankai, kurių steigėja yra valstybė. Jie atlieka emisijos ar komercines funkcijas.

Mišrieji bankai – bankai, kurių dalį akcijų valdo privatūs asmenys, dalį – valstybė. Lietuvoje mišraus tipo bankais buvo laikomi: AB Lietuvos žemės ūkio bankas, AB Lietuvos taupomasis bankas.

Tarpvalstybiniai bankai – bankai, kurių kapitalas yra kelių valstybių nuosavybė.

Privatūs bankai – kai bankas priklauso ir yra valdomas tik privataus kapitalo.

Universalūs bankai. Juose atliekamos beveik visos bankų operacijos. Universalūs bankai vyrauja Vokietijoje, Austrijoje, Šveicarijoje ir Lietuvoje.¹⁶

Specializuoti bankai - specializuojasi vienoje ar keliuose bankų veiklos srityse. Specializuoti bankai vyrauja JAV, Didžiojoje Britanijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Japonijoje bei vyravo Tarybų Lietuvoje.¹⁷ Jie dar skirstomi į:

1. investicinius – specializuojasi teikdami tikrai keletą finansinių paslaugų, t.y. vertybinių popierių rinkos, privačių asmenų turto valdymo, konsultacinės paslaugos. Pagal teikiamų finansinių paslaugų pobūdį šių bankų veiklos sritis galima suskirstyti į tris tipus: finansinės paslaugos, susijusios su vertybiniais popieriais ir jų rinkomis; komercinių bankų operacijos; finansinis inžinieringas;
2. hipotekinius – kredituoja už nekilnojamo turto įkeitimą;
3. taupomuosius – nuo kitų skiriasi dviem aspektais: banko kapitalas formuojamas ne iš privačių asmenų ar vyriausybinių organizacijų įnašų, bet iš rezervų, kurie renkami darant nedidelius atskaitymus iš pagrindinės veiklos per ilgą laikotarpį. Paprastai banko valdybą sudaro banko akcinio kapitalo atstovai, bei savivaldybių atstovai, banko klientai ir kiti viešieji atstovai. Vokietijoje – „Sparkasse“, Italijoje – „Case di Risparmio“;
4. šakinius – kredituojantys tam tikras atskiras ūkio šakas;
5. vartojimo kreditų;
6. internetiniai – bankai, kuriuose visos operacijos atliekamos kompiuteriniu būdu. Pirmasis internetinis bankas buvo įkurtas 1995 m. JAV, Security First Network Bank, FSB.¹⁸

Čia minėtas bankų klasifikavimas yra teorinis. Kiekviena šalis turi savo bankų klasifikaciją, pritaikytą prie savo šalies sąlygų, poreikių, todėl įvairiose šalyse bankų rūšys ar jų apibrėžimai gali skirtis, arba koks nors bankas vienoje šalyje gali atlikti tam tikras funkcijas, kurios kitose šalyse bus priskiriamos skirtingų tipų bankams. Paskaičius LR bankų įstatymo 2 straipsnio ir LR Lietuvos banko

---

¹⁵ Ivaškevičius D., Sakalas A. Bankų vadyba. Kaunas: Technologija, 1997. P.30.

¹⁶ Mayer Th., Duesenberry J.S., Alibert R.Z. Pinigai, Bankai ir ekonomika. Vilnius: Alma littera, 1995. P.68.

¹⁷ Ten pat.

¹⁸ Ten pat. P.73.

įstatymo 1 straipsnio nuostatas, galima teigti, kad Lietuvos bankų sistemą sudaro komerciniai, specializuotieji bankai ir centrinis bankas. *Komercinio* banko sąvoka, jau minėta šiame darbe, atitinka LR bankų įstatyme nurodytą apibrėžimą, o *specializuoto* banko sąvoka LR bankų įstatyme apibrėžiama siauriau nei nurodyta teorinėje literatūroje. Pavyzdžiui, naujai įsteigtas AB bankas „FINASTA“, remiantis teoriniu jau minėtu apibrėžimu, atitiktų specializuoto banko sąvoką, tačiau, remiantis LR banko įstatymo 2 straipsniu, jis nėra pripažįstamas specializuotu banku.¹⁹ Kadangi Lietuvoje veikia tik komerciniai bankai, o centrinio banko steigimo nagrinėjamas neturės praktinio pritaikymo galimybių, toliau šiame magistro baigiamajame darbe bus nagrinėjami tik komerciniai bankai (toliau – bankas).

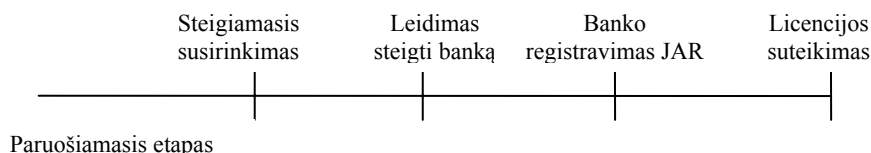
---

¹⁹ „Specializuotas bankas - LR įsteigta kredito įstaiga, kuriai išduota licencija suteikia teisę teikti tik elektroninių pinigų išleidimo ir tvarkymo licencinę finansinę paslaugą“. Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr.54-1832.

2. BANKO STEIGIMAS LIETUVOJE

Lietuvoje teisinis subjektiškumas yra įgyjamas tik įsteigus juridinį asmenį. Tačiau pats įsteigimas skiriasi: vienais atvejais teisinis subjektiškumas atsiranda nuo įregistravimo momento, kitais – nuo momento, kai kompetentinga institucija išleidžia nutarimą įsteigti juridinį asmenį, o banko – nuo licencijos gavimo.²⁰ Po įsteigimo atsiranda civiliniai teisiniai santykiai, įgyjamos tam tikros teisės, kurios besąlygiškai lemia ir pareigų atsiradimą. Banko, kaip ir kito juridinio asmens, steigimas – tai juridinis faktas, tiksliau, juridinių faktų visuma, nes ją sudaro keletas veiksmų ir kiekvienas iš tų veiksmų yra juridinis faktas. Todėl juridinių asmenų, įskaitant ir banko, steigimas yra svarbus etapas tolesnei sėkmingai įmonės veiklai, turintis įtakos ir visai šalies ekonomikai. Kuriant šalies teisinę bazę, nemažas dėmesys skiriamas juridinių asmenų steigimui. Pastarųjų steigimą reglamentuoja daugiapakopiai teisės aktai. Pavyzdžiui, banko steigimą reglamentuoja Europos Sąjungos direktyvos, bendrieji įstatymai (LR Civilinis kodeksas, LR Akcinių bendrovių įstatymas, LR Finansų įstaigų įstatymas, LR Vertybinių popierių įstatymas ir kt.), specialieji įstatymai (LR bankų įstatymas) bei poįstatyminiai teisės aktai (Lietuvos banko valdybos nutarimai, ministrų įsakymai). Kalbant apie banko steigimą, bendraisiais įstatymais remiamasi tik tiek, kiek juose numatyta bendri bankų ūkinės komercinės veiklos principai, garantuojamos bankų klientams konstitucines teisės ir laisvės, o pagrindiniai banko steigimo reikalavimai, jų išraiškos forma yra pateikiama specialiajame įstatyme bei poįstatyminiuose teisės aktuose.

Banko steigimas yra daugiapakopis ilgalaikis procesas, kurį sudaro dvi dalys: leidimas steigti banką ir licencijos gavimas. Leidimą steigti banką ir licenciją teikti bankines paslaugas išduoda Lietuvos bankas. Tačiau suvokti ir analizuoti banko steigimo procesą turint omenyje tik šiuos du etapus būtų klaidinga, nes banko steigimo metu formuojami banko steigėjų santykiai, sprendžiamas įstatinio kapitalo klausimas, banko būsima teisinė forma, skelbiamas konkursas kandidatams į būsimus banko vadovus, kurie atitiktų teisės aktų keliamus reikalavimus, patalpos, ruošiami kiti privalomi dokumentai, kurie vėliau pateikiami atitinkamoms institucijoms prašant leidimo steigti banką, registruoti juridinių asmenų registre ar prašant licencijos (2 schema).

2 schema. Banko steigimo etapai.

²⁰ Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2004. P.417.

Toliau minėtieji etapai bus aptariami detaliau, analizuojant procesą bei konkretizuojant reikalavimus, juos apibūdinant.

2.1. Paruošiamasis etapas

Bankas negali būti steigiamas, t.y. negali būti išreiškiama steigėjų valia, be paruošiamojo etapo²¹. Pastarojo etapo metu iniciatyvinės grupės nariai, norintys steigti banką, atlikę planuojamos veiklos analizę, priima preliminarius sprendimus dėl banko steigimo, būsimo banko teisinės formos, steigėjų, akcininkų, įstatinio kapitalo, veiklos, kuri numatoma įstatuose, būsimų banko vadovų, pavadinimo, patalpų. Priimant sprendimus kreipiamas dėmesys į šiuos teisės aktų reikalavimus:

1. *Teisinė forma.* Teisės aktuose, kurie reglamentuoja bankų steigimą ir jų veiklą Lietuvoje, nurodoma, kad asmenys, norintys užsiimti bankų veikla Lietuvoje, privalo įkurti įmonę, tačiau ne bet kokios teisinės formos, t.y., bankas negali būti kuriamas personalinės įmonės ar fizinio asmens individualios veiklos pagrindu. Bendroji sąlyga: bankas teisiškai įforminamas kaip akcinė bendrovė arba uždaroji akcinė bendrovė.²² Įvertinus LR Akcinių bendrovių įstatymą, LR Personalinių įmonių įstatymą ir individualios veiklos vykdymą reglamentuojančius teisės aktus, tampa akivaizdu, kodėl įstatymų leidėjas imperatyviai nurodo, kad bankai gali būti tik akcinė bendrovė arba uždaroji akcinė bendrovė, nes šios formos organizacijos atsako ne savo steigėjų/akcininkų turtu, o įmonės arba, kitaip tariant, banko turtu, t.y., ribotos civilinės atsakomybės ūkio subjektas.²³ Personalinės įmonės už savo įsipareigojimų vykdymą/nevykdymą atsako savo asmeniniu turtu, nes jos yra neribotos civilinės atsakomybės ūkio subjektas.

2. *Banko steigėjai.* LR Civilinio kodekso 2.60 straipsnyje yra pateikiamas juridinio asmens steigėjo apibrėžimas: „Juridinio asmens steigėjas yra asmuo, sudaręs sandorį įsteigti juridinį asmenį, valstybę, priėmusi atitinkamą įstatymą ar kitą teisės aktą, jei įstatymas nenumato, taip pat savivaldybę, valstybės ir vietos savivaldos institucijas, jei įstatymai tai numato, priėmusios atitinkamą teisės aktą, kuriuo remiantis įsteigiamas viešasis juridinis asmuo“²⁴. Tačiau, remiantis LR bankų įstatymo 7 ir 23 straipsniais, banko steigėju negali būti iš valstybės ar savivaldybės biudžeto išlaikomi juridiniai asmenys, todėl banko steigėjais galima vadinti tik asmenis, sudariusius sandorius įsteigti banką. Be šių apribojimų, pagal LR Finansų įstaigų įstatymo 6 straipsnį, banko steigėju negali būti fizinis asmuo, teistas už labai sunkius, sunkius nusikaltimus, nusikaltimus finansų sistemai, ekonomikai ir verslo tvarkai, nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams, arba už kitus nusikaltimus, jeigu jam

²¹ Олейник. О.М. Основы банковского права. Москва: юрист, 1997. С.111.

²² Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

²³ D.Viščinskytė. Komercinis bankas kaip juridinis asmuo// Teisinės minties šventė-2003. 2003, P.185.

²⁴ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas// Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.

nėra išnykęs teistumas, ir pagal LR bankų įstatymo 23 straipsnį - asmenys, teisės aktų nustatytais atvejais ir tvarka nepateikę teisės aktuose nurodytų duomenų ar lėšų, panaudotų banko akcijoms įsigyti, teisėtumo ar to neįrodę, bei asmenys, kurie nesutinka, kad priežiūros institucija, teisės aktų nustatytais atvejais ir tvarka, tvarkytų jų duomenis (pvz., rinktų informaciją apie asmens teistumą, sveikatą).²⁵ Banko steigėjais gali būti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys.²⁶ Tačiau kiekvienas steigėjas privalo įsigyti ne mažiau kaip 3 proc. balsavimo teisę suteikiančių banko akcijų ir turi tapti steigiamo banko akcininku.²⁷ Pagal LR Akcinių bendrovių įstatymo 2 straipsnį, juridinio asmens steigėjų gali būti nuo 1 (jei tai akcinė bendrovė) iki 250 (jei tai uždaroji akcinė bendrovė). Tačiau LR bankų įstatymo 7 straipsnyje nurodyta, jog banką gali steigti ne mažiau kaip 10 steigėjų. Čia susiduriama su bendrosios ir specialiosios teisės normos konkurencija. Bendrieji teisės principai, kurie yra išdėstyti teisės teorijoje ir yra pamatiniai bet kurios teisės šakos, taip pat ir bankų teisės, nurodo, kad esant bendrosios ir specialiosios teisės normos konkurencijai, privalo būti vadovaujamosi specialiosios teisės normos reikalavimais.²⁸ Šiuo atveju LR bankų įstatymas yra speciali teisės norma LR Akcinių bendrovių įstatymo atžvilgiu, todėl teigtina, jog bankas negali būti vienanarė bendrovė, nes privalo būti ne mažiau kaip 10 steigėjų. Tačiau LR bankų įstatyme yra numatyta išlyga: banką steigti gali vienas steigėjas, tačiau tik tuo atveju, jeigu vienas iš banko steigėjų yra Lietuvos ar užsienio finansų įstaiga ar draudimo įmonė ir ji įsigyja daugiau kaip 2/3 balsavimo teisę suteikiančių banko akcijų.²⁹

3. *Banko akcininkai/dalyviai*³⁰. Pagal LR Akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnį akcininkais tampama įsigijus bendrovės akcijų. Visi pirmiau minėtieji reikalavimai banko steigėjams taikomi ir akcininkams, išskyrus tai, jog banko akcininke gali tapti ir valstybė, jei banko akcijos įstatymu numatytais atvejais ir tvarka paaimamos visuomenės poreikiams. Be to, LR bankų įstatymo 25 straipsnyje yra numatyti papildomi reikalavimai banko akcininkams, turintiems banko kvalifikuotąjį įstatinio kapitalo ir (ar) balsavimo teisių dalį, t.y.:

- asmuo turi būti nepriekaištingos reputacijos,
- jo finansinė padėtis yra gera ir stabili,
- asmuo, kuris pats arba kieno nors veikiamas nesukels pavojaus banko veiklos saugumui, patikimumui,
- kuris gali garantuoti patikimą banko valdymą ir veiklos kontrolę,
- kuris savo įvairiais santykiais (turtiniais, valdymo, veiklos ir pan.), dalyvių struktūra negalėtų susilpninti banko veiklos kontrolės.

²⁵ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832; Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas//Valstybės žinios. 2002, Nr. 91-3891.

²⁶ Kiršienė J., Pakalniškis V., Juškytė R. ir kt. Civilinė teisė bendroji dalis. Vilnius: LTU, 2004. T.1. P.165.

²⁷ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

²⁸ Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2004. P.354.

²⁹ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

³⁰ Pagal: Kiršienė J., Pakalniškis V., Juškytė R. ir kt. Civilinė teisė bendroji dalis. Vilnius: LTU, 2004. T.1. P.166.

Vienas iš svarbiausių reikalavimų banko akcininkams, banko vadovams, steigėjams – nepriekaištinga reputacija. Pagal LR bankų įstatymo 25 straipsnį, tai – asmuo, kuris:

- nebuvo teistas už labai sunkų, sunkų nusikaltimą, už nusikaltimą nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams, ekonomikai ir verslo tvarkai, finansų sistemai, nepaisant to, ar teistumas išnyko, ar ne;
- nebuvo baustas daugiau kaip vieną kartą per metus administracinėmis, drausminėmis nuobaudomis, taikomos kitos poveikio priemonės už įstatymų ar kitų teisės aktų reglamentuojančių finansinių paslaugų teikimą ir finansų įstaigų veiklą, nuostatų pažeidimą,
- nepiktnaudžiauja psichotropinėmis, narkotinėmis, toksinėmis medžiagomis ar alkoholiu.

Tačiau Lietuvos bankas gali pripažinti, jog asmuo nėra nepriekaištingos reputacijos, atsižvelgiant ir į tokias papildomas sąlygas:

- jei asmuo buvo nuteistas už nusikaltimą ar baudžiamą nusižengimą (išskyrus pirmiau nurodytas sąlygas),
- jei asmuo buvo vadovu/akcininku, turinčiu kvalifikuotą daugumą, juridinio asmens, kuris buvo likviduotas dėl bankroto ar kitais įstatymų nustatytais pagrindais, susijusiais su netinkama veikla ar teisės aktų pažeidimais arba buvo taikytos poveikio priemonės,
- jei jau buvo sustabdyta teisė naudotis balsavimo teise finansų įstaigos dalyvių susirinkime,
- ir kt. reikšmingas aplinkybes.³¹

Matyti, kad įstatymų leidėjas nėra nuoseklus, nes vienu atveju siekia aiškiai apibrėžti, kas yra nepriekaištinga reputacija baigtiniu aplinkybių sąrašu, siekdamas išvengti skirtingo reikalavimų interpretavimo, tačiau jau kitoje dalyje pirmiau minėtas baigtinis sąrašas papildomas neribotomis aplinkybėmis – tokiu būdu sąrašas tampa nebaigtiniu. Šiuo atveju priežiūros institucijos atstovams atsiranda galimybė piktnaudžiauti savo teisėmis, t.y., Lietuvos bankui paliekama laisvė savo nuožiūra pripažinti asmenį netinkamu būti banko steigėju, akcininku, vadovu. Pavyzdžiui, jei asmuo buvo baustas už kelių eismo taisyklių pažeidimus, jam gali būti neleista tapti banko vadovu, akcininku, steigėju, tačiau šiuo atveju tai nėra reikšmingas pažeidimas, nes praktiškai kiekvienas asmuo yra baustas už vienokius ar kitokius eismo tvarkos pažeidimus. Siūlytina, kad būtų nustatytas baigtinis aplinkybių sąrašas, išvengiant skirtingo jų interpretavimo ir aplinkybių reikšmingumo nustatymo. Be to, siūlytina, kad reikšmingų aplinkybių baigtinis sąrašas būtų numatomas poįstatyminiais teisės aktais, kurių priėmimas užtrunka trumpiau nei įstatymo keitimas – tai suteikia galimybę greičiau reaguoti į pokyčius.

³¹ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

4. *Banko įstatinis kapitalas.* LR bankų įstatymo 40 straipsnyje yra numatytas minimalus banko įstatinis kapitalas, kuris turi būti išreikštas eurai ir sudaryti ne mažiau negu 5 mln. EUR. Specializuoto banko (gali išleisti ir tvarkyti tik elektroninius pinigus) – 1 mln. EUR.³² Toks skirtumas yra todėl, kad specializuoti bankai teikia ribotas paslaugas, t.y., neteikia fiziniams asmenims grynųjų pinigų indėlių/kaupimo paslaugų, todėl automatiškai rizika tokio banko yra mažesnė. Svarbu žinoti, kad įstatinis kapitalas – tai pinigai, kuriais laisvai ir bet kuriuo metu nei banko vadovybė, nei steigėjai neturi teisės disponuoti ir išleisti savoms reikmėms, nes tai savotiškas garantinis fondas. Pažymėtina, kad steigiamo banko visos akcijos privalo būti apmokėtos tik piniginiiais įnašais iki steigiamojo susirinkimo sušaukimo dienos. Už banko akcijas sumokėtos lėšos kaupiamos kitoje kredito įstaigoje, turinčioje teisę teikti finansines paslaugas, tam tikslui atidarytoje sąskaitoje. Sukauptas lėšas bankas turi teisę naudoti tik banką įregistravus juridinių asmenų registre ir gavus licenciją teikti bankines paslaugas.

5. *Banko įstatatai/nuostatai/statutas.*³³ LR akcinių bendrovių įstatymo 4 straipsnis imperatyviai nurodo, kad kiekvienas juridinis asmuo privalo turėti savo įstatus. Banko įstatatai – tai vienas iš pagrindinių dokumentų, kuriuo bendrovė vadovaujasi savo veikloje ir įrodo banko veiklos teisėtumą. Anksčiau ūkio subjektų įstatatai būdavo registruojami vietos savivaldybės Teisės departamento padaliniuose, teritorijoje (mieste), kurioje juridinis asmuo vykdo veiklą, turi buveinę,³⁴ tačiau šiuo metu įstatatai yra pateikiami Juridinių asmenų registru, kuris šį dokumentą laiko įmonės byloje. Banko įstatatai turi užtikrinti saugią ir patikimą banko veiklą; neprieštarauti banko veiklą reglamentuojantiems teisės aktams. Banko įstatuose turi būti nurodyta³⁵:

- 1) bendrovės pavadinimas,
- 2) teisinė forma,
- 3) bendrovės buveinė,
- 4) veiklos tikslai,
- 5) veiklos objektas – trumpas komercinės veiklos pobūdis,
- 6) įstatinio kapitalo dydis,
- 7) akcijų skaičius, nominali vertė, suteikiamos teisės,
- 8) visuotinio akcininkų susirinkimo kompetencija, šaukimo tvarka,
- 9) kiti bendrovės valdybos nariai, jų kompetencija, rinkimo/atšaukimo tvarka,
- 10) pranešimų skelbimo tvarka, vieta,
- 11) dokumentų ir kitos informacijos pateikimo akcininkams tvarka,
- 12) sprendimų dėl filialų, atstovybių steigimo/likvidavimo priėmimo tvarka,
- 13) įstatų keitimo tvarka,

³² Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

³³ Kiršienė J., Pakalniškis V., Juškytė R. ir kt. Civilinė teisė bendroji dalis. Vilnius: LTU, 2004. T.1. P.169.

³⁴ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas// Valstybės žinios. 1994, Nr.55-1049.

³⁵ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas// Valstybės žinios. 2000, Nr.64-1914.

14) įstatų pasirašymo data.

8 ir 9 punktus įstatuose įrašyti privalu, jei skiriasi nuo LR akcinių bendrovių įstatyme numatytų nuostatų. Jei ne – apie tai nurodoma įstatuose³⁶. Pagal LR akcinių bendrovių įstatymo 4 straipsnį, banko įstatai turi būti pasirašyti visų steigėjų ar jų įgaliotinių, jei steigėjai dėl vienokių ar kitokių priežasčių negali to padaryti patys. Pagal LR bankų įstatymo 5 straipsnį, steigiamojo banko įstatai bei jų pakeitimai netenka galios, jei jie nepateikiami juridinių asmenų registru per 12 mėnesių atitinkamai nuo įstatų/pakeitimų pasirašymo dienos. Tačiau pagal LR akcinių bendrovių įstatymą ir LR civilinį kodeksą, pateikimo terminas yra tik 6 mėnesiai. Vėl susiduriama su bendrosios ir specialiosios teisės normų konkurencija. Šiuo atveju privalu vadovautis specialiąja teisės norma, t.y. LR bankų įstatymo nuostatomis.³⁷

6. *Banko vadovai.* Remiantis LR bankų įstatymo 34 straipsniu, banko vadovai yra:

- 1) banko stebėtojų tarybos nariai,
- 2) valdybos nariai,
- 3) administracijos vadovai. Pagal LR bankų įstatymo 33 straipsnį, banko administraciją sudaro administracijos vadovas ir jo pavaduotojas, tačiau administracijos vadovu arba jo pavaduotoju turi būti valdybos pirmininkas. Todėl šį punktą (administracijos vadovai) tikslinga būtų pakeisti, išdėstant taip: „administracijos vadovas arba pavaduotojas, jei nėra valdybos narys“.
- 4) vidaus audito tarnybos vadovas,
- 5) filialų, atstovybių vadovai bei kiti banko darbuotojai ar asmenys, kuriems suteikti įgaliojimai savarankiškai priimti sprendimus dėl finansinių paslaugų teikimo ir banko vardu sudaryti sandorius, turinčius rizikos požymių ir tik tada, jei dėl sudaromų sandorių bankui gali kilti ne mažesnis kaip 0,5 proc. banko nuosavo kapitalo dydžio litų piniginis reikalavimas arba piniginis išsipareigojimas.

LR bankų įstatymo 34 straipsnyje yra imperatyviai nurodyta, kad asmuo, kurį ketinama skirti banko vadovu, privalo gauti Lietuvos banko leidimą. Leidimas yra reikalingas, kad banko vadovu netaptų asmenys, kurie gali sukelti pavojų bankų sistemai, banko klientams ir darbuotojams, taip pat užtikrinti, kad atitiktų kvalifikacinius ir patirties reikalavimus. Norint gauti banko vadovų leidimą, Lietuvos bankui yra pateikiamas prašymas, užpildyta nustatytos formos vadovo anketa (1 priedas), dokumentai, iš kurių galima spręsti, ar asmuo atitinka banko vadovų pareigoms užimti keliamus reikalavimus, asmens tapatybę patvirtinantis dokumentas.

Prašyme pateikiama tokia informacija:

---

³⁶ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas// Valstybės žinios. 2000, Nr.64-1914.

³⁷ Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2004. P.238.

- vardas, pavardė,
- pareigos, į kurias pretenduojama,
- pretendento į tam tikras pareigas motyvacija,
- data, kada manoma rinkti,
- renkanti banko institucija,
- patvirtinimas, kad asmuo atitinka įstatymų nustatytus reikalavimus, keliamus vadovo pareigoms užimti,
- pridedamų dokumentų sąrašas.

Prašymas Lietuvos bankui turi būti pateikiamas ne vėliau kaip likus 30 dienų iki jų rinkimo/skyrimo. Jei per 30 dienų bankas negauna pastabų iš Lietuvos banko, laikoma, kad leidimas yra išduotas.³⁸ Tai suponuoja, kad steigiant banką, prašymai dėl vadovų leidimų turi būti pateikti ne vėliau kaip likus 30 dienų iki steigiamojo susirinkimo.

Asmuo, galintis pretenduoti į banko vadovo pareigas, turi atitikti teisės aktuose keliamus tokius reikalavimus:

- nepriekaištinga reputacija,
- kvalifikacija,
- patirtis.

Reikiama vadovų kvalifikacija ir patirtis yra reglamentuota poįstatyminiais teisės aktais. Juose nurodyta, kad vadovai privalo turėti aukštąjį išsilavinimą, kai kuriems vadovams teisės aktai numato tam tikros srities išsilavinimą (teisinį, ekonominį, vadybinį). Ne visiems vadovams yra apibrėžiami patirties reikalavimai, t.y. stebėtojų tarybos, vidaus audito ir banko atstovybės vadovui, išskyrus ne ES valstybės narės užsienio banko atstovybės vadovui.³⁹ Remiantis šia nuostata, bet kuris ES šalių pilietis, turintis bet kokios srities aukštąjį išsilavinimą ir visiškai neturintis jokios praktinės patirties, gali vadovauti banko atstovybei, o ne ES šalių pilietis, tarkim, įgijęs matematiko kvalifikaciją, turintis nemažą darbo patirtį finansų srityje, negalės būti išrinktas banko atstovybės vadovu. Tokio pobūdžio diskriminacinio reikalavimų skirtumo neturėtų būti teisės aktuose, nes priklausomumas šaliai nėra kriterijus, parodantis gebėjimą vadovauti filialui. Taip pat pagal LR bankų įstatymo 34 straipsnį, ES valstybėje narėje licencijuoto užsienio banko Lietuvos Respublikoje įsteigto filialo ir atstovybės vadovams nereikia gauti leidimo vadovui, todėl ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatyti reikalavimai jiems neprivalomi. Vadinasi, pirmiau minėtieji reikalavimai yra taikomi tik LR bankų ir ne ES šalių užsienio bankų atstovybių, filialų, steigiamų Lietuvos Respublikoje, bankų vadovams. Be to, LR bankų įstatymo 34 straipsnis imperatyviai nurodo, kad bent vienas banko administracijos vadovas privalo mokėti lietuvių kalbą ir nuolat gyventi Lietuvoje.

³⁸ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

³⁹ Lietuvos banko valdybos 2004 m. birželio 17 d. nutarimas Nr. 105 „Dėl banko vadovų rinkimo arba skyrimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.103-3825.

Konkretūs reikalavimai, keliami banko vadovų pareigoms užimti ir jų atrankos kriterijai nurodomi banko vadovų pareiginėse instrukcijose ir (ar) kituose banko priimamuose dokumentuose. Bankas turi vertinti ne tik tai, kaip laikomasi toliau nurodytų reikalavimų, bet ir tokias pretendento asmenines savybes:

- dalykiškumą,
- sugebėjimą dirbti žmonių grupėje ir jai vadovauti,
- komunikabilumą, t.y. gebėjimą laisvai bendrauti ir su banko darbuotojais, ir su banko klientais,
- Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių banko veiklą, išmanymą, sugebėjimą juos taikyti įgyvendinant banko tikslus, uždavinius ir funkcijas.

7. *Banko pavadinimas.* LR civilinio kodekso 2.39 straipsnyje yra numatyta imperatyvi norma: juridinis asmuo privalo turėti pavadinimą, pagal kurį jį būtų galima atskirti nuo kitų juridinių asmenų. Tai jo asmeninė neturtinė teisė ir intelektualinės nuosavybės objektas. Bendrus reikalavimus (pvz.: sudarant pavadinimą, reikia laikytis bendrinės lietuvių kalbos normų, išskyrus tuos atvejus, jei pavadinimas sudaromas iš raidžių, kurios negali būti suprantamos kaip žodžiai; pavadinimas neturi prieštarauti viešajai tvarkai ar moralei, klaidinti visuomenę, pažeisti kitų asmenų teisių) reglamentuoja LR civilinis kodeksas, Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo, LR firmų vardų įstatymas ir kiti LR Vyriausybės nutarimai.⁴⁰ Remiantis LR bankų įstatymo įstatais, steigiant banką, jo pavadinime turi būti žodis *bankas*, o remiantis LR akcinių bendrovių įstatymu – jo teisinė forma, t.y., AB arba UAB.

8. *Banko patalpos, pagrindinė buveinė.* Remiantis LR civilinio kodekso 2.49 straipsniu, pagrindinė buveinė – tai vieta, kurioje yra nuolatinis banko valdymo organas, t.y. patalpos, kuriose yra buveinė, adresas. Nuolatinis valdymo organas – tai toks, kuris nuolat priima sprendimus juridinio asmens vardu. Vieta, kurioje jis yra, laikytina vieta, kur valdymo organas dažniausiai dirba, yra jo dokumentai, būtina informacija, licencija.⁴¹ Tačiau specialusis įstatymas – LR bankų įstatymo 3 straipsnis – numato, kad banko buveinė turi būti įsikūrusi Lietuvos Respublikos teritorijoje. Vadinasi, juridinio asmens veiklos vieta ir registracijos vieta turi sutapti. Įstatymas nenumato išimčių. Taigi ES ir ne ES šalių užsienio bankams, norintiems nuolat atlikti banko funkcijas nesteigiant filialo, būtina steigti banką, kurio buveinė privalo būti Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Atskiro teisės akto, reglamentuojančio keliamus reikalavimus banko patalpoms, nėra. Tačiau naujai steigiamas bankas turi disponuoti patalpomis, pritaikytomis banko veiklai ir numatytų funkcijų

⁴⁰ Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo// Valstybės žinios. 1996, Nr. 76; Lietuvos Respublikos firmų vardų įstatymas// Valstybės žinios. 1999, Nr. 63-2060; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 7 d. nutarimas Nr. 1128 „Dėl Firmų vardų registro nuostatų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 1999, Nr.85-2544; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 107-4810.

⁴¹ Kiršienė J., Pakalniškis V., Juškytė R. ir kt. Civilinė teisė bendroji dalis. Vilnius: LTU, 2004. T.1. P.176.

vykdymui. Tai suponuoja Lietuvos Banko valdybos 2001 m. balandžio 12 d. nutarime Nr. 50 „Dėl Lietuvos Banko leidimų steigti bankų filialus (skyrius) ir atstovybes išdavimo“ pateiktas reikalavimas – Lietuvos bankui reikia pateikti patalpų aprašymą ir dokumentus, patvirtinančius, kad bankas turi tinkamai įrengtas patalpas, skirtas banko operacijoms atlikti⁴². Be to, LR bankų įstatymo 9 straipsnyje numatyta nuostata – bankas privalo pateikti dokumentus ir informaciją, patvirtinančią, kad bankas turi saugomas patalpas – tai užtikrina patikimą banko veiklą. Tokie dokumentai gali būti patalpų, kuriose numatoma įkurti banko būstinę, savininko pareiškimas, sutartis su juo ar kitoks dokumentas, patvirtinantis patalpų savininko sutikimą patalpas perduoti banko dispozicijai, arba turi būti pateikiami kiti patalpų įsigijimo, perleidimo dokumentai. Be to, privalu pateikti patalpų aprašymą, akcentuojant patalpas, kurios bus pritaikytos kaupiamų piniginių vertybių saugojimui ir kuriose bus tiesiogiai aptarnaujami klientai. Taip pat privalu pateikti įrodymus, kad banko patalpos, skirtos piniginių vertybių saugojimui, atitinka joms keliamus techninius reikalavimus.

Be pirmiau aptartų reikalavimų, iniciatyvinės banko steigimo grupės nariai turi turėti omenyje, kad remiantis LR bankų įstatymo 6 straipsniu, bankas gali būti steigiamas tik neribotam laikui. Ši imperatyvi sąlyga yra svarbi, nes vienas iš banko sėkmingos veiklos kriterijų yra klientų pasitikėjimas. Šis veiklos principas yra įtvirtintas siekiant parodyti, kad bankai privalo būti steigiami apsvarsčius ir įvertinus visus privalumus ir galimas neigiamas pasekmes. Bankas turi būti kuriamas siekiant tikslingai vykdyti numatytas funkcijas kiek įmanoma ilgiau, nesiekiant trumpalaikio uždarbio ar pasipelnymo. Bankas turėtų būti šalies ūkio stabilumo ir klestėjimo garantas ir sėkmingai įsijungti į vieningą valstybės ūkio sistemą, taip pat būtų užtikrintas finansų sistemos stabilumas. Todėl jau šiame etape iniciatyvinės grupės nariai privalo būti išanalizavę, įvertinę visus planuojamo banko veiklos aspektus, turi būti paruošta aiški, detali steigiamo banko vizija, detalus steigiamo banko veiklos planas.

2.2. Steigiamasis Banko susirinkimas

Kai jau išspręsti pirmiau minėtieji klausimai, steigiamojo banko iniciatyvinės grupės nariai turi išreikšti savo valią, pasirašydami steigimo aktą (sutartį). Pastarasis dokumentas yra banko steigimo pagrindas, juridinis faktas, sukuriantis teisinius santykius. Juridinio asmens steigimo dokumentus pasirašiusių fizinių asmenų parašų tapatumą turi tvirtinti notaras.⁴³ Jeigu banką steigia vienas asmuo, vietoj steigimo sutarties steigėjas pasirašo bendrovės steigimo aktą, kuriam taikomi steigimo sutarties reikalavimai, tačiau steigimo sutartis yra sudaroma jei banką steigia daugiau nei vienas steigėjas.⁴⁴ Šis dokumentas suteikia teisę atidaryti steigiamo banko kaupiamąją sąskaitą ir registruoti akcijas Vertybinių

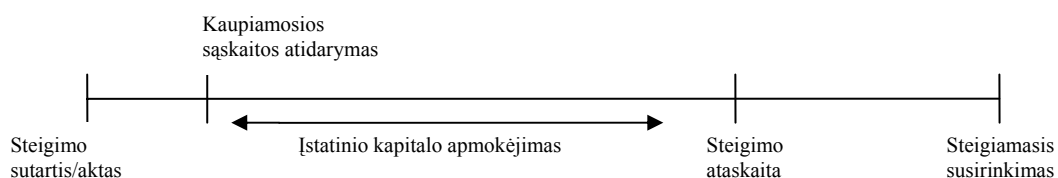
⁴² Lietuvos Banko valdybos 2001 m. balandžio 12 d. nutarimas Nr. 50 „Dėl Lietuvos Banko leidimų steigti bankų filialus (skyrius) ir atstovybes išdavimo“// Valstybės žinios. 2001, Nr.37-1278.

⁴³ Lietuvos Respublikos notariato įstatymas// Valstybės žinios. 1992, Nr. 28-810.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas// Valstybės žinios. 2000, Nr.64-1914.

popierių komisijoje (toliau – VPK). Sąskaitą galima atidaryti tik LR įregistruotame banke.⁴⁵ Per steigimo sutartyje (akte) numatytą terminą steigėjai privalo išplatinti akcijas. Atskira akcijų pasirašymo sutartis nesudaroma, nes visos sąlygos numatomos steigimo sutartyje (akte), kuris yra kartu ir akcijų pasirašymo sutartis.⁴⁶ Šis etapas beveik nesiskiria nuo kitų akcinių bendrovių steigimo, išskyrus tai, kad kiekvieno steigėjo pradinis įnašas turi būti mokamas tik grynaisiais pinigais, steigiamojo banko akcijas privalu visiškai apmokėti iki steigiamojo susirinkimo sušaukimo dienos.⁴⁷ Tik pradėjus realią banko veiklą, įnašai gali būti ir turtu, akcijomis. Pradiniai įnašai mokami į kaupiamąją steigiamo banko sąskaitą ir gali būti investuojami tik po banko įregistravimo. Įmokėtų pradinių įnašų suma turi būti ne mažesnė nei minimalus įstatinis banko kapitalas. Suformavus minimalų įstatinį kapitalą, ne vėliau kaip likus 10-čiai dienų iki steigiamojo susirinkimo, turi būti parengta banko steigimo ataskaita, kurioje privalu nurodyti banko steigimo išlaidas, apmokėto įstatinio kapitalo dydį, už akcijas įmokėtų pinigų sumą, apmokėtų ir pasirašytų akcijų skaičių ir jų skaičių pagal klases, kompensuojamas steigimo išlaidas, atlyginimą už steigimą.⁴⁸ Steigimo ataskaita pateikiama juridinių asmenų registruui kartu su kitais steigimo dokumentais. Vėliau, iki banko įregistravimo ir leidimo įsteigti banką privalu sušaukti steigiamąjį susirinkimą. Šiame susirinkime balsavimo teisę turi steigėjai. Darbotvarkę sudaro steigėjų įgaliotas asmuo. Steigiamajame susirinkime tvirtinama banko steigimo ataskaita, renkami bendrovės valdybos nariai, sprendžiami kiti organizaciniai klausimai. Susirinkimas laikomas įvykusi, kai jame dalyvauja steigėjai, kuriems priklausančios akcijos suteikia jiems daugiau kaip pusę visų balsų. Sprendimai priimami kvalifikuota balsų dauguma, kuri negali būti mažesnė kaip 2/3 visų susirinkime dalyvaujančių akcininkų akcijų suteikiamų balsų. Steigiamajam susirinkimui yra taikomos LR akcinių bendrovių įstatymo nuostatos, numatytos visuotiniam akcininkų susirinkimui dėl atstovavimo, kvorumo nustatymo, sprendimų priėmimo ir protokolo surašymo.⁴⁹ Visi sprendimai fiksuojami posėdžio protokole. Šis etapas pavaizduotas 3 schemeje.

3 schema.

3 schema. Veiksmai iki steigiamojo susirinkimo.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas// Valstybės žinios. 2000, Nr.64-1914.

⁴⁶ Ten pat.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas// Valstybės žinios. 2000, Nr.64-1914.

⁴⁹ Ten pat.

Po steigiamojo susirinkimo įgalioti asmenys Lietuvos bankui pateikia dokumentus, reikalingus gauti leidimą steigti banką.

2.3. Leidimo įsteigti banką suteikimas

Bankas yra ypatingas juridinis asmuo, steigiamas remiantis tam tikra tvarka, kai vien steigėjų iniciatyvos, norint steigti juridinį asmenį, neužtenka. Kadangi tokia tvarka steigiamo juridinio asmens steigimas turės įtakos visiems apyvartos dalyviams, reikia kitos kompetentingos institucijos leidimo.⁵⁰ Vadovaujantis LR bankų įstatymo 8 straipsniu, prieš pateikiant steigiamo banko dokumentus juridinių asmenų registrui, privalu gauti Lietuvos banko leidimą įsteigti banką. Kreipiantis į Lietuvos banką dėl leidimo steigti banką, pateikiamas laisvos formos prašymas, pasirašytas pateikiančio/atstovaujančio asmens. Prašyme nurodomas vardas, pavardė, pareigos, prašymo pasirašymo data. Jame teiktina informacija yra nurodyta Lietuvos banko valdybos 2004 m. gegužės 6 d. nutarime Nr. 58 „Dėl bendrųjų kredito įstaigų prašymų išduoti leidimus pateikimo, nagrinėjimo ir leidimų išdavimo taisyklių patvirtinimo“. Kartu su prašymu privalu pateikti tokius dokumentus:

1. banko steigimo sutartį,
2. banko įstatus,
3. steigiamojo susirinkimo protokolą,
4. steigiamojo susirinkimo dalyvių sąrašą,
5. vienerių metų banko veiklos metmenis – trumpai pristatomas būsimasis bankas,
6. duomenis apie banko steigėjų tapatybę ir kiekvieno iš jų įsigyjamą banko įstatinio kapitalo ir / ar balsavimo teisių dalį,
7. duomenis, įrodančius panaudotų lėšų, įsigyjant banko įstatinį kapitalą ir / ar balsavimo teisių dalį, teisėtumą,
8. duomenis apie banko steigėjus, įsigijusius 5 procentus ar daugiau banko įstatinio kapitalo ir / ar balsavimo teisių dalį, įskaitant duomenis apie jų finansinę padėtį, veiklą, turimą kitų juridinių asmenų įstatinio kapitalo ir / ar balsavimo teisių dalį, apie steigėjų (juridinių asmenų) dalyvius, turinčius kvalifikuotąją steigėjo įstatinio kapitalo ir/ar balsavimo teisių dalį,
9. dokumentus, patvirtinančius, kad banko akcijos yra visiškai apmokėtos. Jos turi būti apmokėtos iki steigiamojo susirinkimo sušaukimo dienos,
10. sąrašą išrinktų banko vadovų, kuriems reikia Lietuvos banko patvirtinimo,

---

⁵⁰ Гражданское право. Москва: юрист, 1997. С.117.

11. duomenis, patvirtinančius, kad banko steigėjai, įsigiję kvalifikuotą įstatinio kapitalo ir/ar balsavimo teisių dalį, yra nepriekaištingos reputacijos; Lietuvos banko sutikimą įsigyti įstatinio kapitalo ir/ar balsavimo teisių dalį.⁵¹

Visi Lietuvos bankui pateikiami dokumentai privalo būti originalai arba notaro patvirtinti nuorašai, parengti lietuvių kalba. Jei dokumentai sudaryti užsienio kalba, privalu pateikti vertimą, pasirašytą vertėjo. Jei dokumentai parengti/išduoti užsienio valstybėse, jie turi būti pripažinti galiojančiais arba patvirtinti žyma „APOSTILLE“.⁵² Prašymas nagrinėjamas tada, kai yra pristatyti visi reikalingi dokumentai, kai baigiasi papildomų dokumentų pateikimo laikas. Gavęs dokumentus, reikalingus steigiant banką, Lietuvos bankas privalo ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo prašymo įteikimo, papildomai pareikalautų dokumentų ir informacijos pateikimo/gavimo dienos priimti sprendimą.⁵³ Sprendimą dėl leidimo išdavimo priima Lietuvos banko valdyba. Leidimų išdavimo pagrindas – Lietuvos banko valdybos sprendimas. Lietuvos banko valdybai nusprendus išduoti leidimą, prašymą pateikusiam asmeniui išduodamas Lietuvos banko valdybos priimto nutarimo nuorašas per 5 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo. Per 3 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo informuojamas juridinių asmenų registras. Sprendimas gali būti ir teigiamas (šiuo atveju joks papildomas dokumentas steigėjams neišduodamas), ir neigiamas. Sprendimo nuorašas išsiunčiamas pateikėjui registruotu paštu arba išduodamas Lietuvos banke. Lietuvos bankas, nusprendęs išduoti leidimą, sprendimą privalomai registruoja registruose, t.y., teigiamas sprendimas registruojamas leidimų išdavimo registracijos knygoje.

Analizuojant teisės aktus pastebėta, kad juose nėra numatytas maksimalus leistinas terminas Lietuvos bankui priimti sprendimą dėl leidimo įsteigti banką. Terminas turėtų būti numatytas LR bankų įstatyme, kad banko steigėjai galėtų planuoti būsimo banko veiklos pradžią ir kitas procedūras, kad nebūtų vilkinamas leidimo išdavimo procesas. Tai užtikrintų šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą.

Lietuvos bankas gali neišduoti leidimo įsteigti banką tik LR bankų įstatymo 8 straipsnyje numatytais atvejais, pavyzdžiui: jei pateikti dokumentai neatitinka jiems keliamų reikalavimų ar pateikti ne visi; banko įstatų nuostatos neužtikrina saugios ir patikimos banko veiklos ar prieštarauja įstatymams ir pan. Viename iš punktų teigiama: jei banko įstatų nuostatos neužtikrina saugios ir patikimos banko veiklos. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad sąvokos „saugi“, „patikima“ nėra apibrėžtos – sprendimą priimančio asmens gali remtis tik šiuo punktu ir neišduoti leidimo dėl savo subjektyvaus vertinimo ar įsitikinimų. Konkretus sąvokų „saugi“, „patikima“ įvardijimas įstatymuose neleistų jų interpretuoti subjektyviai.

---

⁵¹ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

⁵² Lietuvos banko valdybos 2004 m. gegužės 6 d. nutarime Nr. 58 „Dėl bendrųjų kredito įstaigų prašymų išduoti leidimus pateikimo, nagrinėjimo ir leidimų išdavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.80-2878.

⁵³ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

Išdavus leidimą įsteigti banką, jo steigėjui (akcininkui) draudžiama parduoti ar kitaip perleisti jo įsigytas ir steigimo sutartimi numatytas akcijas, o bankui draudžiama išleisti naujų akcijų ar kitaip keisti steigimo sutartyje nustatytą įstatinio kapitalo dydį ar steigėjų sudėtį tol, kol bankui neišduota licencija.⁵⁴ Pažymėtina, kad Lietuvos bankas turi teisę atšaukti leidimą, jei leidimas buvo gautas pažeidžiant įstatymus, ar įstatai nebeteko galios. Lietuvos bankas apie tokį savo sprendimą steigėjus ir juridinių asmenų registrą informuoja per 3 darbo dienas.

Gavus Lietuvos banko leidimą įsteigti banką, įvykdžius kitus reikalavimus, jei tokie buvo nustatyti, steigėjai juridinių asmenų registre privalo įregistruoti banką.

2.4. Įmonės įregistravimas juridinių asmenų registre.

Tai, kokius duomenis privalu pateikti Juridinių asmenų registrui, nurodyta LR civilinio kodekso 2.66 straipsnyje ir LR Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarime Nr.1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“, tai: banko pavadinimas, teisinė forma, kontaktinė informacija, valdymo tarybos nariai, akcininkai, banko veikla ir t.t. Juridinių asmenų registrui steigėjai (akcininkai) turi pateikti tokius dokumentus:

1. nustatytos formos prašymą,
2. banko steigimo dokumentus,
3. dokumentą apie laikiną banko pavadinimo įtraukimą į juridinių asmenų registrą, jei banko steigėjai (akcininkai) prašė,
4. registravimo rinkliavos sumokėjimą patvirtinančius dokumentus,
5. leidimus (leidimą įsteigti banką, jei reikia – konkurencijos tarnybos leidimą ir pan.),
6. dokumentus apie banko vadovus, jų įgaliojimus,
7. dokumentus, patvirtinančius pateikiamų duomenų tikrumą ir steigimo dokumentų atitiktį įstatymų reikalavimams; liudijimą, kad banką registruoti galima, nes visos reikalaujamos prievolės yra įvykdytos ir atsirado teisės aktuose ar steigimo dokumentuose numatytos aplinkybės.⁵⁵

Visi juridinių asmenų registrui pateikiami dokumentai, išskyrus steigimo dokumentus (pateikiami originalai), turi būti notariškai patvirtintos kopijos/nuorašai.⁵⁶ Teisės aktai numato prievolę steigėjams (akcininkams) prieš kreipiantis į juridinių asmenų registrą, visus reikalaujamus dokumentus,

⁵⁴ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr.1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr.107-4810; Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas// Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr.1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr.107-4810.

aptartus toliau, pateikti tvirtinti notarui. Notaras, gavęs dokumentus, įrašydamas juridinių asmenų registruoti teiktiname prašyme tvirtinamąjį įrašą, patvirtina surašytų duomenų, išskyrus banko pavadinimą, tikrumą, banko steigimo dokumentų atitiktį įstatymų reikalavimams ir nurodo, kad banką įregistruoti galima, t.y. įstatymuose ar steigimo sandoryje nustatytos prievolės įvykdytos ir atsirado įstatymuose ar steigimo dokumentuose numatytos aplinkybės.⁵⁷ Juridinių asmenų registro tvarkytojas, gavęs reikiamus dokumentus, patvirtintus notaro, jau netikrina pateiktų duomenų tikrumo ir dokumentų turinio atitikties įstatymų reikalavimams, nes teisės aktuose numatyta, kad tai yra notaro prievolė. Notaro patvirtintus dokumentus ir prašymą įregistruoti banką steigėjai pateikia VĮ Registrų centro teritoriniam skyriui, kurio veiklos teritorijoje numatoma pagrindinė (centrinė) banko buveinė. Dokumentai turi būti sudaryti valstybine kalba. Jei dalis dokumentų yra užsienio kalba, turi būti pateiktas vertimas, pasirašytas vertėjo.⁵⁸ Juridinių asmenų registro tvarkytojas, gavęs dokumentus, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo dokumentų gavimo, turi patikrinti, ar nėra kliūčių įregistruoti banką ir nuspręsti: įregistruoti ar atsisakyti įregistruoti banką. Jei priimamas teigiamas sprendimas, ne vėliau kaip per 30 dienų nuo visų dokumentų pateikimo juridinių asmenų registras įregistruoja banką.⁵⁹ Įregistravus banką, jam yra išduodamas registravimo pažymėjimas ir suteikiamas juridinio asmens kodas, kuris naudojamas tolimesnėje banko veikloje: vykdant sandorius, bendraujant su klientais ir pan.

LR civilinio kodekso 2.68 straipsnis numato baigtinį sąrašą priežasčių, kurioms esant gali būti atsisakyta registruoti juridinį asmenį, taip gali nutikti, jei:

1. pateikti ne visi dokumentai,
2. neatitinka dokumentų forma,
3. nepaisoma įstatymuose numatytų terminų,
4. pateikti duomenys/dokumentai neatitinka vieni kitų, yra neaiškūs, klaidinantys,
5. dokumentai/duomenys prieštarauja įstatymams.

Atsisakęs registruoti banką, juridinių asmenų registras nurodo nustatytus trūkumus ir skiria laiko jiems pašalinti. Jei trūkumai nėra likviduojami, juridinių asmenų registras atsisako registruoti banką ir neišduoda registravimo pažymėjimo. Apie tokį sprendimą teikėjas informuojamas asmeniškai arba paštu ne vėliau kaip kitą darbo dieną, jam gražinami visi dokumentai. Šis sprendimas gali būti skundžiamas teismui įstatymų nustatyta tvarka. Įregistravus banką juridinių asmenų registre ir gavus registracijos pažymėjimą, bankui privalu gauti licenciją teikti norimas paslaugas.

---

⁵⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr.1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr.107-4810..

⁵⁸ Ten pat.

⁵⁹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas// Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.

2.5. Licencijos suteikimas

Banko licencija – tai įstatymų nustatyta tvarka išduotas leidimas teikti licencines finansines paslaugas; raštiškas Lietuvos banko valdybos leidimas bankui verstis statute nurodyta veikla, atliekant visas ar dalį licencijuojamų finansinių paslaugų⁶⁰ (2 priedas). Licencijuojamos finansinės paslaugos: indėlių ir kitų gražintinų lėšų priėmimas iš neprofesionalių rinkos dalyvių; pinigų pervedimas; elektroninių pinigų išleidimas ir tvarkymas; skolinimasis iš neprofesionalių rinkos dalyvių viršijant nuosavo kapitalo dydį ir kt. finansinės paslaugos, kurioms teikti reikia licencijos pagal kitus įstatymus.⁶¹ Banko licencija išduodama tik konkrečiam asmeniui, todėl ji yra neperleidžiama ir ja naudotis ne banko vardu ar jo naudai kiti asmenys negali. Už tokio pobūdžio pažeidimus yra numatyta administracinė ir baudžiamoji atsakomybė. Banko licencija gali būti dviejų rūšių:

1. licencija, kuri suteikia teisę teikti visas finansines paslaugas;
2. licencija su apribojimais, t.y., licencijoje nurodant, kurių paslaugų bankas teikti negali.⁶²

Bankas pats pasirenka, kokios rūšies licencijos jam reikia, t.y., banko steigėjai, ketindami steigti banką ir teikti banko paslaugas, iš anksto sprendžia, kokios paslaugos bus teikiamos. Bankas, jau pradėjęs veiklą, turi teisę prašyti papildyti licenciją, t.y., išduoti kitos rūšies licenciją, jei toks poreikis atsiranda. Tam gali turėti įtakos klientų pasikeitimas, banko veiklos politikos bei rinkos pokyčiai. Pažymėtina, kad licencija išduodama neribotam laikui, tačiau gali būti taikomi apribojimai bankui vykdyti tam tikras finansines operacijas. Apribojimai gali būti taikomi, kai Lietuvos bankas turi duomenų, kad konkretaus banko teikiamos paslaugos neatitinka keliamų reikalavimų, kyla reali grėsmė banko klientams, prašant patiems pareiškėjams. Lietuvos bankas panaikina apribojimus, jei likviduojamos priežastys, turėjusios įtakos tokiam Lietuvos banko sprendimui. Tokie apribojimai gali būti taikomi ir banko filialams, skyriams, t.y., ne visam bankui, o tik jei pastarieji padaro pažeidimų arba kyla grėsmė banko klientams.

Licencijos gavimo etapas steigiant banką yra paskutinis, nes be licencijos steigėjai/akcininkai negali verstis planuojama bankų veikla, taip pat draudžiama keisti steigimo sutartyje nustatytą įstatinio kapitalo dydį ar steigėjų sudėtį. Tuo bankas skiriasi nuo kitų juridinių asmenų. Todėl, įregistravę banką juridinių asmenų registre, steigėjai Lietuvos bankui privalo pateikti tokius dokumentus licencijai gauti:

1. įregistruotus banko įstatus,

⁶⁰ Lietuvos banko valdybos 1996 m. rugpjūčio 1 d. nutarimas Nr. 216 „Dėl banko licencijų komerciniams bankams išdavimo ir atšaukimo taisyklių“// Valstybės žinios. 1996, Nr. 77-1855.

⁶¹ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832

⁶² Lietuvos banko valdybos 1996 m. rugpjūčio 1 d. nutarimas Nr. 216 „Dėl banko licencijų komerciniams bankams išdavimo ir atšaukimo taisyklių“// Valstybės žinios. 1996, Nr. 77-1855.

2. registravimo pažymėjimą,
3. dokumentus, patvirtinančius, kad bankas turi minimalų, įstatymo nustatytą, kapitalą,
4. banko akcininkų sąrašą, nurodant jų įsigytą banko įstatinio kapitalo ir/ar balsavimo teisių dalį,
5. sąrašą banko vadovų, kuriems reikia Lietuvos banko leidimo,
6. pirmųjų trejų metų banko veiklos planą,
7. valdymo ir organizacinės struktūros aprašymą,
8. apskaitos politikos projektą ir detalų apskaitos sistemos aprašymą,
9. duomenis ir dokumentus, patvirtinančius, kad bankas turi saugią ir patikimą vidaus kontrolės sistemą, personalą, technines, informacines, technologines apsaugos priemones, patalpas, turto draudimą,
10. kitų valstybės institucijų išduotas išvadas, leidimus ar kitus dokumentus dėl pasirengimo teikti licencines finansines paslaugas, jei to reikalauja įstatymai,
11. jei turi padalinių, filialų – taip pat turi būti pateikti įrodymai, jog yra ryšio priemonės informacijai apie atliktas operacijas perduoti į banko buveinę tada, kai jos atliekamos.⁶³

Didžioji dalis dokumentų ir informacijos (banko įstatai, reikalavimai banko įstatiniam kapitalui, akcininkams, vadovams, patalpoms), kurią privalu pateikti šiame banko steigimo etape yra dubliuojama su dokumentais ir informacija, kuri buvo pateikta leidimo įsteigti banką etape ir buvo aptarta anksčiau. Naujai atsiradę reikalavimai yra numatyti 6-11 punktuose. Toliau bus aptarti keli svarbiausi, vienas su kitu susiję reikalavimai, būtent: trejų metų veiklos planas, vidaus kontrolės sistema ir valdymo, organizacinė struktūra.

Vienas iš esminių naujų reikalavimų, svarbus tolimesnei banko veiklai, yra trejų metų veiklos planas⁶⁴, kurį privalo patvirtinti banko stebėtojų taryba. Veiklos planas – tai banko veiklos aprašymas, kuriame turi atsispindėti esminės banko veiklos kryptys ir uždaviniai bei ketinimai, t.y., strategija, tikslai, uždaviniai, jų įgyvendinimas.⁶⁵ Veiklos planas sudarytinis remiantis esamais faktais ir ateities prielaidomis; taip pat atsižvelgiant į perspektyvą ir veiklos tęstinumą. Aptariamasis planas turėtų būti lankstus, t.y., pravartu būtų stengtis numatyti, kaip bus elgiamasi pasikeitus aplinkybėms, iškilus nenumatytiems sunkumams.⁶⁶ Tai išplėstinis dokumentas, palyginus su anksčiau Lietuvos bankui pateiktais vienerių metų banko veiklos metmenimis. Lietuvos banko valdybos 2008 m. sausio 24 d.

---

⁶³ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

⁶⁴ Ten pat.

⁶⁵ Lietuvos banko valdybos 2008 m. sausio 24 d. nutarimas Nr. 7 „Dėl minimalių banko strateginio veiklos plano sudarymo reikalavimų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 13-467.

⁶⁶ Lietuvos banko valdybos 2008 m. sausio 24 d. nutarimas Nr. 7 „Dėl minimalių banko strateginio veiklos plano sudarymo reikalavimų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 13-467.

nutarime Nr. 7 „Dėl minimalių banko strateginio veiklos plano sudarymo reikalavimų patvirtinimo“ banko veiklos planui yra nustatyti šie turinio reikalavimai:

1. banko pristatymas (pavadinimas, buveinės adresas, stebėtojų taryba, valdyba, administracijos vadovas, filialai, atstovybės) ir kita, banko nuomone, reikšminga informacija, kuri padėtų klientams, kontroliuojančioms institucijoms lengviau suvokti banko veiklos specifiką, apimtis ir veiklos perspektyvas bei realią padėtį.
2. verslo plėtros perspektyvos ir veiklos pobūdžio aprašymas, t.y., kokia yra pasirinkta veiklos taktika (agresyvi, konservatyvi veikla). Be to, šioje dalyje privaloma nurodyti, kur ketinama ateityje vykdyti veiklą: ar kitose šalyse (veiklos plėtra), ar savo pozicijas stiprinti šalyje, vietovėje, kurioje bankas jau vykdo veiklą. Kalbant apie banką, kuris steigiamas, čia privalu nurodyti, kokiose šalyse ketinama vykdyti veiklą: vienoje ar keliose, ar apskritai ketinama teikti banko paslaugas apibrėžtoje teritorijoje, pavyzdžiui, Lietuvos didžiuosiuose miestuose. Šioje dalyje gali būti nurodytos tokios pasirinktos veiklos pobūdžio priežastys: apklausa, atliktų tyrimų rezultatai, ankstesnės veiklos patirtis ar pan.
3. rizikos valdymo politikos nustatymas. Čia privalu nurodyti, kaip bus sprendžiami išskylantys sunkumai ateityje, t.y., iš šio aprašymo turi matytis, ar bankas, jo vadovybė, darbuotojai sugebės išlikti, jei susidarytų nepalanki situacija, ar esant bankroto pavojui, praradus daugelį klientų ir kitų potencialių rizikų įmanoma išsaugoti banką.
4. aplinkos apibūdinimas, kurį sudaro rinkos apibūdinimas (teisinė, ekonominė aplinka, jos veiksmų įtaka banko veiklai), konkurencijos analizė, SSGG (Silpnybės, stiprybės, galimybės, grėsmės) analizė ir kitos bankui reikšmingos aplinkos apibūdinimas.
5. teiktinų produktų bei paslaugų plėtra. Šioje plano dalyje turi būti aprašomi banko teiktini produktai.
6. vidutinio laikotarpio (trejų metų) banko strategijos kryptių nustatymas: nuosavo kapitalo bazės stiprinimas, veiklos efektyvumo (pelningumo) didinimas ir jo pagrindimas, investicijos (kokios veiklos įmones planuojama įsigyti ir/ar valdyti, investicijos į nekilnojamąjį turtą ir kitus pajamų neduodančius aktyvus), banko reorganizavimas, pertvarkymas ir kt.
7. banko veiklos rizikos valdymo strategijos ir jos pokyčių apibūdinimas, t.y., bankui reikšmingos rizikos rūšių nustatymas, pagrindiniai principai, kuriais bankas vadovausis valdydamas reikšmingas rizikos rūšis. Rizikos valdymo organizacinė struktūra ir rizikos valdymo kontrolės procesai, planuojami rizikos struktūros pokyčiai (planuojama rizika).
8. banko ir konsoliduotos finansinės grupės kiekvienų ateinančių trejų metų veiklos prognozavimas įgyvendinant numatytas strategijos kryptis (išvados, komentarai):
  - pagrindinių balansinės ataskaitos straipsnių;
  - pagrindinių pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių;

- banko veiklos efektyvumo analizės rodiklių (kapitalo ir turto pelningumo, kitų, banko nuomone, reikšmingų rodiklių);
- banko veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymo;
- banko filialų bei atstovybių tinklo plėtros;
- informacinių sistemų ir duomenų apsaugos tobulinimo;
- banko valdymo, organizacinės struktūros tobulinimo ir personalo kaitos.

Be pirmiau aptarto veiklos plano, kurį steigėjai iš esmės turi aprašyti ir išanalizuoti jau pirmajame etape, nes tai svarbu ne tik Lietuvos bankui išduodant licenciją, bet ir patiems steigėjams priimant sprendimą – steigti banką ar ne – šiame etape išskirta ir kita nauja informacija, teiktina Lietuvos bankui. Tai valdymo ir organizacinė struktūra, apskaitos politikos projektas ir detalus apskaitos sistemos aprašymas; daugybė kitų duomenų, dokumentų (vidaus kontrolės sistema, įvairios apsaugos priemonės, turto draudimas) turinčių užtikrinti saugią ir patikimą banko veiklą. Šie reikalavimai nei įstatymuose, nei poįstatyminiuose teisės aktuose nėra detalizuoti, išskyrus vidaus kontrolės sistemą. Todėl darytina išvada: neapibrėžtų reikalavimų paisymas yra paliekamas steigėjų nuožiūrai.

Remiantis LR finansų įstaigų įstatymo 23 straipsniu, vidaus kontrolės sistemą sudaro:

- tinkama banko organizacinė struktūra, užtikrinanti vertikalius ir horizontalius ryšius,
- tinkama banko vidaus informacinė sistema,
- banko vidaus norminiuose aktuose nustatyta personalo atsakomybė ir kompetencija,
- dviguba veiklos procedūrų vidaus kontrolė,
- vadovybės informavimo sistema, leidžianti laiku priimti sprendimus,
- rizikos kontrolė ir rizikos valdymas.⁶⁷

Gavęs visus reikalaujamus dokumentus, Lietuvos bankas, vadovaudamasis LR bankų įstatymo 9 straipsniu, ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo prašymo ar papildomų dokumentų pateikimo dienos, privalo priimti sprendimą dėl licencijos suteikimo. Lietuvos bankas per 30 kalendorinių dienų nuo paraiškos gavimo turi teisę prašyti pateikti papildomus dokumentus, duomenis. Atkreiptinas dėmesys, kad LR bankų įstatymo 9 straipsnis numato galutinį 12 mėnesių terminą, nuo prašymo gavimo dienos,⁶⁸ sprendimui dėl licencijos išdavimo priimti – to nebuvo, analizuojant etapą dėl leidimo steigti banką.

Kompleksiškai tiriant teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias bankų licencijos išdavimo tvarkas, iškilo prieštaravimas tarp LR bankų įstatymo 9 straipsnio ir Lietuvos banko valdybos 1996 m. rugpjūčio 1 d. nutarimo Nr. 216 „Dėl banko licencijų komerciniams bankams išdavimo ir atšaukimo

⁶⁷ Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas//Valstybės žinios. 2002, Nr. 91-3891.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

taisyklių“ nuostatų. Pagal minėtų taisyklių 14 punktą prašymas išduoti licenciją privalo būti išnagrinėtas per 6 mėnesius nuo paraiškos banko licencijai gavimo dienos,⁶⁹ t.y., per ilgesnį terminą nei nurodyta LR bankų įstatyme. Žemesnės juridinės galios teisės aktas negali pakeisti įstatymo nuostatų⁷⁰ bei LR bankų įstatyme nėra Lietuvos bankui deleguota teisė aptariamą terminą keisti, todėl Lietuvos bankas turėtų pakeisti savo nutarimą, nustatydamas 3 mėnesių terminą.

Lietuvos bankas, nagrinėdamas pateiktą informaciją ir dokumentus apie galimus savo sprendimus ir išankstinę nuomonę, neinformuoja juridinių asmenų, ketinančių vykdyti banko veiklą; paraiškas svarsto steigėjams nedalyvaujant. Lietuvos banko valdybos pagrindinis vertinimo kriterijus, kuris iš esmės turi įtakos tam, kokio pobūdžio sprendimas bus priimtas, t.y., leisti ar ne steigti banką – saugios ir patikimos banko veiklos užtikrinimas. Tai užtikrinti turi:

- banko įstatatai,
- veiklos planas,
- valdymo ir organizacinė struktūra,
- rizikos valdymo sistema,
- apskaitos sistema,
- vidaus kontrolės sistema,
- techninės, informacinės, technologinės apsaugos priemonės,
- patalpos,
- turto draudimas.⁷¹

Bankas turi atitikti ir kitus pirmiau minėtus reikalavimus (teisinės formos, kapitalo); būti pasirengęs saugiai ir patikimai teikti finansines paslaugas. Vėl vartojamos sąvokos „saugiai“, „patikimai“, kurios nėra apibrėžtos ir gali būti skirtingai interpretuojamos, todėl steigėjams vertinimo kriterijai pasidaro neaiškūs, visa tai apsunkina dokumentų ruošimą.

Lietuvos bankas, sprenddamas klausimą dėl licencijos suteikimo, gali pats patikrinti pateiktus duomenis, jei kyla abejonių dėl šių dokumentų ir informacijos autentiškumo. Vadovaudamasis LR Lietuvos banko įstatymo nuostatomis, Lietuvos bankas turi teisę kreiptis į kitas institucijas, įskaitant ir užsienio valstybių institucijas, dėl reikalingos ir būtinos informacijos gavimo.⁷² Visos valstybinės/savivaldybių institucijos bei kiti asmenys, Lietuvos banko prašymu privalo pateikti visą turimą informaciją apie banko akcininkus, steigėjus, vadovus.⁷³ Kitos institucijos pateikia informaciją, atsižvelgdamos į LR asmens duomenų apsaugos įstatymo ir jų veiklą reglamentuojančių teisės aktų

---

⁶⁹ Lietuvos banko valdybos 1996 m. rugpjūčio 1 d. nutarimas Nr. 216 „Dėl banko licencijų komerciniams bankams išdavimo ir atšaukimo taisyklių“// Valstybės žinios. 1996, Nr. 77-1855.

⁷⁰ Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2004. P.438.

⁷¹ Lietuvos banko valdybos 1996 m. rugpjūčio 1 d. nutarimas Nr. 216 „Dėl banko licencijų komerciniams bankams išdavimo ir atšaukimo taisyklių“// Valstybės žinios. 1996, Nr. 77-1855.

⁷² Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymas// Valstybės žinios. 1994, Nr. 99-1957.

⁷³ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

reikalavimus. Kiekviena kontroliuojanti institucija turi nemažai informacijos, tačiau ši institucija Lietuvos bankui gali pateikti tik tokią informaciją, kuria ji pati disponuoja ir gavo vykdydama savo tiesiogines funkcijas. Draudžiama pateikti tokią informaciją, kuri yra gauta iš kitų kontroliuojančių institucijų. Kaip pavyzdį galima pateikti tokį atvejį. Lietuvos bankas pateikia užklausimą dėl informacijos gavimo Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Finansų ministerijos (toliau – VMI) 1) dėl mokestinių prievolių vykdymo valstybės biudžetui ir 2) klausia informacijos apie įmonės registravimo vietą, buveinę bei vadovų gyvenamąsias vietas. VMI į pirmą klausimą atsakys išsamiai ir detalai, nes VMI administruoja mokesčius ir įmokas į valstybės ir savivaldybių biudžetus,⁷⁴ tačiau į likusius klausimus tikrai neatsakys. Informacija apie įmonių ir asmenų gyvenamąsias ir veiklos vykdymo vietas yra žinoma VMI, tačiau ji šių duomenų neturi teisės perduoti tretiesiems asmenims, nes šią informaciją administruoja ir tvarko ne VMI. Remdamasi pirmiau nurodytais principais, VMI pateiks atsakymą Lietuvos bankui. Pastarasis, norėdamas sužinoti likusią informaciją, privalės pateikti užklausimus VĮ Registrų centro Juridinių asmenų registrui ir Gyventojų duomenų registrui.

LR bankų įstatyme taip pat įtvirtinta nuostata, kad Lietuvos bankas pats turi teisę rinkti informaciją, kuri padėtų apsispręsti dėl licencijos (ne)suteikimo. Turimas omenyje ne vien kreipimasis į kitas institucijas, bet ir informacijos rinkimas iš kitų šaltinių, pvz., atsiliepimai spaudoje, internete, tiesioginiai juridinių asmenų patikrinimai, nuvykimas į dalyvių gyvenamąją vietą ir pan.

Lietuvos banko valdyba, įvertinusi pateiktus dokumentus, atlikusi jų analizę, gavusi papildomą informaciją iš kitų šaltinių ir kitų institucijų, priima sprendimą. Sprendimas gali būti teigiamas ir neigiamas. Apie savo sprendimą privalo raštu pranešti pareiškėjui ir juridinių asmenų registrui bei paskelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“. Šis reikalavimas grindžiamas tuo, kad apie naujo banko atsiradimą privalo sužinoti kuo daugiau asmenų, tai neturi būti uždaro tipo informacija. Esant teigiamam Lietuvos banko sprendimui, steigėjai iš Lietuvos banko turi atsiimti licenciją per 10 kalendorinių dienų nuo sprendimo priėmimo, prieš tai sumokėję rinkliavos mokestį, sudarantį 175.000,00 Lt.⁷⁵ Licencijos yra registruojamos Lietuvos banke, patvirtinamos oficialiu Lietuvos banko iškiliumi spaudu, tam, kad nekiltų abejonių dėl šių dokumentų originalumo. Licencijos originalą būtina saugoti pagrindinėje banko buveinėje, o filialai/skyriai privalo turėti šios licencijos kopiją.

Jei išduota licencija prarandama, apie tai privalu informuoti Lietuvos banką ne vėliau kaip kitą darbo dieną.⁷⁶ Lietuvos bankas gali išduoti licencijos dublikatą. Bankas, kuris prarado licenciją, apie tai turi informuoti respublikinėje spaudoje.

---

⁷⁴ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 63-2243.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas// Valstybės žinios. 2000, Nr. 52-1484.

⁷⁶ Lietuvos banko valdybos 1996 m. rugpjūčio 1 d. nutarimas Nr. 216 „Dėl banko licencijų komerciniams bankams išdavimo ir atšaukimo taisyklių“// Valstybės žinios. 1996, Nr. 77-1855.

Jei Lietuvos bankas nusprendžia neišduoti licencijos, jis apie tai per 10 dienų raštu informuoja pareiškėją. Pagal LR civilinio kodekso 2.79 straipsnį atsisakymas išduoti licenciją negali būti grindžiamas veiklos netikslingumu ir turi būti motyvuotas. LR bankų įstatymo 9 straipsnyje yra nurodytas baigtinis sąrašas priežasčių, dėl kurių galima atsisakyti išduoti bankui licenciją. Viena iš priežasčių, skirtingai nei dėl leidimo steigti banką, yra ta, kad jei Lietuvos bankas negalės veiksmingai atlikti banko priežiūros dėl asmenų, glaudžiai susijusių⁷⁷ su banku, trukdymo – tai bus priežastis nesuteikti banko licencijos. Tokiais asmenimis gali būti pastovios gyvenamosios vietos neturintys arba gyvenantys tikslinėse teritorijose asmenys,⁷⁸ nes tai gali apriboti galimybę kontroliuoti banką ir jo vadovybę, valdybą ar darbuotojus. Šie ryšiai gali būti matomi ir antrajame etape (leidimo steigti banką išdavimo) pateikiant informaciją Lietuvos bankui apie steigėjus, vadovus. Vadinasi, ši nuostata turėtų būti bendra ir gaunant leidimą, ir išduodant licenciją, nes Lietuvos bankas negalės atsisakyti suteikti leidimą įsteigti banką remiantis šiuo pagrindu, nors jau bus aišku, jog licencija negalės būti suteikta.

Jau išduotą licenciją Lietuvos bankas privalo atšaukti, jei tampa akivaizdu, kad ji gauta apgaulės būdu, pažeidus įstatymus, ar bankas verčiasi įstatymų draudžiama veikla. Lietuvos bankas gali atšaukti išduotos licencijos galiojimą, jei:

- licencija nebuvo panaudota per 1 metus nuo jos išdavimo,
- bankas verčiasi nefinansinių paslaugų veikla,
- bankas nebesiverčia licencine veikla daugiau kaip 6 mėnesius,
- banko dalyviai nusprendžia gražinti licenciją,
- bankas neatitinka įstatymuose numatytų reikalavimų,
- bankas pažeidė įstatymų, nurodymų reikalavimus,
- bankas tapo nemokus ir kelia grėsmę,
- bankas nesugeba įvykdyti savo prievolių,
- bankas nutraukia savo veiklą dėl reorganizavimo ar yra likviduojamas,
- neįmoka pirmosios (avansinės) draudimo įmokos pagal Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymą.⁷⁹

Apie licencijos atšaukimą/galiojimo sustabdymą pranešama bankui, kuriam buvo išduota licencija, juridinių asmenų registrai bei paskelbiama „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“. Tai savo sąskaita atlieka Lietuvos bankas. Atšaukus ar sustabdžius licencijos galiojimą, bankas neturi teisės teikti finansinių paslaugų, išskyrus tiek, kiek to reikia atsiskaitant su banko kreditoriais ir sprendžiant klausimą dėl bankroto ar likvidavimo bylos iškėlimo.

⁷⁷ Sąvoka „glaudus ryšys“ yra apibūdinta LR bankų įstatyme.

⁷⁸ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas// Valstybės žinios. 2001, Nr. 110-3992.

⁷⁹ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

Čia buvo aptariami reikalavimai, keliami norintiems steigti banką Lietuvos Respublikos fiziniams, juridiniams asmenims, tačiau banką gali steigti ir užsienio šalių bankai (tiek ES, tiek ir ne ES šalių). Pažymėtina, kad pastariesiems steigiant banką Lietuvoje, yra keliami tokie patys reikalavimai, kurie nurodyti pirmiau išskyrus tai, kad Lietuvos bankas papildomai užklausia užsienio banko valstybės, kurios jurisdikcijai priklauso užsienio bankas, priežiūros institucijos, ar ji sutinka, kad užsienio bankas steigtų banką Lietuvos Respublikoje, paprašo informacijos apie užsienio banko nuosavą kapitalą ir kapitalo pakankumą, veiklos planą, organizacinę ir valdymo struktūrą, vadovus, taip pat informacijos apie tos valstybės teisės aktų reikalavimus, keliamus užsienio bankams ir apie užsienio valstybės priežiūros institucijos atliekamos bankų priežiūros tvarką.⁸⁰ Jei toje šalyje yra taikomi griežtesni reikalavimai banko steigimui, veiklai, priežiūrai, tai ir Lietuvoje steigiamam bankui bus keliami griežtesni tos šalies reikalavimai. Šis reikalavimas taikomas siekiant išvengti banko steigimo dėl palankesnių sąlygų. Jei prašoma informacija nėra gaunama, užsienio priežiūros institucija nesutinka, kad būtų steigiamas bankas, arba Lietuvos banko atstovai nenumato galimybės vykdyti pakankamos naujai steigiamo banko priežiūros, leidimas steigti banką neišduodamas.

Renkant medžiagą šiam diplominiam darbui buvo kreiptasi į Lietuvos banką ir teiraujamosi dėl bankų steigimo tvarkos, problemų ir teisės aktų neaiškumo. Pažymėtina, kad Lietuvos banko atstovai pakankamai operatyviai atsakė į pateiktą užklausimą, tačiau išsamios informacijos negalėjo pateikti motyvuodami tuo, kad dalis informacijos yra neskelbtina, o visa skelbtina ir oficiali informacija yra Lietuvos banko bibliotekoje ir jų interneto svetainėje bei teisės aktuose. Tačiau nurodė, kad užsienio šalių institucijos, atsakingos už bankų steigimo kontrolę ir leidimų išdavimą, iki šiol visuomet pateikdavo atsakymus į Lietuvos banko paklausimus bei atkreipė dėmesį, kad atsakymo iš užsienio kolegų kartais reikia laukti gana ilgai. Taigi, atsakymo laikas galėtų būti trumpesnis ir apibrėžtas konkrečiai. Turint omenyje teisės aktų reikalavimus ir esamą praktiką, būtų tikslinga sudaryti dvišalius arba daugiašalius susitarimus dėl informacijos keitimosi tarp šalių ne tik ES, bet ir kitų šalių, kurios nepriklauso Europos Sąjungai. Taip informacija būtų gaunama operatyviai ir patikimai.

Šioje dalyje buvo aptariama teorinė medžiaga apie banko steigimą bei Lietuvos Respublikos teisės aktai, reglamentuojantys šį procesą. Pateikti teisės aktų reikalavimai ir etapai, reikalingi naujam bankui įsteigti. Nuo 2004 m. gegužės 1 d. Lietuva tapo pilnateise Europos Sąjungos (toliau – ES) nare, todėl tikslinga aptarti ES teisės aktuose numatytus reikalavimus banko steigimui.

---

⁸⁰ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

3. ES DIREKTYVŲ KELIAMŲ REIKALAVIMAI IR JŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ

Kredito įstaigų steigimąsi ir veiklą reglamentuoja vienintelė Europos parlamento ir tarybos direktyva dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo, priimta 2000 metais, išdėstyta nauja redakcija 2006 m.⁸¹ (toliau – Direktyva) su vėlesniais pakeitimais. Tačiau pakeitimai nebuvo susiję su kredito įstaigų steigimu, todėl šiame darbe šie pakeitimai nebus aptariami.

Šis teisės aktas buvo priimtas siekiant kodifikuoti finansų įstaigoms keliamus reikalavimus – ES teisės aktai taptų aiškesni, racionalesni. Ši sritis reguliuojama ES mastu, kad kredito įstaigoms būtų lengviau steigtis ir vykdyti veiklą ES, būtų pašalinti valstybių narių teisės aktų, reglamentuojančių šią sritį, skirtumai bei būtų apsaugotos klientų santaupos ir sudarytos vienodos šių įstaigų konkurencinės sąlygos. Tai yra įgyvendinant ES veiklos prioritetus bei pagrindus – palengvinti veiklą ES erdvėje.

Direktyva taikoma kredito įstaigoms, tačiau joje nurodoma, jog taikymo sritis turi būti suprantama kuo plačiau, apimanti visas įstaigas, kurių veikla susijusi su grąžintinų lėšų priėmimu iš visuomenės indėlių ar kita forma.⁸² Todėl pagal ES Direktyvoje nurodytą kredito įstaigos apibūdinimą banką galima priskirti kredito įstaigai, kuri yra šio akto reglamentavimo sritis. Atskiros bankų steigimąsi reglamentuojančios ES direktyvos nėra. LR bankų įstatymas yra suderintas su šia Direktyva ir kai kurios nuostatos tiesiogiai yra perkeltos iš ES Direktyvos į šalies įstatymus.

Europos Sąjungos Direktyva yra pakankamai bendro pobūdžio ir leidžia šalims Direktyvoje neapartas nuostatas numatyti pačioms savo nacionaliniuose teisės aktuose. Direktyvoje yra pateikti bendrieji principai, reikalavimai ir yra tik keletas tikslių apribojimų dėl bankų steigimosi ES. Kaip nurodoma Direktyvoje, yra suderinti „...tik esminiai dalykai, kurie yra būtini ir kurių pakanka, kad būtų užtikrinta leidimų ir rizikos ribojimo principais pagrįsta priežiūra <...> ir kurie sudaro galimybę visoje Bendrijoje pripažinti vieną leidimą...“.⁸³ Taip pat šalims yra suteikta teisė nustatyti griežtesnes taisykles kredito įstaigoms, nei numatytos Direktyvoje. Apie visus sprendimus ir nustatytus reikalavimus yra informuojama Europos Komisija (toliau – Komisija), siekiant, kad nebūtų pažeistos bendrosios, ES visuotinai privalomos teisės normos, ir kad ES Komisija galėtų užkirsti kelią diskriminuojančioms normoms, kurias gali priimti viena iš ES šalių, užkertant kelią laisvam kapitalo, asmenų ir darbo jėgos judėjimui.⁸⁴

Viena iš principinių nuostatų – kredito įstaigos negali veikti be leidimų veiklai. Detaliau, kokie tai turi būti leidimai, licencijos, nėra reglamentuota. Tai paliekama spręsti pačioms valstybėms narėms.

⁸¹ Europos parlamento ir tarybos 2006 m. birželio 14 d. direktyva Nr. 2006/48/EB „Dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo“// Oficialusis leidinys L. 2006, Nr. 177.

⁸² Ten pat.

⁸³ Ten pat.

⁸⁴ A.Tatham. Europos Sąjungos teisė. Vilnius: Eugrimas, 1999. P.15.

Lietuva, kaip matyti iš ankstesnio skyriaus, pasirinko dvipakopę sistemą, t.y., iš pradžių yra išduodamas leidimas steigti banką, o tik įregistravus banką juridinių asmenų registre, yra svarstoma, ar išduoti licenciją teikti finansines paslaugas. Toks išskyrimas direktyvose nėra reglamentuotas, vadinasi, kitos šalys gali turėti vienpakopę sistemą. Be to, jei jau kredito įstaigai yra suteiktas leidimas, tai steigiant filialus ar teikiant paslaugas visoje Europos Sąjungoje turėtų būti leidžiama užsiimti bet kuriomis Direktyvoje numatytomis veiklos rūšimis. Veiklos abipusio pripažinimo principas taikomas tokioms veikloms kaip indėlių ir kitų gražintinų lėšų priėmimas, skolinimas, įskaitant inter alia: faktoringo operacijas, vartojimo, hipotekos kreditus, komercinių sandorių finansavimą, lizingą, pinigų pervedimus, mokėjimo priemonių išdavimą ir tvarkymą, garantijas ir išsipareigojimus, prekybą savo arba klientų sąskaita, dalyvavimą išleidžiant vertybinius popierius bei darbą su jais, įmonių konsultavimą, finansų maklerio paslaugas, portfelio valdymą ir konsultavimą, saugojimą saugyklose, seifuose.⁸⁵ Pirmiau išvardintos veiklos rūšys skiriasi savo detalumu nuo LR finansų įstaigų įstatyme nurodytų finansinių paslaugų. Pastarajame įstatyme papildomai yra įtraukti elektroniniai pinigai, veikla, susijusi su investiciniais fondais. Visos kitos paslaugos gali būti priskirtos ES Direktyvoje nurodytoms kategorijoms. Vadinasi, galima daryti išvadą, jog veiklos, priskirtinos finansinėms įstaigoms, kurių sąrašas yra baigtinis, yra suderintos su ES direktyvomis.

Direktyvoje yra įtvirtinta, jog vertinant prašymą dėl kredito įstaigos steigimo, neturi būti atsižvelgiama į ekonominį poreikį, vertinamas ekonominis šalies, rinkos poreikis, t.y., atsakinga institucija negali atmesti prašymo įsteigti banką arba, jei yra dvipakopė sistema – atsisakyti suteikti licenciją dėl to, kad rinkoje yra per daug bankų, ar priimti teigiamą sprendimą vien todėl, kad jų trūksta. Ši nuostata vienareikšmiškai yra įtvirtinta Lietuvos teisės aktuose, reglamentuojančiuose finansinių įstaigų veiklą.

Direktyvoje nurodyti reikalavimai:

- veiklos planas, kuriame turi būti nurodyta veiklos rūšis ir organizacinė struktūra,
- minimalus pradinis kapitalas, ne mažesnis nei 5 mln. eurų, arba atskiros nuosavos lėšos,
- kredito įstaigai turi vadovauti ne mažiau kaip 2 vadovai, turintys pakankamai patirties ir gerą reputaciją,
- reikalavimai buveinei,
- kiti reikalavimai banko steigimo procedūroms, terminams.

Lyginant pirmiau išvardintus reikalavimus, esančius Direktyvoje, su Lietuvos teisės aktais, pastebėtina, kad Lietuvos teisės aktuose taip pat yra numatytas ne mažesnis nei 5 mln. eurų įstatinis kapitalas, būtina pateikti veiklos planą (veiklos metmenys pateikiami prašant leidimo steigti banką, o

---

⁸⁵ Europos parlamento ir tarybos 2006 m. birželio 14 d. direktyva Nr. 2006/48/EB „Dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo“// Oficialusis leidinys L. 2006, Nr. 177.

prašant licencijos – trejų metų veiklos planas). Lietuvos teisės aktuose nėra reikalaujama turėti nuosavų lėšų, tačiau tai nepažeidžia Direktyvos nuostatų, nes tai yra ne imperatyvus reikalavimas, o viena iš alternatyvų: „... atskirų nuosavų lėšų arba pradinis kapitalas yra ne mažesnis negu 5 milijonai EUR.“⁸⁶ Pradinio kapitalo (įstatinis kapitalas), kuris Direktyvoje apima ir rezervus, samprata įtvirtinta LR bankų įstatyme.⁸⁷ 5 milijonų eurų pradinio kapitalo reikalavimas, nurodytas Direktyvoje, nesikeitė nuo jos priėmimo, nors ekonominė situacija Europos Sąjungos šalyse labai kito. Pastaraisiais metais pastebėtas spartus ekonominis daugelio šalių augimas, tai galėjo suponuoti ir šio reikalavimo didėjimą, tačiau kadangi ES per šį dešimtmetį plėtėsi, į Europos Sąjungą įstojo naujos šalys narės, kurių ekonominė situacija iki šiol atsilieka nuo senbuvių, pradinio kapitalo reikalavimo didinimas, ypač šių šalių kredito įstaigoms, būtų galėjęs sukelti nepageidaujamų reiškinių (bankrotai, pardavimai ir pan.) ir daug įvairių diskusijų. Jeigu būtų koreguojamas pradinio kapitalo dydis, paskui į ES priėmus naujas nares, būtų reikėję vėl jį koreguoti arba taikyti išimtis, kurios įvestų didesnę painiavą Direktyvos taikyme. Kaip jau buvo minėta, Direktyvoje yra leidžiama šalims narėms, manančioms, kad joms šis reikalavimas per mažas, jį pasididinti savo nacionaliniuose teisės aktuose, t.y., sugriežtinti reikalavimą.

Tačiau pirmiau minėti reikalavimai nėra absoliutūs, nes Direktyvos 9 straipsnyje yra numatyta ir išimčių:

1. reikalavimas dėl atskirų lėšų gali būti netaikomas kredito įstaigoms, veikusioms iki 1979 m. vasario 15 d. Taip pat joms netaikomas reikalavimas dėl minimalaus 2 vadovų skaičiaus. Kadangi nieko neužsimenama apie minimalų pradinį kapitalą, o akcentuojamos tik nuosavos lėšos, kurios yra pasirinktinis reikalavimas, ir ši sąlyga yra išskirta Direktyvoje, tai leidžia daryti išvadą, kad šioms kredito įstaigoms taip pat netaikomas ir minimalaus pradinio kapitalo dydžio reikalavimas.
2. šalis gali pasirinkti kategorijas kredito įstaigų, kurių minimalus pradinis kapitalas negali būti mažesnis nei 1 mln. eurų. Tokiu atveju Komisijai reikia pranešti priežastis. Šios kredito įstaigos taip pat yra įrašomos į viešai Komisijos skelbiamą kredito įstaigų sąrašą, tik nurodoma, jog jų kapitalas yra mažesnis nei 5 milijonai eurų.

Lietuva pasinaudojo galimybe sumažinti minimalų įstatinį kapitalą iki 1 milijonų eurų vienai banko kategorijai, t.y. specializuotam bankui, kuris gali leisti ir tvarkyti tik elektroninius pinigus.

Visą kredito įstaigos veiklos laikotarpį reikalavimas dėl nuosavų lėšų/minimalaus pradinio kapitalo turi būti vykdomas. Numatoma ir dar viena išimtis: ES valstybės narės gali leisti kredito įstaigoms, veikusioms iki 1993 m. sausio 1 d., kurios nesiekia minimalaus reikalaujamo kapitalo, veikti, bet pradinis kapitalas negali būti mažesnis už didžiausią turėtą nuo 1989 m. gruodžio 22 d. Jei tokią įmonę perima kitas asmuo (tiek juridinis, tiek ir fizinis), minimalaus kapitalo reikalavimas galioja toks,

⁸⁶ Europos parlamento ir tarybos 2006 m. birželio 14 d. direktyva Nr. 2006/48/EB „Dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo“// Oficialusis leidinys L. 2006, Nr. 177.

⁸⁷ Ten pat; Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

koks nurodytas pirmiau (1 arba 5 mln. eurų). Tačiau jei tokios įmonės jungiamos, tai jų kapitalų suma, jei dar nesiekia minimalaus kapitalo reikalavimo, turi būti ne mažesnė nei jų kapitalų suma susijungimo dieną. Tačiau tam reikia specifinių aplinkybių ir kompetentingų institucijų pritarimo. Reikalingos aplinkybės nėra nurodomos ir paliekamos šalies kompetentingų institucijų nuožiūrai. Jei šiais atvejais kapitalas sumažėja – kompetentinga institucija savo sprendimu gali leisti ištaisyti padėtį per tam tikrą nustatytą laikotarpį arba nutraukti veiklą. Tačiau norint priimti tokį sprendimą, tai sąlygoti turi tai pateisinančios aplinkybės. Akivaizdu, kad visos išimtys yra pagrįstos tam tikromis neįvardintomis aplinkybėmis, kurių svarbumą sprendžia kompetentingos šalių narių institucijos savo nuožiūra pateikdamos savo sprendimus Komisijai.

Kadangi Lietuvos valstybė atkūrė nepriklausomybę tik 1991 m., o į ES įstojo tik 2004 m., pirmiau minėtos išimtys daugiau yra taikytinos senosioms ES šalims narėms, turinčioms ilgesnę kredito įstaigų veikimo istoriją. Todėl natūralu, kad pirmiau numatytos išimtys Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra įtvirtintos.

Be pradinio kapitalo/nuosavų lėšų bei veiklos plano reikalavimo, Direktyvoje yra nurodyta, kad kredito įstaigai turi vadovauti ne mažiau kaip 2 vadovai. Šis reikalavimas detaliau įtvirtintas ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose. Vadovaujantis LR finansų įstaigų 19 straipsnio bei LR bankų įstatymo 34 straipsnio nuostatomis, banką turi valdyti vadovas ir jo pavaduotojas, kurie, vadovaudamiesi savo pareigybinėmis instrukcijomis, steigimo dokumentais, darbo reglamentu ir t.t. turi teisę sudaryti sandorius banko vardu. Akivaizdu, kad 2 vadovų reikalavimas Lietuvos teisės aktuose yra numatytas. Vadovai privalo turėti pakankamai patirties ir gerą reputaciją. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos teisės aktuose, reglamentuojančiuose bankų steigimą ir veiklą, asmenų (institucijų), priskiriamų vadovų kategorijai, yra daugiau. Be pirmiau aptartų administracijos vadovų šiai kategorijai priskiriami stebėtojų tarybos, valdybos nariai, vidaus audito tarnybos vadovas ir darbuotojai, kuriems yra suteikta teisė banko vardu sudaryti sandorius, turinčius rizikos požymių.⁸⁸ Vadinasi, geros reputacijos ir patirties reikalavimai taikomi ne tik administracijos vadovams, bet ir kitiems darbuotojams. Kadangi Direktyva nurodo tik gaires, joje nėra apibrėžtų reikalavimų kriterijų, todėl kiekviena šalis narė tai sprendžia pati. Kaip matyti iš ankstesnės darbo dalies, Lietuvos bankas šioje srityje turi daug galių priimti sprendimą dėl vadovų kvalifikacinių kriterijų.

Kitas reikalavimas yra kredito įstaigos pagrindinei buveinei, kuri turi būti registruota toje valstybėje, kuri išdavė leidimą ir kurioje ji realiai veikia⁸⁹. Ši sąlyga galioja ir pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus. Valstybės narės turi reikalauti, kad kredito įstaigos pagrindinė buveinė visuomet būtų veiklos vietos valstybėje narėje ir veiktų realiai.

---

⁸⁸ Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas//Valstybės žinios. 2002, Nr. 91-3891; Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

⁸⁹ Europos parlamento ir tarybos 2006 m. birželio 14 d. direktyva Nr. 2006/48/EB „Dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo“// Oficialusis leidinys L. 2006, Nr. 177.

Kompetentingos institucijos išduoda leidimus tik tada, kai yra pateikiama informacija apie dalyvių, turinčių tiesiogiai/netiesiogiai kvalifikuotąsias akcijų paketo dalis, tapatybę ir jų turimų dalių dydžius. Kompetentingos institucijos vertina dalyvius taip, jog būtų užtikrintas patikimas ir riziką ribojantis valdymas.⁹⁰ Šie reikalavimai yra įtvirtinti ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose.

Jei akcininkai, dalyviai, nariai ir pan., yra vieni su kitais ar su trečiosiomis šalimis susiję artimais ryšiais, arba jei trečios šalies teisės aktai, reglamentuojantys jų veiklą, trukdo veiksmingai vykdyti priežiūros funkcijas, kompetentinga institucija turi teisę kredito įstaigai neišduoti veiklos leidimo.⁹¹ Lietuvos bankas steigiamojo banko atžvilgiu šią galimybę turi tik išduodamas licenciją – tai buvo analizuojama ankstesniame skyriuje.

Jei yra priimamas neigiamas sprendimas, visada turi būti nurodomos priežastys ir apie tai pranešama pareiškėjui per 6 mėn. nuo prašymo/visų dokumentų gavimo dienos. Lietuvos Respublikos teisės aktuose yra numatyti žymiai trumpesni terminai: leidimas įsteigti banką – 5 dienos, licencijos išdavimas – 10 dienų. Visais atvejais (tiek priimant teigiamą tiek neigiamą sprendimą) sprendimas turi būti priimtas ne vėliau kaip per 12 mėn. nuo prašymo gavimo dienos. LR bankų įstatyme maksimalus sprendimo priėmimo terminas numatytas tik svarstant klausimą dėl licencijos suteikimo. Kadangi Direktyvoje įtvirtinta bendra nuostata, jog kompetentingos institucijos privalo sprendimą priimti per metus nuo prašymo gavimo dienos, nepriklausomai nuo to, kokią steigimo sistemą šalys narės taikytų, todėl manytina, jog LR bankų įstatyme maksimalus svarstymo terminas turėtų būti ir išduodant leidimą steigti banką, juo labiau, kad reikalaujama mažiau dokumentų nei prieš išduodant licenciją. Komisiją privalu informuoti apie visus suteiktus leidimus. Kredito įstaigų sąrašas oficialiai skelbiamas Europos Sąjungos oficialiame leidinyje.⁹²

Kompetentingos skirtingų šalių institucijos konsultuojasi vienos su kitomis, vertindamos akcininkų tinkamumą, vadovų patirtį, reputaciją ir pan., jei jų šalyse steigiamos kredito įstaigos yra kitos šalies kredito įstaigų dukterinės ar kontroliuojamos (įskaitant draudimo ir investicines firmas) įstaigos. Tačiau, jei vienos šalies kompetentinga institucija pastebėtų, kad buvo pasirinkta viena ar kita valstybė, siekiant išvengti griežtesnių standartų, tokiu atveju ji turi teisę nesuteikti leidimo, arba jį panaikinti. Lietuvoje, siekiant užtikrinti šių nuostatų vykdymą, Lietuvos bankas, prieš suteikdamas leidimus vykdyti nuolatinę veiklą, prašo pateikti toje šalyje taikomus reikalavimus steigiant kredito įstaigą, įskaitant informaciją apie vadovus, akcininkus, nuosavą kapitalą ir pan.

Pagal Direktyvą kompetentinga institucija gali panaikinti leidimą veiklai, jei:

1. per 12 mėnesių kredito įstaiga juo nepasinaudojo;
2. kredito įstaiga atsisako leidimo;

---

⁹⁰ Europos parlamento ir tarybos 2006 m. birželio 14 d. direktyva Nr. 2006/48/EB „Dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo“// Oficialusis leidinys L. 2006, Nr. 177.

⁹¹ Ten pat.

⁹² Ten pat.

3. daugiau nei 6 mėnesius nesiverčia numatyta veikla;
4. pateikta klaidinga informacija;
5. bankas neatitinka teisės aktuose keliamų reikalavimų;
6. neturi pakankamai lėšų ir neužtikrina turto saugumo;
7. aplinkybės numatytos nacionaliniuose teisės aktuose.⁹³

Apie leidimo panaikinimą turi būti pranešama Komisijai. Pirmiau Direktyvoje nurodyti leidimo atšaukimo motyvai yra įtvirtinti Lietuvos Respublikos teisės aktuose išsamiau, pavyzdžiui: Lietuvos bankas gali atimti banko licenciją, jei nėra įmokėta draudimo įmoka, ar jei bankas verčiasi įstatymu draudžiama veikla. Šiuo atveju Lietuvos įstatymų leidėjas neapsiribojo Direktyvoje apibrėžtu sąrašu ir atsižvelgdamas į šalies patirtį bei situaciją, adaptavo Direktyvos nuostatą Lietuvai, šį sąrašą ar kelis jo punktus detalizuodamas, paaiškindamas.

Be to, kas jau išvardinta, Direktyva numato, kad kompetentingos institucijos turi reikalauti, jog kredito įstaigos turėtų tvirtas valdymo priemones, o tai yra:

1. aiški organizacinė struktūra su tiksliai apibrėžta, skaidria ir nuoseklia atsakomybe,
2. veiksmingi rizikos nustatymo, valdymo, stebėsenos ir pranešimo apie tokią riziką procesai. Direktyvoje nurodoma, kad turi būti vertinama kredito ir sandorio šalies likutinė rizika, koncentracijos, rinkos, palūkanų normos iš neprekybinės veiklos, operacinė ir likvidumo rizika. Direktyvoje valdymas suprantamas kaip valdymo institucijų funkcijų atskyrimas bei interesų konflikto prevencija. Būtent viena iš valdymo institucijų funkcijų yra reguliarus įvairios esamos ir galimos rizikos strategijos ir politikos peržiūrėjimas ir tvirtinimas. Visi rizikos valdymo, nustatymo reikalavimai remiasi procedūrų aprašymu, politikos, strategijos nustatymu. Vertinamos pateikiamos tvarkos. Šiuo atveju Direktyvoje kiek aiškiau nei Lietuvos teisės aktuose apibrėžiama, kokias rizikas reikia valdyti, į ką jose atkreipti dėmesį. Ši detalizacija padėtų bendrovėms, norinčioms steigti banką Lietuvoje.
3. tinkami vidaus kontrolės mechanizmai, įskaitant valdymo ir apskaitos procedūras.

Nurodyti procesai, mechanizmai, priemonės turi būti visaverčiai ir proporcingi kredito įstaigos veiklos pobūdžiui, mastui ir sudėtingumui.⁹⁴ Šie reikalavimai bendraja prasme yra įrašyti ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose. Kadangi tai tik bendrosios normos, jos turi būti detalizuojamos šalių narių teisės aktuose. Lietuvos Respublikos teisės aktuose, reglamentuojančiuose banko steigimą, šių bendrųjų nuostatų detalizacijos nėra. Kadangi pirmiau minėti reikalavimai susiję

⁹³ Europos parlamento ir tarybos 2006 m. birželio 14 d. direktyva Nr. 2006/48/EB „Dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo“// Oficialusis leidinys L. 2006, Nr. 177.

⁹⁴ Ten pat.

daugiau su rizikos valdymu, priežiūra, todėl šios normos turėtų būti detalizuojamos Lietuvos banko vidaus taisyklėse, nes ši institucija vykdo bankų priežiūrą.

Direktyvoje numatyti reikalavimai dėl bankų steigimo per pastarąjį dešimtmetį nekito, nors ES ir plėtėsi. Tai rodo, jog Direktyvoje nurodytos nuostatos yra pritaikomos ir naujoms šalims narėms. Daugelis reikalavimų, susijusių su bankų steigimu, numatytų ES direktyvose, jau ir ankščiau vienaip ar kitaip galiojo Lietuvos Respublikos teisės aktuose.⁹⁵ Esminiai pokyčiai Direktyvoje yra susiję su bankų veikla, jos tolesne priežiūra, o ne su banko steigimu. Kaip parodė Direktyvos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų lyginamoji analizė, esminių prieštaravimų tarp ES direktyvų, susijusių su bankų steigimu, ir Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių banko steigimą, nėra. Direktyva apibrėžia kelias bendras nuostatas, pavyzdžiui, leidimų gavimas, rizikos ribojimo, proporcingumo principai ir esminės nuostatos, kurių valstybės narės negali keisti. Esminiai dalykai steigiant banką: įstatinis kapitalas, veiklos planas, reikalavimai vadovams, buveinei; numatyti sprendimų priėmimo terminai ir keletas reikalaujamų duomenų. Tai galima pagrįsti tuo, kad Direktyvos įvadinėje dalyje yra nurodoma, jog suderinami tik esminiai dalykai (Bendrijos atžvilgiu), turintys įtakos konkurencijai, rizikos valdymui, klientų apsaugai ir pan. Lietuvos teisės aktai yra suderinti su Direktyvos nuostatomis, tik pasigendama bendrų Direktyvos nuostatų detalizacijos Lietuvos Respublikos teisės aktuose, pavyzdžiui, tvirtos valdymo priemonės (veiksmingi rizikos procesai), tinkama vidaus kontrolė, tinkamos valdymo, apskaitos procedūros. Direktyvoje neapertos nuostatos paliekamos šalių narių nuožiūrai, taip pat suteikiama galimybė griežtinti Direktyvoje numatytas priemones. Kaip bus matyti trečiojoje darbo dalyje, naujo banko steigėjai pasigenda pirmiau aptartos informacijos detalizacijos, o tai trukdo operatyviai ir sklandžiai pateikti reikiamą informaciją kontroliuojančiai institucijai, išduodančiai licenciją – tokiu būdu naujo banko steigimo procesas užtrunka.

---

⁹⁵ Lietuvos Respublikos komercinių bankų įstatymas// Valstybės žinios. 1995, Nr. 2-33.

4. TEISINIŲ REIKALAVIMŲ VERTINIMAS VADOVAUJANTIS NAUJAI ĮSTEIGTO BANKO PATIRTIMI

Antroje šio magistrinio baigiamojo darbo dalyje atskleidžiami teoriniai aspektai, kuriais privalu vadovautis steigiant banką. Įstatymų leidėjas priimamais teisės aktais mėgina detaliam reglamentuoti tam tikrų sričių reguliavimą, tačiau ne visuomet tai pavyksta, o kartais vadovaujantis teisės aktais net neįmanoma įgyvendinti savo tiesioginių uždavinių, minėtieji aktai netampa teisiniu įrankiu, padedančiu sėkmingai reguliuoti visuomeninius santykius. Teisės aktų įgyvendinimo problemos išryškėja tik bandant juos taikyti. Todėl šioje magistro baigiamojo darbo dalyje bus analizuojamas anksčiau aptartų, šio darbo temai aktualių, teisės aktų nuostatų veiksmingumas praktikoje.

Šiuo metu Lietuvoje veikia 9 Lietuvos banko licencijas turintys komerciniai bankai, 7 užsienio bankų filialai, 5 užsienio bankų atstovybės ir 191 ES bankas, veikiantis LR neįsteigus filialo.⁹⁶ Po labai ilgos pertraukos, 2008 metais, Lietuvoje įsteigtas naujas bankas – AB bankas „FINASTA“. Tai devintas Lietuvos banko licenciją turintis komercinis bankas Lietuvoje ir pirmasis 100 proc. lietuviško kapitalo valdomas bankas, įkurtas Lietuvoje po 1998 metų. Vienintelis jo akcininkas – AB „Finasta įmonių finansai“. Sprendimas steigti naują banką kilo dėl neišnaudotų galimybių visapusiškai aptarnauti savo klientus (FMĮ „FINASTA“) ir nenoro toliau mokėti mokesčius už paslaugas bankams (pavedimai, valiutų konversijos, skolinimas, investicijų paslaugos ir pan.). Todėl steigiamas bankas planuoja teikti paskolas, priimti indėlius, atlikti pinigų pervedimus, išleisti elektroninius pinigus ir juos tvarkyti. Tačiau numatoma specializacija – investicinė veikla ir turto valdymas, o banko veiklos segmentas – aktyviai investuojantys ir turtą valdantys privatūs ir verslo klientai. Bankas pranašesnis už savo konkurentus tuo, kad operatyviai priima sprendimus, lanksčiai aptarnauja klientus, yra imlus naujovėms, palaiko glaudžius ir ilgalaikius ryšius su klientais. Visą banko veiklą planuojama grįsti ne aktyviu pardavimu, o pirmiausia sutelkiant dėmesį į klientą.⁹⁷ Šis bankas buvo pradėtas steigti 2006 m. rugsėjo mėnesį – Lietuvos bankui rugsėjo 12 d. buvo pateiktas prašymas dėl leidimo įsigyti banko akcijas. 2007 gegužės 17 d. minėtas leidimas iš Lietuvos banko buvo gautas. 2007 sausio 11 d. Lietuvos bankas išklaušė informaciją dėl leidimo banko valdybos nariais rinkti Dalių Kaziūną, Aivarą Karalių, Dalią Švelnytę. Stebėtojų tarybą sudarys AB „Invalida“ savininkai ir vadovai. Tik patvirtinus valdybą buvo imtasi kitų banko steigimo etapų, visų pirma leidimo steigti banką. 2007 rugsėjo 17 d. Lietuvos bankui buvo pateiktas prašymas dėl leidimo įsteigti banką gavimo. 2007 gruodžio 19 d. suteiktas leidimas steigti banką. Prieš bankui gaunant leidimą buvo 100 % apmokėtas įstatinis kapitalas, paruošti veiklos metmenys, diegiama informacinė banko sistema. 2008 m. sausio 02 d. bankas įregistruotas juridinių asmenų registre. 2008 m. vasario 29 d. Lietuvos bankui buvo pateikti dokumentai dėl licencijos gavimo.

⁹⁶ <http://www.lb.lt/lt/istaigos/index.htm>; prisijungimo laikas: 2008-08-20.

⁹⁷ <http://www.verslosavaite.lt/content/view/3269/32/>; prisijungimo laikas: 2008-05-20.

2008 gegužės 15 d. suteikta licencija su apribojimu – visos paslaugos, išskyrus prekybą tauriaisiais metalais. Gavęs licenciją, realiai bankas pradėjo savo veiklą tik nuo 2008 metų rudens, nes buvo privalu parengti teisinę bazę licencinių paslaugų teikimui, pasirašyti sutartis su Vilniaus vertybinių popierių birža, AB “Lietuvos centriniu vertybinių popierių depozitoriumu”, kitais komerciniais bankais dėl korespondentinių sąskaitų atidarymo, su vietos ir užsienio partneriais dėl investicinių paslaugų teikimo, su užsienio šalių brokeriais ir depozitoriumais – dėl prekybos vertybiniais popieriais užsienyje, pasirašyti kitas banko veiklai užtikrinti reikalingas sutartis, susijusias su duomenų bazėmis, apsauga, inkasavimu ir t.t.⁹⁸ Pažymėtina, kad pirmiau nurodytas sutartis bankas turi teisę derinti ir pasirašyti tik gavęs banko veiklos licenciją. Palyginus teisės aktuose, reglamentuojančiuose banko steigimą, apibrėžtus sprendimo priėmimo terminus su pirmiau pateiktais sprendimų priėmimo terminais, teigtina, kad tiek Lietuvos bankas, tiek Juridinių asmenų registras visus sprendimus priėmė įstatymuose numatytu laiku, t.y. leidimo, licencijos suteikimo, įregistravimo juridinių asmenų registre terminai praleisti ar atidėti nebuvo, tačiau banko steigimo procesas užtruko keletą metų.

Teisės aktai imperatyviai numato keturis banko steigimo etapus, tačiau iš tikrųjų, gavus bankui licenciją, privalu vykdyti kitus veiksmus, kurie numatyti ir kituose teisės aktuose, tam, kad bankas galėtų efektyviai funkcionuoti.⁹⁹

Šioje magistro baigiamojo darbo dalyje banko steigimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimai bus lyginami su praktiniu jų įgyvendinimu, remiantis naujai steigiamo banko patirtimi. Kadangi šio banko atstovai magistro baigiamajame darbe prašė neminėti banko pavadinimo, tai santykinis jo pavadinimas bus bankas „X“. Šioje dalyje teisės aktų ir jų praktinio įgyvendinamumo analizė bus pateikiama remiantis antroje magistrinio baigiamojo darbo dalyje išdėstyta seka ir forma.

Būsimo banko steigėjams nusprendus įkurti naują banką, buvo suburta žmonių komanda, turinti patirties įvairiose srityse (bankų, vadybos, ekonomikos, teisės, mokesčių), ir gebanti sklandžiai įvykdyti banko steigimo uždavinį. Iš pradžių buvo analizuojami ir grupuojami teisės aktai, kuriuose nurodomi reikalavimai, keliami naujo banko steigimui, išskiriant nuostatas, reikalingas rengiant banko steigimo veiksmų planą.

Reikalavimai banko pavadinimui ir teisinei formai. Visų pirma buvo priimti sprendimai dėl būsimo banko pavadinimo ir teisinės formos. Banko pavadinimo ir teisinio statuso reikalavimai yra aiškiai apibrėžti LR bankų įstatymo 3 straipsnyje, t. y. banko pavadinime privalo būti žodis „bankas“, o šios įstaigos teisinis statusas – AB arba UAB. Bankas „X“ pasirinko akcinės bendrovės teisinį statusą. Viena iš tokio pasirinkimo priežasčių – tik bankas, turintis akcinės bendrovės statusą, gali leisti viešai

⁹⁸ <http://www.lbank.lt/lt/apie/prieziura0701.html>; prisijungimo laikas: 2008-07-10.

⁹⁹ <http://www.csdl.lt/lt/teise/depozit.php>; prisijungimo laikas: 2008-09-10; Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas// Valstybės žinios. 2007, Nr. 17-626 ; Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas// Valstybės žinios. 2002, Nr.65-2635.

platinamas obligacijas.¹⁰⁰ Kadangi bankas „X“ ketino viešai platinti tokio pobūdžio vertybinius popierius, tai banko teisinis statusas buvo aiškus iš karto. Įvertinus pirmiau nurodytas aplinkybes ir teisės aktų nuostatas, teigtina, kad reikalavimai banko pavadinimui ir teisinei formai yra suprantami, aiškiai apibrėžti įstatyme – tai patvirtino ir banko „X“ atstovai, kuriems sunkumų pasirenkant statusą ir pavadinimą nekilo.

Reikalavimai banko steigėjams, akcininkams, dalyviams. Pagrindiniai reikalavimai banko steigėjams, akcininkams, dalyviams yra numatyti LR bankų, LR finansinių įstaigų ir LR akcinių bendrovių įstatymuose. Remiantis pirmiau nurodytais įstatymais, steigėjais, akcininkais, dalyviais gali būti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys. Steigėjams, akcininkams, įsigyjantiems kvalifikuotąją banko įstatinio kapitalo ir/ar balsavimo teisių dalį, reikalingas Lietuvos banko leidimas. Lietuvos bankas išduoda leidimą įsigyti kvalifikuotąją banko įstatinio kapitalo ir/ar balsavimo teisių dalį tik tada, kai įgyvendinami LR bankų ir LR finansinių įstaigų įstatyme numatyti reikalavimai, kurių vienas iš pagrindinių – nepriekaištingos reputacijos reikalavimas. Be to, steigėjai, akcininkai privalo turėti pakankamai lėšų, kad galėtų įsigyti banko akcijų, pateikti įrodymų, kad pinigines lėšas gautos teisėtai. Šis reikalavimas yra tiesiogiai susijęs su įstatinio kapitalo formavimu, todėl bus aptariamas, vertinamas analizuojant reikalavimus, keliamus įstatiniam kapitalui.

Nepriekaištingos reputacijos reikalavimas. Vadovaujantis LR bankų įstatymo 25 straipsnio nuostatomis, asmuo yra laikomas nepriekaištingos reputacijos, jei nebuvo teistas už LR baudžiamajame kodekse numatytą sunkų, labai sunkų nusikaltimą, baudžiamąjį nusižengimą, nebuvo baustas administracinėmis, drausminėmis nuobaudomis, ar jam nebuvo taikytos kitos įstatymų numatytos sankcijos, nepiktnaudžiauja psichotropinėmis, narkotinėmis ar kitokiomis medžiagomis, nebuvo sustabdyta teisė naudotis balsavimo teise finansų įstaigos dalyvių susirinkime ir t.t. Teisės aktuose nėra nurodyta, kokie dokumentai turi būti pateikiami, siekiant įrodyti, kad asmuo atitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimą. Tačiau sisteminiu požiūriu vertinant LR bankų įstatymo 25 straipsnio ir LR finansų įstaigų įstatymo 7 straipsnio nuostatas, teigtina, kad duomenimis, pagrindžiančiais nepriekaištingos reputacijos reikalavimo įgyvendinimą, disponuoja įvairios Lietuvos Respublikos bei užsienio šalių kontroliuojančios institucijos, pavyzdžiui: Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija disponuoja duomenimis apie asmenų teistumą, administracines nuobaudas; Sveikatos priežiūros įstaigos – apie asmenų piktnaudžiavimą psichotropinėmis, narkotinėmis, toksinėmis medžiagomis ar alkoholiu; Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija – apie juridinių asmenų atžvilgiu inicijuotas bankroto procedūras; Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos – apie mokestinių prievolių įvykdymą. Jei banko steigėjas, akcininkas yra užsienio kapitalo įmonė, tai Lietuvos bankas analogiškas užklausas teikia užsienio valstybių priežiūros institucijoms. Kadangi LR bankų įstatyme yra nurodyta, kad asmenys, norintys gauti Lietuvos banko

¹⁰⁰ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas// Valstybės žinios. 2000, Nr.64-1914.

leidimą įsigyti kvalifikuotą banko įstatinio kapitalo ir/ar balsavimo teisių dalį, privalo pateikti dokumentus ir duomenis, patvirtinančius, kad banko steigėjai, akcininkai yra nepriekaištingos reputacijos, tai suponuoja išvadą, kad į įvairias kontroliuojančias institucijas turi kreiptis patys banko steigėjai, akcininkai, siekdami gauti dokumentus, kurių reikia, siekiant įrodyti savo atitiktį nepriekaištingos reputacijos reikalavimui. Tačiau LR asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo nuostatose numatoma, kad informacija apie asmenį gali būti teikiama ne tik pačiam asmeniui, bet ir kontroliuojančioms institucijoms įstatymų nustatyta tvarka, t.y. visą reikiamą informaciją apie asmenį tiesiogiai gali gauti ne tik pats asmuo, bet ir kontroliuojanti institucija, šiuo atveju – Lietuvos bankas.

Dauguma Lietuvoje registruotų bankų akcininkai, kaip ir banko „X“ steigėjai/akcininkai, yra juridiniai asmenys ir dalis nepriekaištingos reputacijos požymių, taikytinų fiziniam asmeniui, juridiniam asmeniui nėra taikoma, pavyzdžiui, duomenys apie piktnaudžiavimą psichotropinėmis, narkotinėmis, toksinėmis medžiagomis ar alkoholiu yra sietini tik su fiziniu asmeniu. Tai patvirtina ir LR bankų įstatymo 25 straipsnio nuostatos – nepriekaištingos reputacijos reikalavimas yra taikomas „... juridinio asmens vadovams ir įstatinio kapitalo ir/ar balsavimo teisių dalies, suteikiančios teisę kontroliuoti juridinį asmenį, valdytojams (jei valdytojas yra juridinis asmuo – jo vadovams).“ Todėl teigtina, kad nepriekaištingos reputacijos reikalavimas, nepaisant to, ar banko steigėjai, akcininkai yra fiziniai, ar juridiniai asmenys, yra taikomas tik fiziniams asmenims, kurie yra steigiamojo banko steigėjai/akcininkai, arba juridinio asmens, steigiančio banką, steigėjai/akcininkai. Šis reikalavimas taip pat taikomas banko vadovams. Banko steigėjai/akcininkai, Lietuvos banko prašydami leidimo įsigyti kvalifikuotą banko įstatinio kapitalo ir/ar balsavimo teisių dalį, pateikia fizinių asmenų (jei steigėjas, akcininkas yra juridinis asmuo – jų steigėjų, akcininkų, vadovų) asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus, duomenis apie veiklą ir finansinę padėtį. Nepaisant to, kad nepriekaištingos reputacijos reikalavimas taikomas tik fiziniams asmenims, tačiau (kaip nurodė banko „X“ ir kitų bankų, kurių akcininkai yra juridiniai asmenys, atstovai) Lietuvos bankui privalu pateikti ir informaciją apie juridinį asmenį – steigėją/akcininką (pavadinimą, įmonės kodą, buveinę, juridinio asmens įstatus). Lietuvos banko teigimu, jam pakanka pirmiau nurodytų duomenų, norint įvertinti, ar asmens reputacija iš tiesų nepriekaištinga. Remdamasis LR bankų įstatymo, LR Lietuvos banko įstatymo nuostatomis, Lietuvos bankas, jei trūksta kokių nors duomenų, pats teikia užklausas valstybės, savivaldybės ir kitoms institucijoms. Turint omenyje pirmiau nurodytas aplinkybes ir teisės aktų nuostatas, galima teigti, kad nepriekaištingos reputacijos reikalavimas yra lengvai įgyvendinamas.

Reikalavimai banko įstatiniam kapitalui. Reikalavimai banko įstatiniam kapitalui (minimali reikalaujama įstatinio kapitalo suma, apribojimas naudoti lėšas, gautas už banko akcijas, leidimas tik piniginiiais įnašais apmokėti akcijas) yra apibrėžti LR bankų įstatymo 40, 41 straipsniuose.

Vienas iš privalomų reikalavimų yra minimalaus banko įstatinio kapitalo suma, kuri komerciniams bankams yra didesnė negu specializuotiems bankams. Bankui „X“ buvo taikomas 5 mln.

eurų minimalus banko įstatinio kapitalo reikalavimas, nes jis ketino teikti ne tik elektroninių pinigų išleidimo ir tvarkymo finansines paslaugas, t.y. bankas „X“ neatitiko specializuoto banko apibrėžimo, numatyto LR bankų įstatymo 2 straipsnyje. Įstatinio kapitalo sumos pasirinkimas priklauso ne tik nuo banko rūšies, bet ir nuo teikiamų ar planuojamų teikti paslaugų bei riziką ribojančių normatyvų taikymo. LR bankų įstatymo 48 straipsnyje yra numatyti veiklos riziką ribojantys normatyvai, kuriuos privalo vykdyti visi Lietuvos komerciniai bankai, šių normatyvų (kapitalo pakankamumo, maksimalios atviros pozicijos užsienio valiuta ir tauriaisiais metalais, maksimalios paskolos sumos vienam skolininkui, didelių paskolų normatyvai) dydžius ir jų apskaičiavimo metodiką nustato Lietuvos bankas. Bankų riziką ribojančių normatyvų skaičiavimas priklauso nuo bankų kapitalo dydžio, pvz., „Banko suteiktų didelių paskolų bendroji suma neturi viršyti 800 procentų banko kapitalo.“ arba „Maksimali paskolos (pozicijos) suma vienam skolininkui negali viršyti 25 procentų banko kapitalo...“.¹⁰¹ Tai suponuoja, jog banko akcininkai/steigėjai, vertindami savo veiklą, taip pat ir steigdami banką, privalo atsižvelgti į tai, ar bankas atitiks Lietuvos banko nustatytus banko veiklos riziką ribojančius normatyvus. Atsižvelgdami į tai, banko steigėjai/akcininkai priima sprendimą dėl įstatinio kapitalo dydžio. Šiuo atveju įstatymų leidėjas numatė bankų sektoriaus savireguliacijos svertus, kuriais remdamasis bankas, norėdamas teikti naujas paslaugas, plėstis, išduoti daugiau paskolų, privalo didinti įstatinį kapitalą. Tai patvirtina ir aplinkybė, kad visų Lietuvoje registruotų komercinių bankų, jų akcininkų/steigėjų sprendimu, kaip ir banko „X“, įstatinių kapitalų sumos viršija dydį, nustatytą LR bankų įstatymo. Pavyzdžiui, AB SEB banko įstatinis kapitalas sudaro 1,034 mlrd. Lt., AB banko „Hansabankas“ – 846 mln. Lt, AB DnB Nord banko – 591 mln. Lt.,¹⁰² AB banko „X“ – 20 mln.Lt. Įstatinio kapitalo sumos didinimą virš minimalios įstatymo reikalaujamos sumos lemia noras pelnyti esamų ir būsimų klientų, verslo partnerių pasitikėjimą, atsižvelgiant į bankų veiklos specifiką ir veiklos riziką bei įtaką kitiems šalies sektoriams.¹⁰³ Tai patvirtino ir banko „X“ atstovai. Tuo remiantis teigtina, jog įstatymų leidėjo numatytas rizikos valdymo mechanizmas, vadovaujantis įstatiniu kapitalu, veikia efektyviai.

Lietuvos Respublikos bankų įstatymo 41 straipsnio 8 dalyje nurodoma, kad „...sukauptas lėšas bankas turi teisę naudoti tik banką įsteigus...“. Tai suponuoja, kad sukaupto įstatinio kapitalo sumos negalima naudoti tol, kol negauta licencija. Pastaroji suteikia teisę teikti komercinio banko paslaugas. Tačiau banko „X“ atstovai nurodė, jog banko steigimo proceso metu laisvai disponavo suma, viršijusia 5 mln. eurų ribą. Taigi praktiškai LR bankų įstatymo 40 straipsnio 8 dalyje numatyta nuostata dėl apribojimo būsimu banko įstatiniam kapitalui, taikoma tik minimaliajai įstatinio kapitalo daliai, kuri

---

¹⁰¹ Lietuvos banko valdybos 2002 m. liepos 4 d. nutarimas Nr. 91 „Maksimalios paskolos sumos vienam skolininkui ir didelių paskolų apskaičiavimo taisyklės“//Valstybės žinios. 2002, Nr.73-3133

¹⁰² <http://www.lbank.lt>; prisijungimo laikas: 2008-10-17.

¹⁰³ Žiūrėti šio magistro baigiamojo darbo 5 psl.

sudaro 5 mln. eurų sumą. Likusia pinigų suma galima disponuoti steigiamo banko nuožiūra, nors tai ir nėra imperatyviai numatyta LR bankų įstatyme.

Teisės aktai, reglamentuojantys banko steigimą, nenumato apribojimų ar reikalavimų įstatinio kapitalo laikymo sąlygoms, o banko steigimo procesas trunka ilgai, todėl siekdami efektyviau panaudoti sukauptas ir tuo pačiu užšaldytas įstatinio kapitalo lėšas, „X“ banko atstovai tol, kol gavo banko licenciją, įstatinio kapitalo sumą (5 mln. eurų) laikė viename iš Lietuvos komercinių bankų, su juo sudarę terminuoto indėlio sutartį. Tai padėjo užtikrinti, jog minimali įstatinio kapitalo suma nebus panaudota ir išvengta LR bankų įstatymo 40 straipsnio nuostatų pažeidimo. Tuo pačiu buvo gautos pajamos terminuoto indėlio palūkanų forma.

Vienas iš pagrindinių įstatiniam kapitalui taikomų reikalavimų, numatytų LR bankų įstatymo 8 straipsnyje, yra lėšų, panaudotų banko įstatiniam kapitalui įsigyti, teisėtumas. Šiam reikalavimui Lietuvos bankas skyrė didelį dėmesį. Šį teiginį pagrindžia banko „X“ lėšų, panaudotų banko įstatiniam kapitalui, teisėtumo tikrinimo terminas bei kitų veiklą vykdančių komercinių bankų patirtis. Lietuvos bankas iš banko „X“ ir kitų komercinių bankų, didinančių įstatinio kapitalo sumą, reikalavo pateikti dokumentus, pagrindžiančius lėšų kilmę, jų teisėtumą: detalią sukaupto įstatinio kapitalo sąskaitos ataskaitą, kurioje buvo matyti įplaukų suma, šių lėšų siuntėjai ir mokėjimai iš sąskaitos, nurodant pinigų gavėjus, sutartis, kurių pagrindu buvo atliekami pavedimai, lėšų siuntėjų duomenis, finansinės atskaitomybės dokumentus, deklaracijas. Lietuvos banko atstovai tikrino pinigų pervedimus, buvo atliekami priešpriešiniai patikrinimai susijusiose įmonėse, iš kurių buvo gautos piniginės lėšos. Be to, svarstoma, ar konkreti pinigų suma galėjo būti sugeneruota iš tam tikros veiklos. Europos Sąjungos šalyse yra užtikrinamas laisvas kapitalo judėjimas, todėl, jei piniginės lėšos įstatiniam banko kapitalui formuoti buvo pervestos iš užsienio valstybių, Lietuvos bankas teikdavo paklausimus užsienio valstybių kontroliuojančioms institucijoms. Be to, Lietuvos banko atstovams tikrinant banko „X“ įstatinio kapitalo teisėtumą, buvo nustatyta, kad dalis piniginių lėšų, skirtų įstatinio kapitalo formavimui, buvo gauta teikiant investicines paslaugas. Vadovaujantis LR vertybinių popierių įstatymo, VPK darbo reglamento nuostatomis šio pobūdžio sandorių teisėtumą kontroliuoja VPK, todėl Lietuvos bankas kreipėsi į šią kontrolės instituciją, kad ji atliktų patikrinimą ir pateiktų išvadą dėl lėšų, gautų iš investicinės veiklos, teisėtumo. Tik atlikęs pirmiau išvardintus veiksmus, Lietuvos bankas konstatavo, kad visi banko „X“ įstatiniam kapitalui keliami reikalavimai atitiko LR bankų įstatymo nuostatas. Vadinasi, teisės aktų reikalavimai įstatinio kapitalo formavimui yra pakankami, pagrįsti. Tik jų įgyvendinimas reikalauja nemažai laiko.

Reikalavimai banko įstatams/statutui. Vienas iš pagrindinių banko steigimo dokumentų – įstatai (statutas), kurie rengiami pačioje banko steigimo pradžioje. Tai yra banko veiklos pagrindas, todėl šio dokumento turiniui keliami griežti, detalūs reikalavimai. Pavyzdžiui, remiantis LR akcinių bendrovių įstatymo nuostatomis, įstatuose/statute turi būti nurodytas veiklos tikslas, veiklos objektas, įstatinio

kapitalo dydis, bendrovės valdybos nariai, jų kompetencija ir rinkimo/atšaukimo tvarka, sprendimų priėmimo tvarka. Toks konkretus reikalavimų išdėstymas suponuoja, kad teisės aktuose esantys reikalavimai įstatams/statutui yra aiškūs ir lengvai įgyvendinami – tai patvirtino ir banko „X“ atstovai, pasirinkę banko įstatų formą.

Juridinių asmenų įstatai, patvirtinti notaro, vadovaujantis LR civilinio kodekso nuostatomis, yra pateikiami juridinių asmenų registru. Remiantis LR bankų įstatymo nuostatomis, banko įstatai/statutas turi užtikrinti saugią ir patikimą banko veiklą, o Lietuvos bankas prižiūri, kad bankų sistema būtų stabili, patikima. Todėl banko įstatai/statutas – vienas iš svarbiausių Lietuvos bankui teikiamų dokumentų, prašant leidimo įsteigti banką – prieš juos pateikiant notarams ar juridinių asmenų registru, įteikiami Lietuvos bankui, siekiant įvertinti jų turinį ir atitiktį teisės aktų nuostatomis.

Reikalavimai banko vadovams. Reikalavimai banko vadovams yra numatyti ir apibrėžti LR bankų įstatyme ir Lietuvos banko valdybos nutarimuose. Remiantis LR bankų įstatymo 34 straipsniu ir Lietuvos banko valdybos 2004 m. birželio 17 d. nutarimu Nr. 105 „Dėl bankų vadovų rinkimo arba skyrimo“, „...steigėjai nors prieš 30 dienų iki asmens rinkimo ar skyrimo banko vadovu privalo apie tai pranešti priežiūros institucijai ir pateikti <...> nustatytus dokumentus...“. Tai suponuoja, kad Lietuvos bankui turi būti pateikiami dokumentai dėl leidimų vadovams likus 30 dienų iki steigiamojo susirinkimo. Šio reikalavimo praktinį pagrįstumą galima vertinti vadovaujantis naujai steigiamo banko „X“ patirtimi, nes Lietuvos banko valdybos 2004 m. birželio 17 d. nutarimas Nr. 105 ir LR bankų įstatymas įsigaliojo tik nuo 2004 m., o 2004 – 2008 metais naujai steigiamų bankų nebuvo. Bankas „X“ prašymą dėl būsimų banko vadovų rinkimo Lietuvos bankui pateikė dar prieš įteikdamas prašymą gauti leidimą steigti banką. Tai buvo žymiai anksčiau negu likus 30 dienų iki steigiamojo susirinkimo sušaukimo. Banko „X“ steigėjai gana anksti buvo apsisprendę dėl pretendentų į būsimą vadovo pareigas; siekė iš anksto suderinti ir gauti Lietuvos banko leidimus dėl šių kandidatų tinkamumo, kad vėliau, Lietuvos bankui pateikus kitus dokumentus ir negavus leidimų dėl kandidatų į vadovo pareigas, nereikėtų šio klausimo spręsti iš naujo ir ieškoti tinkamų kandidatų. Taip buvo siekiama optimizuoti banko steigimo procesą.

Remiantis teisės aktais, reglamentuojančiais reikalavimus banko vadovams (LR bankų įstatymo 34 straipsnis), banko vadovai privalo atitikti nepriekaištingos reputacijos, patirties ir kvalifikacijos reikalavimus. Atitiktis leistų sėkmingai vykdyti savo tiesiogines pareigas.

Vienas iš esminių reikalavimų banko vadovams, numatytas teisės aktuose, yra nepriekaištinga reputacija – to paties reikalaujama iš steigėjų ir banko akcininkų. Šis reikalavimas suponuoja, kad banką atstovaujantys asmenys užtikrins saugią ir patikimą banko veiklą, Lietuvos bankas kaip priežiūros institucija, prieš nusprendama dėl banko vadovų tinkamumo vadovauti bankui, turi įstatymo nustatytą prievolę užtikrinti šio reikalavimo įgyvendinamumą. Lietuvos banko valdybos 2004 m. birželio 17 d. nutarimu Nr. 106 yra patvirtinta kredito įstaigos vadovo anketos forma (1 priedas), kurią privalu

užpildyti, norint gauti Lietuvos banko leidimą vadovui. Šioje anketoje dalis klausimų (20-31 klausimai) yra susijusių su nepriekaištingai reputacijai keliamais reikalavimais. Todėl, norint įvykdyti šį reikalavimą, būsimajam vadovui pakanka užpildyti kredito įstaigos vadovo anketą. Lietuvos banko teigimu, jei nors vienas atsakymas į anketos klausimus yra teigiamas, tai pretendentas į vadovus privalo pateikti dokumentus, įrodančius, kad nepriekaištingos reputacijos reikalavimas yra įvykdytas, pavyzdžiui: jei asmuo, likus metams iki anketos pildymo, buvo patrauktas administracinėn atsakomybėn pagal LR administracinių teisės pažeidimų kodekso 12 skirsnio (prekybos, finansų, apskaitos ir statistikos pažeidimai) nuostatas, jam yra privalu pateikti valstybinės institucijos nutarimą, teismo nutarimą, jei miesto apygardos administraciniam teismui buvo pateiktas skundas dėl valstybinės institucijos nutarimo, dokumentą, liudijantį, kad bauda sumokėta. Pažymėtina, kad vadovaujantis LR administracinių teisės pažeidimų kodeksu, laikoma, kad asmuo nebuvo patrauktas administracinėn atsakomybėn, jei nuo nuobaudos įsiteisėjimo dienos praėjo vieneri metai. Taigi kredito įstaigos vadovo anketoje gali būti nurodyta, kad asmuo buvo patrauktas administracinėn atsakomybėn, tačiau nepriekaištingos reputacijos reikalavimas, keliamas būsimajam banko vadovui, nebus pažeistas. Jeigu kredito įstaigos vadovo atsakymai į visus anketos klausimus, susijusius su nepriekaištingos reputacijos reikalavimu, yra neigiami, tai jokių dokumentų, patvirtinančių vadovo atitiktį nepriekaištingos reputacijos reikalavimui, Lietuvos bankui pateikti neprivalu. Tai patvirtino ir banko „X“ atstovai.

Lietuvos banko teigimu, per pastaruosius ketverius metus, Lietuvos banko valdyba nepriėmė nė vieno neigiamo sprendimo dėl būsimųjų vadovų leidimų suteikimo, remdamasi tuo, kad buvo pažeistas nepriekaištingos vadovų reputacijos reikalavimas. Turint omenyje pirmiau nurodytas aplinkybes ir teisės aktų nuostatas, galima teigti, kad nepriekaištingos reputacijos reikalavimas, keliamas pretendentams į vadovus, yra aiškus ir lengvai įgyvendinamas.

Vadovaujantis teisės aktų nuostatomis, visi banko vadovai ir darbuotojai, minimi LR bankų įstatymo 34 straipsnyje, privalo turėti aukštąjį išsilavinimą, tik kai kuriems (valdybos nariams, vidaus audito tarnybos vadovui, administracijos vadovams) yra numatytas tam tikros srities išsilavinimas. Pavyzdžiui, Lietuvos banko valdybos 2004 m. birželio 17 d. nutarime Nr.105 „Dėl banko vadovų rinkimo arba skyrimo“ nurodoma, jog „... bent du valdybos nariai (įskaitant valdybos pirmininką) turi <...> turėti aukštąjį teisės, vadybos ir verslo administravimo arba ekonomikos srities išsilavinimą“. Remiantis pirmiau nurodyto teisės akto nuostatomis, visi banko valdybos nariai privalo turėti aukštąjį išsilavinimą, o valdybos pirmininkas ir bent vienas jo pavaduotojas tik teisės, vadybos ir verslo administravimo arba ekonomikos srities išsilavinimą. Tame pačiame nutarime tiek administracijos vadovui, tiek jo pavaduotojams buvo taikomas specialaus išsilavinimo reikalavimas, t.y. jie privalėjo turėti teisės, vadybos ir verslo administravimo arba ekonomikos srities išsilavinimą. Tai patvirtina faktas, kad vienas iš AB DnB NORD banko valdybos narių dėl šio reikalavimo negalėjo tapti valdybos pirmininko pavaduotoju, nes neturėjo teisės, vadybos ir verslo administravimo arba ekonomikos srities

išsilavinimo. Dažniausiai bankų valdybos nariai yra ir administracijos vadovo (valdybos pirmininko) pavaduotojai (tai rodo ir minėtas pavyzdys), todėl, remiantis pirmiau išdėstyta nuostata, administracijos vadovo pavaduotojams buvo taikomi griežtesni kvalifikaciniai reikalavimai negu valdybos nariams, nors šias pareigas dažnai eina tie patys asmenys. Aptartasis kvalifikacijos reikalavimų skirtumas valdybos nariams ir administracijos vadovo pavaduotojams Lietuvos banko valdybos 2008 m. spalio 23 d. nutarimu Nr. 162 „Dėl Lietuvos banko valdybos 2004 m. birželio 17 d. nutarimo Nr. 105 <...> pakeitimo“ buvo panaikintas, t.y. tam tikros srities išsilavinimas yra privalomas tik administracijos vadovui ir bent vienam jo pavaduotojui. Įvertinus Lietuvos Respublikoje veikiančių bankų ir banko „X“ valdybos narių kvalifikaciją, pakeisto teisės akto reikalavimas yra realiai įgyvendinamas, t.y. visi valdybos nariai ir administracijos vadovai turi aukštąjį išsilavinimą; dalis jų – kurios nors minėtos srities išsilavinimą. Taigi kvalifikacijos reikalavimas yra pagrįstas ir realiai įgyvendinamas.

Dar vienas teisės aktuose banko vadovams numatytas reikalavimas yra patirties. Kaip ir išsilavinimo, patirties reikalavimas keliamas ne visiems banko vadovams (stebėtojų tarybai, vidaus audito vadovui, atstovybės vadovui). Griežčiausi patirties reikalavimai keliami banko valdybos pirmininkui, nors vienam valdybos nariui ir administracijos vadovui bei nors vienam jo pavaduotojui, numatyti Lietuvos banko valdybos 2004 m. birželio 17 d. nutarime Nr.105 „Dėl banko vadovų rinkimo arba skyrimo“ (toliau – Nutarimas): „... ne mažiau kaip 3 metus be pertraukos ėjęs vadovaujamas pareigas. Laikoma, kad šis reikalavimas yra įvykdytas, jeigu asmuo per paskutinius praėjusius 5 metus be pertraukos 3 metus vadovavo <...> finansų įstaigai...“. Vienas iš banko „X“ kandidatų į valdybos pirmininkus neatitiko šio reikalavimo – tai buvo pagrindas Lietuvos bankui nuspręsti neišduoti leidimo. Minimas kandidatas beveik 10 metų buvo komercinio banko valdybos narys, vėliau buvo išrinktas draudimo bendrovės valdybos nariu ir vienerius metus vadovavo finansų įstaigai. Banko „X“ steigėjų nuomone, asmuo turėjo pakankamą patirtį vadovauti naujai steigiamam bankui, nes kandidatas privalo būti vertinamas atsižvelgiant į visą, o ne tik kelerių pastarųjų metų, darbo patirtį. Lietuvos bankas, vadovaudamasis Nutarimu, priėmė neigiamą sprendimą, nes pretendentas į valdybos pirmininkus finansų įstaigai vadovavo tik pastaruosius vienerius metus. Autoriaus nuomone, trejų metų vadovavimas finansų įstaigai iš penkerių metų darbo patirties, nesuponuoja, kad toks asmuo bus geresnis vadovas negu turintis įvairesnės, su finansų įstaigomis susijusios 15 metų veiklos patirties, todėl siūlytina, jog Lietuvos bankas vadovų patirties reikalavimą vertintų išplečiamai, tai įtvirtinant Lietuvos banko valdybos nutarimu.

Reikalavimai banko patalpoms, pagrindinei buveinei. Bankas „X“ nėra užsienio bankas, jo veikla susijusi su Lietuva, todėl steigiant banką pagrindinės buveinės vietos klausimai neiškilo.

Teisės aktuose, nėra konkretizuoti reikalavimai banko patalpoms, o egzistuoja tik techninis reglamentas nustatantis reikalavimus bankų saugykloms, todėl nesklandumų dėl reikalingos informacijos pateikimo ar pačių patalpų pasirinkimo kriterijų nebuvo. Lietuvos bankui buvo pateiktas

patalpų savininko sutikimas. Be to, Lietuvos bankas, prieš svarstydamas klausimą dėl licencijos išdavimo, inspektavo banko patalpas ir trūkumų neįžvelgė. Todėl galima teigti, kad banko patalpos turi atitikti tik saugumo ir bendrus visoms patalpoms keliamus reikalavimus, kuriose vykdoma ūkinė veikla. Atsakingi banko darbuotojai gali patys laisvai pasirinkti įstatymų įgyvendinimo priemones.

Paruošiamajame etape reikėjo išdėstyti banko veiklos tikslą, viziją, aprašymą; patiems steigėjams įvertinti steigiamo banko galimybes, investicijų atsipirkimą. Ilgalaikis banko „X“ veiklos planas buvo paruoštas jau šiame etape, vėliau jį detalizuojant ar keičiant pagal atitinkamo etapo (leidimo steigti banką ir licencijos gavimo) reikalavimus. Pokyčių reikalavimai ir jų įgyvendinimo galimybės bus aptartos aprašant kiekvieną etapą atskirai.

Steigimo aktas. Vadovaujantis LR akcinių bendrovių įstatymo 7 straipsnio nuostatomis, banko steigimo sutartis sudaroma, kai banką steigia du arba daugiau steigėjų. Kai banką steigia vienas steigėjas, yra sudaromas banko steigimo aktas. Pažymėtina, kad LR bankų įstatymo 7 straipsnyje reikalaujama, kad banką steigtų 10 asmenų. Tai suponuoja, jog steigiant banką gali būti sudaroma tik steigimo sutartis. Tačiau, kaip parodė banko steigimą reglamentuojančių teisės aktų analizė ir banko „X“ patirtis, tai nėra imperatyvas, nes LR bankų įstatyme yra numatyta išlyga, kad banko steigėju gali būti ir vienas asmuo su tokia sąlyga: „...viena iš banko steigėjų yra Lietuvos ar užsienio finansų įstaiga ar draudimo įmonė ir ji įsigyja daugiau kaip 2/3 balsavimo teisę suteikiančių banko akcijų.“ Pastarąja išlyga pasinaudojo bankas „X“, kurio vienintelis steigėjas (akcinė bendrovė, teikianti finansines paslaugas) po paruošiamųjų darbų pasirašė steigimo aktą. Ši sąlyga atitiko LR bankų įstatymo nuostatas.

LR akcinių bendrovių įstatyme yra nurodyti pagrindiniai steigimo sutarties/akto turinio reikalavimai. Kadangi steigimo aktas yra steigėjų valios išraiška, jame be privalomos, LR akcinių bendrovių įstatyme aiškiai nurodytos informacijos (steigimo išlaidų kompensavimas, sandorių sudarymo, jų tvirtinimo tvarka, steigėjų įsigyjamų akcijų skaičius, apmokėjimo tvarka), gali būti teikiama ir kita, teisės aktams neprieštaraujanti, banko steigėjams aktuali, reikalinga informacija (drausminės nuobaudos paskyrimas, atsakomybė, ginčų sprendimo tvarka). Todėl galima teigti, kad LR akcinių bendrovių įstatymo nuostatos, susijusios su reikalavimais steigimo aktui, yra aiškios, lengvai įgyvendinamos.

Banko kaupiamoji sąskaita. Kai buvo pasirašytas steigiamasis aktas, bankas „X“ LR registruotame komerciniame banke savo vardu atidarė kaupiamąją sąskaitą. Vadovaujantis LR akcinių bendrovių įstatymo 7 straipsnio nuostatomis, tik steigimo sutartis/aktas suteikia teisę atidaryti steigiamo banko kaupiamąją sąskaitą. LR registruotam komerciniam bankui buvo pateiktas prašymas, steigimo aktas, banko atstovo įgaliojimas ir jo tapatybę patvirtinantis dokumentas. Tai standartinė bankinė operacija, todėl sunkumų ir kliūčių nekilo.

Banko akcijų pasirašymas, apmokėjimas bei steigimo ataskaita. Šiame etape svarbu žinoti, kad prievolės sudaryti atskiros banko akcijų apmokėjimo sutarties nėra. Įstatymų leidėjas numatė, kad akcijų apmokėjimo tvarką privalu numatyti steigimo sutartyje/akte – tai reglamentuoja LR akcinių bendrovių įstatymas ir LR bankų įstatymas. LR bankų įstatymo 8 straipsnyje imperatyviai nurodoma, kad steigiamo banko akcijos gali būti apmokamos tik grynaisiais pinigais ir turi būti visiškai apmokėtos iki steigiamo susirinkimo sušaukimo dienos, šias lėšas kaupiant tik tam tikslui atidarytoje kaupiamąjoje sąskaitoje. Šias imperatyvias nuostatas bankas „X“ besąlygiškai vykdė, t.y. vienu pavedimu buvo pervesta visa įstatinio kapitalo suma bei parengta steigimo ataskaita, joje pateikiant LR akcinių bendrovių įstatymo 9 straipsnyje nurodytą informaciją (steigimo išlaidas, informaciją apie banko akcijas). Visos banko „X“ akcijos atiteko vieninteliam asmeniui (steigėjui). Įstatyme yra konkrečiai apibrėžta banko akcijų pasirašymo, apmokėjimo bei steigimo ataskaitos parengimo tvarka – tai neleidžia jų interpretuoti kitaip, todėl įgyvendinant šias nuostatas sunkumų nekilo.

Steigiamasis banko susirinkimas. Po steigimo ataskaitos paruošimo buvo sušauktas steigiamasis susirinkimas, kurio metu nuspręsta steigti banką, aprobuoti banko veiklos metmenys, patvirtinti įstatai, išrinkti stebėtojų tarybos nariai. Po šio susirinkimo banko stebėtojų taryba išsirinko pirmininką, valdybą, paskyrė banko vidaus audito tarnybos vadovą. Banko valdyba išsirinko savo pirmininką, paskyrė banko vadovą. Šis etapas praėjo sklandžiai. Išrinkus administraciją ir atlikus kitus reikalingus pirmiau aptartus veiksmus, turint Lietuvos banko leidimus vadovams, buvo pateikti teisės aktuose reikalaujami dokumentai dėl leidimo įsteigti banką.

Prašymai dėl leidimo įsteigti banką/licencijos gavimo. Lietuvos bankas nėra patvirtinęs atskirų prašymų formų, tačiau Lietuvos banko valdybos 2004 m. gegužės 6 d. nutarime Nr. 58 „Dėl bendrųjų kredito įstaigų prašymų išduoti leidimus pateikimo, nagrinėjimo ir leidimų išdavimo taisyklių patvirtinimo“ yra nurodyta privaloma pateikti informacija. Banko „X“ atstovai nurodė, kad būtų paprasčiau, jei tam tikra prašymo forma būtų patvirtinta Lietuvos banko valdybos nutarimu. LR vertybinių popierių komisija tokią prašymo formą yra patvirtinusi 2007 m. spalio 30 d. nutarime Nr. 1K-32 „Prašymas pateikti išvadą <...> teikti investicines paslaugas“. Tai leistų pateikti išsamesnę ir tikrai reikalingą informaciją, prašant išduoti leidimą/licenciją.

Leidimo steigti banką gavimo etape vienas iš Lietuvos banko reikalaujamų dokumentų yra veiklos metmenys, kurie buvo patvirtinti steigiamajame susirinkime. Tačiau bankas „X“ jau pradiniame steigimo etape parengė banko veiklos planą, remiantis jam keliamais reikalavimais. Lietuvos bankas, prašant leidimo steigti banką, reikalauja pateikti tik vienerių metų veiklos metmenis. Prašydamas leidimo steigti banką, bankas „X“ Lietuvos bankui pateikė sutrumpintą banko veiklos planą, palikdamas jame tik duomenis, reikalaujamus 1 metų metmenims. Steigiamo banko „X“ atstovo nuomone, 1 metų veiklos ir 3 metų veiklos metmenų plano skyrimas nėra tikslingas, nes dar prieš nusprenddami, steigti

banką ar ne, steigėjai planuoja savo veiklą, todėl jau ruošiantis steigti banką rengiamas ilgalaikis būsimos veiklos planas.

Leidimo įsteigti banką ir jo registracijos juridinių asmenų registre etapuose be pirmiau nurodytų kelių pastabų, sunkumų, neaiškumų nebuvo, todėl galima teigti, jog šiuose etapuose numatyti reikalavimai yra įgyvendinami ir pagrįsti.

Bankas „X“ planavo teikti ir investicines paslaugas, todėl gavęs leidimą įsteigti banką ir įregistravęs juridinį asmenį, bankas „X“ privalėjo gauti VPK leidimą minėtų paslaugų teikimui. Šis reikalavimas yra numatytas LR vertybinių popierių įstatyme.

Antroje magistro baigiamojo darbo dalyje apie šį leidimą nebuvo rašoma, nes jo reikalaujama tik tuo atveju, jei planuojama teikti investicines paslaugas. Remdamasi LR vertybinių popierių komisijos 2007 m. spalio 30 d. nutarimu Nr. 1K-32 „Dėl finansų maklerio įmonių licencijų išdavimo taisyklių patvirtinimo“, VPK Lietuvos bankui pateikia išvadą apie kredito įstaigos pasirengimo teikti investicines paslaugas. Kadangi ši informacija pateikiama ne kredito įstaigai, o Lietuvos bankui, kredito įstaiga privalo kreiptis į Lietuvos banką, prašydama leisti teikti ir šias paslaugas, o Lietuvos bankas jau turi pateikti prašymą ir reikalaujamus dokumentus VPK, kad gautų reikalingą išvadą.¹⁰⁴ LR bankų įstatymo 9 straipsnio 4 dalyje yra nurodyta, kad bankas, norėdamas gauti licenciją, be kitų dokumentų privalo pateikti ir kitų valstybės institucijų išduotas išvadas, leidimus, jei to reikalauja kiti įstatymai. Šiuo atveju bankas, prašydamas išduoti licenciją, privalo pateikti VPK išvadą dėl pasirengimo teikti investicines paslaugas. Čia bankas „X“ susidūrė su atitinkamų teisės normų kolizija, nes VPK atsisakė pateikti išvadą bankui „X“, motyvuodamas pirmiau minėtu nutarimu, kuriame teigiama, kad jis gali pateikti išvadą tik Lietuvos bankui prašant, o Lietuvos bankas reikalavo šios išvados, tačiau atsisakė jos prašyti iš VPK, savo tokį sprendimą grįsdamas taip pat LR bankų įstatymo nuostatomis. Susiklosčiusios tokia situacijai buvo nusprešta, kad bankas „X“ pateikė VPK reikalaujamus dokumentus Lietuvos bankui, kuris sutiko juos persiųsti VPK, o pastaroji, juos išnagrinėjusi, savo išvadą pateikė Lietuvos bankui. Šiuo atveju teisės normose esantys prieštaravimai turėtų būti pašalinti, inicijuojant teisės aktų pakeitimus.

Įvertinus teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias leidimų teikti investicines paslaugas bankams suteikimą, kaip nurodė ir banko „X“ atstovai, VPK reikalaujama informacija panaši, o kai kuriais atvejais tapati informacijai, kurios reikalauja Lietuvos bankas, prašant išduoti licenciją (VPK reikalaujama informacija ir dokumentai pateikti 2 priede). Todėl teigtina, kad VPK ir Lietuvos banko funkcijos dubliuojasi. Siekiant išvengti funkcijų dubliavimosi, jei steigiamas bankas ketina teikti ir investicines paslaugas, o teikiama steigiamo banko informacija yra panaši tiek Lietuvos bankui priimant sprendimą dėl licencijos suteikimo, kuri suteikia teisę teikti ir investicines paslaugas, tiek VPK teikiant

---

¹⁰⁴ Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2007 m. spalio 30 d. nutarimas Nr. 1K-32 „Dėl finansų maklerio įmonių licencijų išdavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 115-4740.

išvadą dėl kredito įstaigos pasirengimo teikti investicines paslaugas, siūlytina suteikti teisę visus sprendimus dėl banko teikiamų paslaugų priimti Lietuvos bankui arba sukurti atskirą finansų įstaigų priežiūros instituciją, kuri prižiūrėtų visas finansų įstaigas, neskirstant priežiūros institucijų funkcijų pagal teikiamas paslaugas.

Kadangi prašymai tiek licencijos suteikimui, tiek VPK išvadai Lietuvos bankui buvo pateikti kartu, todėl svarstymas dėl licencijos suteikimo ir VPK išvados dėl pasiruošimo teikti investicines paslaugas vyko vienu metu.

Norint gauti banko licenciją, LR bankų įstatymo 9 straipsnyje yra nurodoma, kad privalu pateikti šiuos dokumentus: banko įstatus, registravimo pažymėjimą, dokumentus, patvirtinančius, kad bankas turi minimalų banko kapitalą, banko akcininkų ir banko vadovų sąrašus, banko veiklos pirmųjų 3 metų veiklos planą, valdymo ir organizacinės struktūros aprašymą, apskaitos politikos projektą, detalų apskaitos sistemos aprašymą; duomenis ir dokumentus, patvirtinančius, kad bankas turi saugią ir patikimą vidaus kontrolės sistemą, personalą, technines, informacines ir technologines apsaugos priemones; patalpas, turto draudimą. Įvertinus LR bankų įstatymo nuostatas, susijusias su banko steigimu, teigtina, kad ir Lietuvos bankui teiktina informacija (banko įstatai, reikalavimai banko įstatiniam kapitalui, akcininkams, vadovams, patalpoms) kartojami keliuose (leidimo ir licencijos išdavimo) etapuose, kuri toliau magistro baigiamajame darbe aptariama nebus. Banko „X“ atstovai teigė, kad kiekvieną kartą tų pačių dokumentų ir informacijos neteikė, Lietuvos bankui užteko patvirtinti, kad anksčiau jam pateikta informacija nekito. Teisės aktuose, reglamentuojančiuose banko steigimą, nenumatyta galimybė neteikti tų pačių dokumentų, todėl į LR bankų įstatymą siūlytina įrašyti šią nuostatą.

Toliau bus aptariami reikalavimai, kurie vykdomi išduodant licenciją, t.y. trejų metų banko veiklos planas, valdymo ir organizacinės struktūros aprašymas, apskaitos politika, apskaitos sistemos aprašymas; duomenys ir dokumentai, patvirtinantys, kad bankas aprūpintas saugia ir patikima vidaus kontrolės sistema, personalu; techninėmis, informacinėmis, technologinėmis apsaugos priemonėmis, patalpomis, turto draudimu.

Banko veiklos planas. Lietuvos banko valdybos 2008 m. sausio 24 d. nutarimas Nr.7 „Dėl minimalių banko strateginio veiklos plano sudarymo reikalavimų patvirtinimo“ numato, kad veiklos planą privalo sudaryti šios dalys: banko pristatymas, verslo plėtros perspektyvos ir veiklos pobūdžio aprašymas, rizikos valdymo politika, aplinkos apibūdinimas, planuojamų teikti produktų ir paslaugų plėtra, banko strategijos kryptys, banko veiklos rizikos valdymo strategijos ir jos pokyčių apibūdinimas, banko veiklos prognozavimas įgyvendinant numatytas strategijos kryptis. Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2006 m. lapkričio 23 d. nutarimu Nr.145 „Vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo proceso bendrosios nuostatos“, banko veiklos valdymo rizikos strategiją sudaro šie elementai: rizikos valdymo politika, rizikos lygis ir struktūra, rizikos valdymas. Vadinas, preziumuojama, kad rizikos

valdymo politika yra banko veiklos rizikos valdymo strategijos sudedamasis elementas, o Lietuvos banko valdybos 2008 m. sausio 24 d. nutarime Nr.7 „Dėl minimalių banko strateginio veiklos plano sudarymo reikalavimų patvirtinimo“ rizikos valdymo politika ir strategija banko veiklos plane yra skiriamos kaip savarankiškos banko veiklos plano dalys. Todėl neaišku, kokius dokumentus reikia pateikti Lietuvos bankui, siekiant įgyvendinti pirmiau nurodytų teisės aktų nuostatas, t.y. ar Lietuvos bankui pakanka pateikti tik banko veiklos rizikos strategiją, ar privalu pateikti ir atskirą rizikos valdymo politiką? Šiuo atveju taip pat susiduriama su teisės aktų kolizija, nes minėti teisės aktai yra vienodos juridinės galios. Su šia teisės aktų kolizija susidūrė ir bankas „X“, kuris Lietuvos bankui pateikė ir banko veiklos rizikos valdymo strategiją, ir rizikos valdymo politiką, siekdamas išvengti Lietuvos banko valdybos 2008 m. sausio 24 d. nutarimo Nr.7 „Dėl minimalių banko strateginio veiklos plano sudarymo reikalavimų patvirtinimo“ nuostatų pažeidimo ir licencijos išdavimo proceso vilkinimo. Norint, kad būtų išvengta skirtingo teisės aktų interpretavimo, siūlytina Lietuvos bankui savo nutarime Nr.7 „Dėl minimalių banko strateginio veiklos plano sudarymo reikalavimų patvirtinimo“ konkretizuoti (paaiškinti) rizikos valdymo politikos dalį.

Kitos banko veiklos plano dalys (banko pristatymas, veiklos pobūdis, aplinkos apibūdinimas, banko strategija) Lietuvos banko valdybos 2008 m. sausio 24 d. nutarime Nr.7 „Dėl minimalių banko strateginio veiklos plano sudarymo reikalavimų patvirtinimo“ yra konkrečiai apibūdintos, todėl buvo lengvai įgyvendinamos.

Pirmiau aptartos banko veiklos plano dalys akivaizdžiai parodo banko daugiapusiškumą, o tai Lietuvos bankui ir banko steigėjams/akcininkams leidžia „...aiškiau ir nuosekliau nustatyti savo pajėgumą, įvertinti veiklą, galimybes <...> taip pat vadovų sugebėjimą vertinti banko perspektyvas.“¹⁰⁵, todėl galima teigti, kad banko veiklos plano reikalavimas yra pagrįstas.

Valdymo ir organizacinės struktūros aprašymas. LR bankų įstatyme yra numatyta privaloma banko struktūra (visuotinis akcininkų susirinkimas, stebėtojų taryba, valdyba, administracijos vadovas) ir komitetai (paskolų, vidaus audito, rizikų valdymo), t.y. privalomi banko organizacinės struktūros padaliniai, tačiau tai nėra baigtinis galimų banko padalinių sąrašas. Kiekvienas bankas, atsižvelgdamas į planuojamą veiklą, turimą patirtį, pasirenka savo banko organizacinę struktūrą, be kurios negalėtų egzistuoti nė viena organizacija. Šią nuostatą patvirtina ir komercinių bankų organizacinių struktūrų įvairumas.¹⁰⁶ Todėl Lietuvos bankas pagrįstai reikalauja pateikti organizacinės struktūros aprašymą. Pastarasis reikalavimas įgyvendinamas lengvai, nes teisės aktai jį reglamentuoja minimaliai.

Teisės akto, apibūdinančio reikalavimus, keliamus banko valdymo aprašymui, nėra. Tačiau analizuojant Lietuvos banko valdybos nutarimus paaiškėjo, kad vadovaujantis Lietuvos banko valdybos

¹⁰⁵ Lietuvos banko valdybos 2008 m. sausio 24 d. nutarimas Nr. 7 „Dėl minimalių banko strateginio veiklos plano sudarymo reikalavimų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 13-467.

¹⁰⁶http://www.ub.lt/ShowPage.aspx?MenuC=1570&ShowDoc=apie.organizacine_struktura&PageLang=LIT&PageFontSize;
[http://www.swedbank.lt/lt/pages/apie/organizacine_struktura;](http://www.swedbank.lt/lt/pages/apie/organizacine_struktura) [http://www.seb.lt/pow/wcp/seblt.asp?lang=lt&website=TAB4;](http://www.seb.lt/pow/wcp/seblt.asp?lang=lt&website=TAB4)
prisijungimo laikas: 2008-09-20.

2006 m. lapkričio 23 d. nutarimu Nr.145 „Vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo proceso bendrosios nuostatos“ banko valdymą sudaro tokios sistemos: banko vidaus kontrolė, banko rizikos valdymas, banko personalo valdymas. Tai suponuoja, kad norint įvykdyti LR bankų įstatyme numatytą banko valdymo aprašymo reikalavimą, reikia pateikti tik vidaus kontrolės, banko rizikos valdymo, banko personalo valdymo sistemų aprašymus. Tačiau tada reikalavimas aprašyti valdymą dubliuojasi su kitais reikalavimais, numatytais LR bankų įstatyme, pavyzdžiui: rizikos valdymo sistemos aprašymas yra 3 metų veiklos plano dalis, aptarta pirmiau, o banko vidaus kontrolės ir banko personalo valdymo sistemų aprašymai yra atskirų banko vidaus kontrolės ir personalo reikalavimų, numatytų LR Bankų įstatymo 9 straipsnyje, dalis. Banko „X“ atstovai nurodė, kad remiantis teisės aktų nuostatomis nebuvo aišku, kokius dokumentus/duomenis reikia pateikti Lietuvos bankui, siekiant įgyvendinti valdymo aprašymo reikalavimą, todėl buvo nuspręsta Lietuvos bankui pateikti valdymo aprašymą, kuriame buvo vidaus kontrolės, personalo valdymo, rizikos valdymo sistemų aprašai; tas pačias nuostatas papildomai įtraukiant į 3 metų veiklos plano rizikos valdymo dalį ir vidaus kontrolės organizavimo taisykles, personalo valdymo politiką. Aptarus pirmiau nurodytas aplinkybes ir teisės aktų nuostatas, teigtina, kad valdymo aprašymo reikalavimas nėra aiškus, todėl Lietuvos bankui siūlytina pateikti rekomendacijas dėl valdymo aprašymo reikalavimo.

Bankas „X“ ketino teikti ir investicines paslaugas, todėl buvo kreiptasi į VPK išvados dėl banko „X“ pasiruošimo teikti investicines paslaugas. Jei nėra minėtos VPK išvados, Lietuvos bankas neturi teisės suteikti licencijos finansinių paslaugų teikimui. VPK, kaip ir Lietuvos bankas, vertino pirmiau pateiktus duomenis, įskaitant valdymo ir organizacinės struktūros aprašus. Kadangi VPK domino tik banko pasiruošimas teikti investicines paslaugas, ši institucija paprašė banko „X“ valdymo ir organizacinės struktūros aprašymo papildymo, t.y. kokiais dokumentais bus vadovaujama teikiant investicines paslaugas, aprašant paslaugos teikimo procesus ir rizikos valdymą. Pažymėtina, kad VPK bankui „X“ suteikė galimybę parengti banko veiklos pristatymą, užuot teikus papildomus dokumentus. Šis pristatymas VPK padėjo nuspręsti, kad bankas „X“ yra pasiruošęs teikti investicines paslaugas.

Apskaitos politikos projektas ir apskaitos sistemos aprašymas. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo 9 straipsnyje nurodoma, kad apskaitos politika – tai „...apskaitos principai, metodai ir taisyklės <...> apskaitai tvarkyti ir finansinei atskaitomybei sudaryti.“ Šiame įstatyme yra apibrėžiama apskaitos politikos sąvoka, tačiau tam, kad būtų parengtas ir Lietuvos bankui pateiktas apskaitos politikos projektas, privalu vadovautis ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais mokesčių administravimą, finansinės atskaitomybės parengimą, apskaitos standartus. Įvertinus buhalterinės apskaitos įstatymą ir su juo susijusius teisės aktus teigtina, kad juose gana aiškiai ir konkrečiai nurodomi reikalavimai, keliami apskaitos politikos formavimui – tai patvirtino ir banko „X“ atstovai. Taigi galima teigti, kad reikalavimai, keliami aptariamam apskaitos politikos projektui, yra suprantami ir lengvai įgyvendinami. Ši informacija Lietuvos bankui teiktina, nes būtent buhalteriniai

dokumentai – balansai, pelno/nuostolio ataskaitos, deklaracijos – suteikia galimybę įvertinti banko finansinę būklę, o jų rengimas priklauso ir nuo apskaitos politikos. Apskaitos politikos nuostatos taip pat turi įtakos ir kitoms banko veiklos sritims: reikalavimams banko informacinei sistemai, teikiamų paslaugų procedūroms. Todėl, vadovaujantis pirmiau nurodytomis nuostatomis, teigtina, kad LR bankų įstatyme numatytas apskaitos politikos projekto reikalavimas yra pagrįstas.

Įvertinus teisės aktų nuostatas teigtina, kad įstatymų leidėjas nenumatė reikalavimų apskaitos sistemos aprašymui, todėl neaišku, kokią informaciją Lietuvos bankui pateikti privalu. Šią aplinkybę taip pat patvirtino ir banko „X“ atstovai, kurie kreipėsi į Lietuvos banką, prašydami paaiškinti, kokią informaciją privalu pateikti, siekiant tinkamai aprašyti apskaitos sistemą. Lietuvos bankas, vadovaudamasis LR Lietuvos banko įstatymu, neįpareigojančiu šios institucijos aiškinti LR bankų įstatymo taikymą, atsisakė pateikti paaiškinimą dėl šio reikalavimo įgyvendinimo. Banko „X“ atstovai nepateikė jokio apskaitos sistemos aprašymo – nors tai numatyta LR bankų įstatymo 9 straipsnyje – tuo būdu tikėdamiesi, kad Lietuvos bankas šį reikalavimą paaiškins. Tačiau Lietuvos bankas pastabų nepateikė, papildomų dokumentų dėl apskaitos sistemos aprašymo nereikalavo. Tai verčia manyti, kad ši teisės norma yra nefunkcionuojanti, todėl siūlytina ją naikinti.

Vidaus kontrolės sistema. LR bankų įstatymo 9 straipsnyje numatyta prievolė pateikti dokumentus, įrodančius, kad banko vidaus kontrolės sistema garantuoja patikimą ir saugią banko veiklą. Remiantis LR finansų įstaigų įstatymu, vidaus kontrolės sistemą sudaro: tinkama organizacinė struktūra, vidaus informacinė sistema, personalo atsakomybė ir kompetencija, dviguba veiklos procedūrų vidaus kontrolė. Lietuvos banko valdybos 2008 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. 149 „Dėl vidaus kontrolės ir rizikos vertinimo (valdymo) organizavimo nuostatų“ detalizuojamos LR finansų įstaigų ir LR bankų įstatymų nuostatos, susijusios su vidaus kontrole, reglamentuojančios banko vidaus kontrolės tikslus, pagrindinius vidaus kontrolės organizavimo principus, reikalavimus, atsakomybę. Iki šio teisės akto įsigaliojimo buvo vadovujamasi Lietuvos banko valdybos 2001 m. gruodžio 6 d. nutarimu Nr. 178 „Dėl bendrųjų banko vidaus kontrolės organizavimo nuostatų“, kuriuo vadovavosi bankas „X“, steigdamas banką, tačiau įvertinus šių dviejų teisės aktų nuostatas, teigtina, kad šiuo metu galiojančiame Lietuvos banko valdybos nutarime pakeitimų, turinčių įtakos banko steigimo proceso kaitai, susijusiai su vidaus kontrolės sistema, nėra. Lietuvos bankas, įvertinęs banko „X“ pateiktas vidaus kontrolės organizavimo taisykles, esminių pastabų neturėjo, tačiau nurodė patikslinti keletą nuostatų, turinčių tiksliai sutapti su Lietuvos banko valdybos 2001 m. gruodžio 6 d. nutarimo Nr. 178 „Dėl bendrųjų banko vidaus kontrolės organizavimo nuostatų“ nuostatomis. Banko „X“ atstovai nurodė, kad teisės aktuose vidaus kontrolės sistema apibūdinama aiškiai, reikalavimai yra konkretūs. Todėl, atsižvelgiant į pirmiau nurodytus teisės aktus, reglamentuojančius vidaus kontrolės sistemos apibūdinimą ir reikalavimus; banko „X“ atstovų patirtį, teigtina, kad teisės aktuose vidaus kontrolės sistema yra apibrėžta aiškiai ir detalai, todėl lengvai įgyvendinama.

Kiti reikalavimai, turintys užtikrinti saugią ir patikimą banko veiklą (personalas, techninės informacinės, technologinės apsaugos priemonės). Teisės aktai nenumato, kokie dokumentai/duomenys įrodytų šių reikalavimų įvykdymą. Kadangi teisės aktuose nėra konkretizuota teiktina informacija, susijusi su personalu, techninėmis, informacinėmis, technologinėmis apsaugos priemonėmis; Lietuvos bankas teisės aktų nuostatų neaiškina, todėl banko „X“ atstovai pateikė dokumentus savo nuožiūra, t.y. buvo pateikta personalo valdymo politika, darbuotojų atrankos, įdarbinimo ir atleidimo iš darbo tvarka, darbuotojų supažindinimo, adaptacijos ir mokymų tvarka, darbuotojų veiklos valdymo ir vertinimo tvarka, pareigybių sąrašas, informacinių sistemų struktūros aprašymas, informacinių technologijų ir informacinių sistemų saugumo politika, techninės ir bendrosios programinės įrangos saugumo politika, duomenų saugos tvarka, veiklos tęstinumo planas. Lietuvos bankas, įvertinęs pateiktus dokumentus, pastabų neturėjo. Bankui „X“ pavyko sklandžiai įgyvendinti šiuos reikalavimus, tačiau tai nesuponuoja, kad pastarieji yra lengvai suvokiami ir įgyvendinami, nes detalesnės informacijos, padedančios suprasti, kokius dokumentus privalu pateikti Lietuvos bankui, įgyvendinant aptariamas teisės aktų nuostatas, nepateikiama. Toks neapibrėžtumas teisės aktuose naikintinas, nes tikėtina, kad naujai steigiamas bankas pateikė žymiai daugiau informacijos, negu jos reikia Lietuvos bankui. Tokiu būdu banko steigimo procesas užtruko ilgiau ir kainavo brangiau.

Kartu su pirmiau aptartais dokumentais, Lietuvos bankui pareikalavus, buvo pateiktas ir mokėjimo nurodymas, patvirtinantis apmokėjimą už banko licencijos išdavimą, su banko žyma. Banko „X“ atstovo teigimu, mokamasis pavedimas už banko licencijos išdavimą privalo būti pateikiamas, kai bankui jau nuspręsta išduoti licenciją, nes priešingu atveju teisės aktuose nenumatyta gražinti įmoką. Todėl tikėtina, kad Lietuvos bankui nusprendus neišduoti bankui licencijos, mokestis už banko licencijos išdavimą nebūtų gražintas. Pažymėtina, kad Lietuvos banko valdybos 1996 m. rugpjūčio 1 d. nutarimo Nr. 216 „Dėl banko licencijų komerciniams bankams išdavimo ir atšaukimo taisyklių“ 18 punkte numatyta, kad mokamasis pavedimas už banko licencijos išdavimą turi būti pateiktas tik išduodant banko licenciją. Šiuo atveju Lietuvos banko reikalavimas mokamąjį pavedimą pateikti prieš išduodant bankui licenciją prieštarauja teisės aktams, todėl yra nepagrįstas.

Teisės aktai, reglamentuojantys banko steigimo procesą, daugiau nenumato reikalavimų, kuriuos privalu įgyvendinti, siekiant gauti banko licenciją finansinių paslaugų teikimui. Tačiau Lietuvos bankas, be jau minėtų teisės aktuose nurodytų reikalavimų ir dokumentų, banko „X“ paprašė papildomai pateikti pinigų plovimo, teroristų finansavimo prevencijos, tarptautinių sankcijų įgyvendinimo taisyklių pakeitimus, banko kaupiamosios sąskaitos išrašą, įvairių banko veikloje naudojamų informacinių sistemų (mokėjimo sistema „LITAS“, SWIFT¹⁰⁷, PRDB¹⁰⁸) testavimo kopijas.

---

¹⁰⁷ SWIFT - pasaulinė tarpbankinė telekomunikacinių finansinių pranešimų sąjunga (sistema).

¹⁰⁸ PRDB – paskolų rizikos duomenų bazė.

Siekdami įgyvendinti LR pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo nuostatas, bankai turi „... įdiegti procedūras ir sistemas, skirtas pinigų plovimo ir/ar teroristų finansavimo rizikai nustatyti, vertinti bei valdyti...“.¹⁰⁹ Lietuvos bankas, vadovaudamasis pirmiau nurodytu įstatymu, kontroliuoja pinigų plovimo ir/ar teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimą, steigiant banką Lietuvos bankui privalu pateikti saugią ir patikimą banko veiklą įrodančius dokumentus, todėl bankas „X“ pateikė Lietuvos bankui pinigų plovimo, teroristų finansavimo prevencijos ir tarptautinių sankcijų įgyvendinimo taisykles. Lietuvos bankas, įvertinęs pateiktas taisykles, banko „X“ paprašė jas iš naujo parengti, vadovaujantis rengiamo Lietuvos banko valdybos nutarimo „Dėl kredito įstaigoms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui“ projektu, t.y. buvo nurodyta parengti taisykles, vadovaujantis negaliojančiu teisės aktu. Kadangi teisės akto projektas neturi juridinės galios, be to, jo nuostatos gali keistis, toks Lietuvos banko reikalavimas buvo nepagrįstas. Banko „X“ atstovai nurodė, kad siekdami išvengti ginčų, šį Lietuvos banko reikalavimą įvykdė.

Informacinių sistemų testavimo kopijos. LR bankų įstatymas bei Lietuvos banko valdybos nutarimai, reglamentuojantys bankų steigimą, nenumato prievolės Lietuvos bankui pateikti duomenų apie bankų informacinių sistemų pasirengimą prisijungti prie išorinių informacinių sistemų. Nepaisant pirmiau minėto teiginio, Lietuvos bankas paprašė banko „X“ pateikti duomenis apie banko pasirengimą prisijungti (testavimo rezultatus) prie išorinių informacinių sistemų (SWIFT, PRDB, mokėjimo sistema „LITAS“).

Įvertinus teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias prisijungimo prie šių sistemų tvarką, teigtina, kad prisijungimas prie šių sistemų, taip pat ir bandomųjų, yra galimas tik licenciją turinčiam bankui.¹¹⁰ Taigi, tik licenciją turintis bankas ir norintis prisijungti prie minimų sistemų, turi pateikti prašymą Lietuvos bankui, kuris yra mokėjimų sistemos „LITAS“ ir PRDB operatorius, tada Lietuvos bankas jam leidžia atlikti dalyvavimo sistemose testus. Jei testų rezultatai teigiami, su komerciniu banku yra sudaromos sutartys dėl naudojimosi šiomis sistemomis.¹¹¹ Kadangi bankas „X“ yra steigiamas bankas, aptariamasis licencijos suteikimo etapas, tai Lietuvos banko nurodymas pateikti testavimo rezultatus neatitinka teisės aktų nuostatų ir reikalavimų.

Bankas „X“, vadovaudamasis Lietuvos banko padalinio, atsakingo už banko licencijos suteikimą, nurodymu, nepaisydamas teisės aktų reikalavimų, kreipėsi į Lietuvos banko padalinį, atsakingą už šių sistemų administravimą, su prašymu leisti atlikti sistemų testus, tačiau gavo neigiamą

---

¹⁰⁹ Lietuvos banko valdybos 2008 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. 82 „Dėl kredito įstaigoms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 62-2374.

¹¹⁰ Lietuvos banko valdybos 2006 m. gruodžio 28 d. nutarimas Nr. 173 „Dėl mokėjimų sistemos LITAS-RLS ir mažmeninių mokėjimų sistemos LITAS-MMS“ // Valstybės žinios. 2007, Nr. 4-207; Lietuvos banko valdybos 2005 m. kovo 10 d. nutarimas Nr. 32 dėl Lietuvos banko valdybos 1995 m. gruodžio 21 d. nutarimo Nr. 125 „Dėl paskolų rizikos duomenų bazės tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo // Valstybės žinios. 2005, Nr. 38-1268.

¹¹¹ Ten pat.

atsakymą. Apie tai buvo informuotas Lietuvos banko padalinys, atsakingas už banko licencijos suteikimą. Tik tarpininkaujant minėtam padaliniui, bankui „X“ buvo suteikta teisė atlikti bandomuosius informacinių sistemų testus, tačiau tuo buvo pažeisti Lietuvos banko valdybos nutarimai, reglamentuojantys šį procesą.

Pažymėtina, kad banko steigimo procesas yra reglamentuotas teisės aktais, todėl privalu laikytis banko steigimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų. Lietuvos banko valdyba turi teisę keisti, taisyti savo nutarimus, jei mano, kad bankų steigimo procesas ar jo dalis yra reglamentuota netinkamai. Kadangi Lietuvos bankui buvo pateikti testų rezultatai, net ir pažeidžiant teisės aktus, teigtina, kad šis reikalavimas Lietuvos bankui yra labai svarbus suteikiant bankui licenciją. Todėl Lietuvos bankas privalo pakeisti Lietuvos banko valdybos nutarimų nuostatas, suteikiant galimybę steigiamiems bankams atlikti testus dalyvavimo sistemose. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos bankas, prieš suteikdamas teisę dalyvauti minėtose sistemose, tikrina bankų pasiruošimą ir naudojimosi šiomis sistemomis galimybes, teigtina, kad šių sistemų testavimai gali būti vykdomi ir po banko licencijos išdavimo. Taigi Lietuvos banko reikalavimas pateikti dalyvavimo sistemose testus prieš išduodant licenciją yra nepagrįstas.

Igyvendinus visus teisės aktų, reglamentuojančių banko steigimą, ir Lietuvos banko keliamus reikalavimus, bankui „X“ buvo suteikta banko licencija. Bankui gavus licenciją iki banko realios veiklos pradžios dar buvo atlikta nemažai darbų (įvairių sutarčių pasirašymas, registracija mokesčių, pridėtinės vertės mokesčio mokėtoju, kaupiamosios sąskaitos konvertavimas į banko korespondentinę sąskaitą, padalinių steigimas, prašymo pateikimas VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ ir pan.). Tikslinga šiek tiek detaliau aptarti pastarąjį veiksma, nes viena iš bankų veiklos sričių – priimti indėlius. Jei bankas nori priimti indėlius, tai pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus privalo priimamus indėlius drausti.¹¹² Bankas tampa draudėju, kai į VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ sąskaitą sumoka pirmąją draudimo įmoką.¹¹³ Norint pervesti reikalaujamas įmokas į VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ sąskaitą, reikia turėti minėtos įmonės sutikimą. Todėl prieš bankui tampant draudėju, bankas turi pateikti prašymą drausti indėlius ir išsipareigojimus investuotojams, ką atliko ir aptariamasis bankas „X“, banko licencijos kopiją bei atsakingų asmenų už šią funkciją sąrašą VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“. Vienas iš pagrindinių reikalaujamų dokumentų yra banko licencija, todėl šį darbą bankas „X“ galėjo atlikti tik gavęs licenciją. Per penkias darbo dienas nuo minėtų dokumentų pateikimo, VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ bankui pateikė sąskaitos numerį, į kurią yra mokamos įmokos, ir banko kodą. Gavęs šiuos duomenis, bankas sumokėjo 5000 lt. avansinę draudimo įmoką. Tolesni mokėjimai vykdomi tik pradėjus priimti indėlius ir priklauso nuo draudžiamų indėlių dydžio. Šis reikalavimas yra pagrįstas, nes tai visai bankų sistemai suteikia stabilumo, pasitikėjimo, ypač tai aktualu

¹¹² Lietuvos Respublikos indėlių ir išsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas// Valstybės žinios. 2002, Nr.65-2635.

¹¹³ Valstybės įmonės „Indėlių ir investicijų draudimas“ tarybos 2008 m. kovo 26 d. nutarimas Nr. 02-5-1 „Dėl VĮ Indėlių draudimo fondo tarybos 2001 m. kovo 26 d. nutarimo Nr. 2 pakeitimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 60-2285.

po 1995 m. bankų griūties ir dabar, kai pasaulis krečiamas ekonominės krizės. Tai patvirtina ir 2008 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos indėlių ir išsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo pakeitimas, kuriuo buvo padidinta draudimo suma iki 100.000,00 EUR.

Įvertinus banko steigimą, reglamentuojančių teisės aktų praktiką, banko steigimas yra ilgas ir sudėtingas procesas. Banko steigimo procesą lengvino tik tai, kad banko „X“ darbuotojai turėjo ilgametės patirties įvairiose bankų veiklos srityse. Ir nors daugelis teisės aktuose nurodytų reikalavimų yra pagrįsti ir lengvai įgyvendinami, tačiau yra ir nemažai neaiškumų juos interpretuojant, todėl Lietuvos bankui siūlytina parengti nutarimą/rekomendaciją, kurioje būtų konkretizuoti įstatymuose numatyti reikalavimai, taip pat nurodant, kokių dokumentų, tvarkų, politikų reikia, siekiant įgyvendinti analizuotus teisės aktus. Taip pat be pirmiau aptartų pastabų atkreiptinas dėmesys į tai, kad VPK nemažai reikalavimų yra apibrėžti nustatytais detaliomis formomis, pateikiant jas kaip užpildyti reikiamus priedus – tai supaprastina procesą ir jį daro aiškesnį (visi prašymai, duomenų apie vadovus, dalyvius, vidaus kontrolierių formos) – to nėra Lietuvos banko valdybos nutarimuose, todėl siūlytina ir Lietuvos bankui supaprastinti reikalavimų sampratą bei parengti dalį nutarimų/nuostatų anketų forma.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Atlikta banko steigimo reglamentavimo LR analizė leidžia suformuluoti tokias išvadas:

1. Bankas – tai akcinė bendrovė, turinti teisę teikti įstatymuose nustatytas specialias finansines paslaugas ir privalanti atitikti tam tikrus reikalavimus, numatytus įstatymuose. Teorinėje literatūroje bankai klasifikuojami labai įvairiai, tačiau LR teisės aktuose išskirti šie: komerciniai, specializuoti bankai ir centrinis šalies bankas. Tuo pačiu, palyginus LR teisės aktuose numatytą specializuotų bankų apibrėžimą su pateikiamu teorinėje literatūroje, konstatuota, kad LR teisės aktuose nurodomas apibūdinimas yra siauresnis. Iš esmės, kaip buvo aptarta pirmojoje magistro baigiamojo darbo dalyje, Lietuvoje veikia tik komerciniai bankai ir centrinis bankas.
2. Bankas yra ypatingas juridinis asmuo, todėl vien steigėjų iniciatyvos (kaip steigiant kitą juridinį asmenį) neužtenka. ES direktyvoje, reglamentuojančioje kredito įstaigų veiklos pradėjimą ir vykdymą, numatyta, kad banko steigėjai, norintys pradėti veiklą, privalo gauti leidimą. Lietuvos Respublikos teisės aktuose, siekiant įgyvendinti šią nuostatą, numatomas dviejų pakopų banko steigimas, t.y. leidimas įsteigti banką ir banko licencijos suteikimas. Tačiau iš tiesų banko steigimo procesas yra ilgesnis; jį dar sudaro pasiruošimo etapas, steigiamojo susirinkimo etapas, registravimas juridinių asmenų registre bei veikla gavus licenciją.
3. Analizuojant teorines teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias banko steigimą, nustatyta, kad siekiant leidimo įsteigti banką, įstatymų leidėjas nenumatė maksimalaus termino, skirto Lietuvos bankui priimti sprendimą dėl leidimo įsteigti banką. Tai Lietuvos bankui suteikia galimybę vilkinti banko steigimo procesą, o banko steigėjai negali planuoti savo laiko ir išlaidų, susijusių su banko steigimu. Europos Sąjungos direktyvoje, reglamentuojančioje kredito įstaigų veiklos pradėjimą ir vykdymą, yra numatyta, kad sprendimas dėl banko leidimo suteikimo turi būti priimtas ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo prašymo pateikimo dienos. Siekiant įgyvendinti minimos ES direktyvos nuostatas, LR bankų įstatyme numatytas toks pat maksimalus sprendimo priėmimo terminas (per 12 mėnesių), taikomas banko licencijos suteikimo etape. Todėl siūlytina LR bankų įstatymo 8 straipsnio 4 punktą papildyti sakiniu: „Jei priežiūros institucija pareikalauja papildomų dokumentų ar duomenų, sprendimas turi būti priimtas per 3 mėnesius nuo papildomų dokumentų ir duomenų gavimo. Bet kuriuo atveju sprendimas dėl leidimo įsteigti banką suteikimo turi būti priimtas ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo prašymo gavimo dienos.“
4. Atliekant teisės aktų analizę, nustatyta, kad banko licencijos suteikimo etape Lietuvos bankas gali atsisakyti išduoti licenciją, jei jis negalės veiksmingai atlikti banko priežiūros dėl asmenų, susijusių su banku, trukdymo. Atkreiptinas dėmesys, kad toks atsisakymo pagrindas leidimo įsteigti banką etape nėra numatytas. Tačiau jau leidimo įsteigti banką etape Lietuvos bankas gali

disponuoti šia informacija. Siekiant išvengti banko steigimo proceso vilkinimo, įstatymų leidėjui siūlytina papildyti LR bankų įstatymo 8 straipsnio 5 dalį 4 punktu, jį formuluojant taip: „bankas ar kitas asmuo yra itin susiję, o tai priežiūros institucijai trukdo veiksmingai atlikti banko priežiūrą.“ Pirmiau aptartą pagrindą siūlytina įtraukti ir į leidimo įsteigti banką etapą.

5. Vertinant teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias banko steigimą, konstatuota, kad LR bankų įstatymo 9 straipsnio nuostatos ir Lietuvos banko valdybos 1996 m. rugpjūčio 1 d. nutarimo Nr. 216 „Dėl banko licencijų komerciniams bankams išdavimo ir atšaukimo taisyklių“ 14 punkto nuostatos prieštarauja vienos kitoms. Minėtose taisyklėse yra nurodytas ilgesnis sprendimo dėl banko licencijos suteikimo terminas nei LR bankų įstatyme, t.y. vienu atveju numatomas 6 mėnesių terminas, o kitu – 3 mėnesių. Todėl Lietuvos bankas, vadovaudamasis aukštesnę galią turinčiu teisės aktu, turi pakeisti savo nutarimą ir nustatyti 3 mėnesių sprendimo dėl banko licencijos suteikimo terminą.
6. Lyginamoji ES direktyvos, reglamentuojančios kredito įstaigų veiklos pradėjimą ir vykdymą, ir LR teisės aktų analizė parodė, kad esminių prieštaravimų tarp ES direktyvos ir LR teisės aktų, reglamentuojančių banko steigimą, nėra. Tačiau LR teisės aktuose pasigendama bendrą ES direktyvos, reglamentuojančios kredito įstaigų veiklos pradėjimą ir vykdymą, nuostatų detalizacijos. Tuo pačiu teigtina, kad esminių pokyčių LR teisės aktuose, reglamentuojančiuose banko steigimą, įstojus į Europos Sąjungą, nebuvo.
7. Atlikus teisės aktų sisteminę, lyginamąją, praktinę analizę; įvertinus banko steigimo reikalavimus, konstatuota, kad įvadinėje magistro baigiamojo darbo dalyje iškelta hipotezė pasitvirtino tik iš dalies: dauguma teisės aktuose nurodytų reikalavimų yra pagrįsti ir įgyvendinami, tačiau dalis reikalavimų yra neaiškūs arba nepagrįsti; be to, kaip rodo praktinė analizė, atsirado naujų reikalavimų, nenumatytų teisės aktuose.
8. Teisės aktų analizė ir praktika rodo, kad steigėjams yra neaiškūs šie reikalavimai: rizikos valdymo politika, apskaitos sistemos ir valdymo aprašymas, dokumentai ir duomenys, užtikrinantys saugią ir patikimą banko veiklą (personalas, techninės, informacinės, technologinės apsaugos priemonės), nes teisės aktuose nedetalizuojama, kokius dokumentus ar informaciją privalu pateikti Lietuvos bankui. Tuo pačiu pažymėtina, kad Lietuvos bankas neteikia jokių paaiškinimų dėl teisės aktų, reglamentuojančių banko steigimą, įgyvendinimo, nors yra daugumos jų rengėjas arba iniciatorius. Tai apsunkina banko steigimo procesą. Lietuvos bankui siūlytina parengti teisės aktų, reglamentuojančių banko steigimą, sąvadą bei rekomendacijas, kuriose būtų detalizuojami teisės aktuose numatyti reikalavimai.
9. Atsižvelgiant į praktinį Lietuvos banko valdybos 2004 m. birželio 17 d. nutarimo Nr.105 „Dėl banko vadovų rinkimo arba skyrimo“ nuostatų dėl banko vadovų darbo patirties reikalavimų įgyvendinimą, teigtina, kad reikalavimas, taikomas valdybos pirmininkui, yra nepagrįstas. Nes

trejų metų vadovavimas finansų įstaigai iš penkerių metų darbo patirties, nesuponuoja, kad toks asmuo bus geresnis vadovas negu asmuo, turintis įvairesnę, su finansų įstaigomis susijusią, tarkim dešimties metų, veiklos patirtį. Todėl Lietuvos bankui siūlytina patirties reikalavimą, taikomą valdybos pirmininkui, vertinti išplėstai, šią nuostatą įtvirtinant pirmiau minėtame teisės akte.

10. Teisės aktuose banko steigėjams numatyta prievolė Lietuvos bankui pateikti 1 metų metmenis leidimo įsteigti banką etape ir pateikti 3 metų veiklos planą banko licencijos suteikimo etape. Tai nėra tikslinga, nes jau paruošiamajame etape yra parengiamas išsamus banko veiklos planas, todėl siūlytina jau leidimo steigti banką etape pateikti 3 metų veiklos planą, keičiant LR bankų įstatymo 8 straipsnio 4 dalį iš „banko veiklos metmenis“ į „banko veiklos pirmųjų trejų metų planą“.
11. Bankas, ketinantis teikti investicines paslaugas, privalo gauti VPK išvadą dėl pasiruošimo teikti tokias paslaugas prieš teikdamas dokumentus banko licencijai gauti. Teisės aktai, reglamentuojantys pirmiau nurodytą procesą, prieštarauja vienas kitam, be to, abiem institucijoms teikiami kai kurie dokumentai yra tapatūs, o banko licencija suteikia teisę teikti ir investicines paslaugas, todėl siūlytina, kad bankų priežiūrą vykdytų viena institucija, t.y., arba ši teisė būtų suteikta Lietuvos bankui, arba būtų įkurta valstybinė institucija, kontroliuojanti finansines įstaigas.
12. Teisės aktuose, reglamentuojančiuose banko steigimą, dalis numatytų dokumentų (banko įstatai, reikalavimai banko įstatiniam kapitalui, akcininkams, vadovams, patalpoms) yra teiktini tiek norint gauti leidimą įsteigti banką, tiek siekiant gauti banko licenciją. Siekiant didesnio efektyvumo, įstatymuose siūlytina numatyti galimybę neteikti Lietuvos bankui tų pačių dokumentų abiejuose etapuose, įrašant LR bankų įstatyme tokią nuostatą: „jei įstatyme numatyta teikiama informacija kartojasi, pareiškėjas tik raštu patvirtina, kad tam tikra informacija nekito“.
13. Analizuojant banko steigimo procesą, nustatyta, kad Lietuvos bankas steigėjų reikalavo pateikti duomenis ir dokumentus, kurie nėra reglamentuoti teisės aktuose. Teigtina, kad Lietuvos bankas privalo laikytis teisės aktų nuostatų bei proceso eiliškumo.

Magistro baigiamojo darbo autorius
Auksė Cycarienė
2008 11 25

Magistro baigiamąjį darbą redagavo jungtinės Lietuvių kalbos instituto ir Vytauto Didžiojo universiteto doktorantūros baltų kalbų srities eksternė Jolanta Viburytė.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS NORMINIAI AKTAI

1. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. VĮ Teisinės informacijos centras, 2000.
2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. VĮ Teisinės informacijos centras, 2002.
3. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. VĮ Teisinės informacijos centras, 2002.
4. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas// Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.
5. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas// Valstybės žinios. 2000, Nr.64-1914.
6. Lietuvos Respublikos bankų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr.54-1832.
7. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 99–3515.
8. Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas//Valstybės žinios. 2002, Nr. 91-3891.
9. Lietuvos Respublikos firmų vardų įstatymas// Valstybės žinios. 1999, Nr. 63-2060.
10. Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas// Valstybės žinios. 2002, Nr. 65-2635.
11. Lietuvos Respublikos komercinių bankų įstatymas// Valstybės žinios. 1995, Nr. 2-33.
12. Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymas// Valstybės žinios. 1994, Nr. 99-1957.
13. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr.63-2243.
14. Lietuvos Respublikos notariato įstatymas// Valstybės žinios. 1992, Nr. 28-810.
15. Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas// Valstybės žinios. 2001, Nr. 110-3992.
16. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas// Valstybės žinios. 2007, Nr. 17-626.
17. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 60–1945.
18. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas// Valstybės žinios. 2008, Nr.113-4290.
19. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 7 d. nutarimas Nr.1128 „Dėl Firmų vardų registro nuostatų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 1999, Nr.85-2544.
20. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr.1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr.107-4810.
21. Valstybės įmonės „Indėlių ir investicijų draudimas“ tarybos 2008 m. kovo 26 d. nutarimas Nr. 02-5-1 „Dėl VĮ Indėlių draudimo fondo tarybos 2001 m. kovo 26 d. nutarimo Nr. 2 pakeitimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 60-2285.
22. Lietuvos banko valdybos 1996 m. rugpjūčio 1 d. nutarimas Nr. 216 „Dėl banko licencijų komerciniams bankams išdavimo ir atšaukimo taisyklių“// Valstybės žinios. 1996, Nr. 77-1855.

23. Lietuvos banko valdybos 1997 m. lapkričio 20 d. nutarimas Nr.251 „Dėl bankų ir jų padalinių registravimo dokumentų ir įrašų darymo tuose dokumentuose tvarkos“// Valstybės žinios. 1997, 54-1832.
24. Lietuvos Banko valdybos 2001 m. balandžio 12 d. nutarimas Nr. 50 „ Dėl Lietuvos Banko leidimų steigti bankų filialus (skyrius) ir atstovybes išdavimo“// Valstybės žinios. 2001, Nr. 37-1278.
25. Lietuvos banko valdybos 2002 m. liepos 4 d. nutarimas Nr. 91 „Maksimalios paskolos sumos vienam skolininkui ir didelių paskolų apskaičiavimo taisyklės“//Valstybės žinios. 2002, Nr.73-3133.
26. Lietuvos banko valdybos 2004 m. birželio 17 d. nutarimas Nr. 105 „Dėl banko vadovų rinkimo arba skyrimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.103-3825.
27. Lietuvos banko valdybos 2004 m. gegužės 6 d. nutarime Nr. 58 „ Dėl bendrųjų kredito įstaigų prašymų išduoti leidimus pateikimo, nagrinėjimo ir leidimų išdavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.80-2878.
28. Lietuvos banko valdybos 2005 m. kovo 10 d. nutarimas Nr. 32 dėl Lietuvos banko valdybos 1995 m. gruodžio 21 d. nutarimo Nr. 125 „Dėl paskolų rizikos duomenų bazės tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo // Valstybės žinios. 2005, Nr. 38-1268.
29. Lietuvos banko valdybos 2006 m. gruodžio 28d. nutarimas Nr. 173 „Dėl mokėjimų sistemos LITAS-RLS ir mažmeninių mokėjimų sistemos LITAS-MMS“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 4-207.
30. Lietuvos banko valdybos 2008 m. sausio 24 d. nutarimas Nr. 7 „Dėl minimalių banko strateginio veiklos plano sudarymo reikalavimų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 13-467.
31. Lietuvos banko valdybos 2008 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. 82 „Dėl kredito įstaigoms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 62-2374.
32. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2007 m. spalio 30 d. nutarimas Nr. 1K-32 „Dėl finansų maklerio įmonių licencijų išdavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 115-4740.

SPECIALIOJI LITERATŪRA

33. Buškevičiūtė E. Mokesčių sistema. Kaunas: Technologija, 2007.
34. Čiočys P. Teisės pagrindai. Vilnius: VVK, 1999.
35. Ivaškevičius D., Sakalas A. Bankų vadyba. Kaunas: Technologija, 1997.
36. Jurgutis V., Naujausios bankų įstatymdavystės tendencijos// Pinigų studijos. 1998, Nr. 3.

37. Kiršienė J., Pakalniškis V., Juškytė R. ir kt. Civilinė teisė bendroji dalis. Vilnius: LTU, 2004. T.1.
38. Leonas P. Teisės enciklopedijos paskaitos. Vilnius: Pozicija, 1995.
39. Leonas P. Teisės filosofijos istorija. Vilnius: Mintis, 1995.
40. Lietuvių kalbos žodynas (IV leidinys). Vilnius, 2000.
41. Mayer T., Duesenberry J.S, Aliber R.Z., Pinigai, bankai, ir ekonomika.- Vilnius: Alma littera, 1995.
42. Maniokas K., Kalpišauskas R., Žeruolis D. Lietuvos kelias į ES. Vilnius: Eugrimas, 2004.
43. Paulikas V. ES institucijos ir valdymas. Vilnius: LTU leidybos centras, 2004.
44. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Alma littera, 2001.
45. Tatham A., Europos Sąjungos teisė. Vilnius: Eugrimas, 1999.
46. Vaišvila A. Atvira visuomenė ir teisinė valstybė. // Teisės institutas. Teisės problemos.1998. Nr.1.
47. Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2004.
48. Viščiūnaitė D., Komercinis bankas kaip juridinis asmuo// Teisinės minties šventė-2003. 2003.

UŽSIENIO ŠALIŲ NORMINIAI AKTAI

49. Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. birželio 14 d. direktyva Nr. 2006/48/EB „Dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo“// Oficialusis leidinys L. 2006, Nr. 177.
50. Europos Parlamento ir Tarybos 2000 m. kovo 20 d. direktyva Nr. 2000/12/EB „Dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo“// Oficialusis leidinys L. 2000, Nr. 126.
51. Europos Parlamento ir Tarybos 2008 m. kovo 11 d. direktyva 2008/24/EB, iš dalies keičianti Direktyvos 2006/48/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo nuostatas, susijusias su Komisijai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais// Oficialusis leidinys L. 2008, Nr. 81/38.
52. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo// Valstybės žinios. 1996, Nr. 76.

UŽSIENIO LITERATŪRA

53. Вишнеvский. А.А. Банковское право Англии. Москва: статут, 2000.
54. Олейник. О.М. Основы банковского права. Москва: юрист, 1997.
55. Гражданское право. Москва: юрист, 1997.

ADRESAI INTERNETE

56. Lietuvos Respublikos finansų ministerija <http://www.finmin.lt>.
57. Lietuvos Respublikos Seimas <http://www.lrs.lt>.
58. Lietuvos Respublikos Vyriausybė <http://www.lrv.lt>.
59. Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos <http://www.cust.lt>.
60. Lietuvos bankas <http://www.lbank.lt>.
61. <http://www.lbank.lt/lt/apie/prieziura0701.html>.
62. <http://www.lb.lt/lt/istaigos/index.htm>.
63. <http://edition.cnn.com/2008/BUSINESS/03/17/world.markets/index.html>.
64. http://money.cnn.com/2008/09/14/news/companies/lehman_brothers/index.htm.
65. <http://edition.cnn.com/2008/BUSINESS/10/09/iceland.bank.kaupthing.ap/index.html>.
66. <http://lt.wikipedia.org/wiki/Bankas>.
67. <http://www.verslosavaite.lt/content/view/3269/32/>.
68. <http://www.csd.l.lt/lt/teise/depozit.php>.
69. http://www.ub.lt/ShowPage.aspx?MenuC=1570&ShowDoc=apie.organizacine_struktura&PageLang=LIT&PageFontSize.
70. http://www.swedbank.lt/lt/pages/apie/organizacine_struktura.
71. <http://www.seb.lt/pow/wcp/seblt.asp?lang=lt&website=TAB4>.

SANTRAUKA

Magistro baigiamojo darbo tema – banko steigimas.

Darbe vartotos pagrindinės sąvokos: bankas, steigimas, reikalavimai banko steigimui, banko licencija, leidimas įsteigti banką.

Santraukoje yra pateikiamas magistro baigiamojo darbo temos aktualumas, iškeltas magistro baigiamojo darbo tikslas. Taip pat trumpai apžvelgiamos magistro baigiamojo darbo dėstymo dalys.

Santraukos turinys. Bankai yra neatsiejama kiekvienos valstybės dalis, finansinio stabilumo ir gerovės garantas bei įrankis. Bankų sistemai didelę įtaką turi ir šalyje veikiančių bankų skaičius, kuris kaip ir visos bankų sistemos stabilumas priklauso ir nuo bankų steigimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų. Lietuvai įstojus į ES buvo privalu inkorporuoti ES teisės aktus į Lietuvos teisinę sistemą. Ne išimtis buvo ir banko steigimą reglamentuojančių teisės aktų harmonizavimas. Kadangi po įstojimo į ES nebuvo atlikta jokių mokslinių tyrimų šia tema ir ypač reikalavimų banko steigimui vertinimo, todėl įsisteigus naujam bankui, vadovaujantis naujais reikalavimais banko steigimui, ši tema tapo aktuali teisės aktų įgyvendinimo prasme. Tai sąlygojo ir darbo tikslą – nustatyti teisinio reglamentavimo problemas, kylančias steigiant banką Lietuvos Respublikoje bei darbe keliamą hipotezę – ne visi reikalavimai steigiant banką yra aiškūs, pagrįsti ir lengvai įgyvendinami. Siekiant pasiekti tikslą ir patvirtinti ar paneigti iškeltą hipotezę, pirmoje darbo dalyje buvo apibūdinta banko sąvoka bei pateiktas bankų klasifikavimas. Remiantis teoriniu bankų klasifikavimo palyginimu su Lietuvoje taikomu skirstymu, buvo pasirinkta, jog magistro baigiamajame darbe bus nagrinėjamas tik komercinio banko steigimas. Todėl kitose magistro baigiamojo darbo dalyse, buvo pateikta banko steigimo Lietuvoje etapai bei atskiri reikalavimai, esantys Lietuvos Respublikos teisės aktuose; taip pat jų palyginimas su Europos Sąjungos direktyvose nurodytais reikalavimais bei įvertinamas teisės aktuose nurodytų reikalavimų pagrįstumas ir jų įgyvendinimas, remiantis praktine įvairių Lietuvoje registruotų bankų patirtimi.

SUMMARY

The topic of this master thesis is bank establishment.

The keywords of this thesis are: bank, establishment, requirement for establishing a bank, bank license, permit to establish a bank.

Summary explains the importance of the topic chosen, presents the goal of the paper, it also provides a short overlook of thesis structure.

Content of the summary. Banks are a vital part of every country; they ensure financial stability and wealth. Bank system is highly influenced by the number of banks operating in a country, which, on the other hand, depends on the relevant legal framework for bank establishment within a country.

After Lithuania has entered the European Union, EU legal acts had to be incorporated into Lithuanian legal system. Harmonization of bank establishment legal acts was not an exception. Since no scientific studies covering the topic were carried out after Lithuania has entered the EU, no evaluations of bank establishment requirements were made, due to some new requirements for bank establishment, this topic has gained importance in the legal act evaluation sense. The need for legal act analysis has determined the goal of the thesis – to define legal regulation problems arising when establishing a bank within the Republic of Lithuania, as well as the hypothesis of the thesis – not all the requirements for establishing a bank are clear, relevant and easy to fulfill. Aiming to check the hypothesis as well as to reach the goal of the thesis, bank description according the legal acts of Lithuania, as well as bank classification system was provided. In accordance with the theoretical bank classification comparison to the empiric classification within Lithuania, analysis of commercial bank establishment was selected for further examination. That is why steps for establishing a commercial bank in Lithuania were provided in the following parts of the thesis, relevant legal requirements for establishing a commercial bank in Lithuania were enlisted and compared to the ones determined in the EU directives, what is more, their relevance and fulfillment were analyzed, based on the experience of different banks registered in Lithuania.

KREDITO ĮSTAIGOS VADOVO ANKETA

- (I. Anketos 1 punktas pildomas didžiosiomis raidėmis, tarp žodžių paliekama po vieną laisvą langelį.
- II. Anketos punktuose, kur atsakymas gali būti „taip“ arba „ne“, ženklų „X“ pažymimas tinkantis laukelis. Jeigu atsakymas yra „taip“, paliktose laisvose vietose arba lentelėse pateikiama prašoma informacija ir paaiškinimai. Jeigu atsakymas yra „ne“, paliktos laisvos vietos arba lentelės nepildomos.
- III. Anketos punktuose, kuriuose prašoma nurodyti datas, datos įrašomos nurodant metus ir mėnesį, pvz., „1990 10 – 1991 03“. Jeigu reikia, gali būti nurodoma tikslesnė data, papildomai nurodant dieną ar dienas, pvz. „1998 10 12–17“ arba „1998 10 25 – 11 03“ ir pan.
- IV. Jeigu pildant anketą neužtenka vietos visai norimai informacijai pateikti, gali būti pildomas anketos priedas.)

1. Vardas, pavardė

2. Kredito įstaigos pavadinimas .....

3. Pretenduojamos eiti arba jau einamos pareigos.....

4. Gimimo data (metai/mėnuo/diena).....

5. Pilietybė.....

6. Tikslus gimimo vietos adresas.....

7. Duomenys iš asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų:

7.1. Asmens kodas:

(pildo Lietuvos Respublikos piliečiai ir asmenys, turintys leidimus nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje)

7.2. Paso (asmens tapatybės kortelės) numeris, išrašymo data ir vieta, galiojimo laikas:

(pildo Lietuvos Respublikos piliečiai)

7.3. Leidimo laikinai apsigyventi Lietuvos Respublikoje numeris, išrašymo data ir vieta, galiojimo laikas:

(pildo asmenys, turintys leidimus laikinai apsigyventi Lietuvos Respublikoje)

7.4. Paso, jį atitinkančio kelionės ar kito dokumento numeris, išrašymo data ir vieta, galiojimo laikas:

(pildo užsienio valstybės asmenys)

7.5. Leidimo nuolat gyventi užsienio valstybėje numeris, išrašymo data ir vieta, valstybės pavadinimas, galiojimo laikas:

(pildo asmenys, turintys leidimus nuolat gyventi užsienio valstybėje)

8. Paskutinių 5 metų gyvenamosios vietos adresai, įskaitant dabartinį gyvenamosios vietos adresą

.....
.....

9. Korespondencijos adresas .....

.....

(10–12 punktuose nurodomi ryšio priemonių numeriai (adresai), kuriais galima darbo metu susisiekti su asmeniu, pateikusių duomenis anketoje)

10. Telefono Nr.

.....

11. Mobiliojo telefono Nr.

.....

12. Elektroninio pašto adresas.....

13. Profesija.....

14. Išsilavinimas (ženklų „X“ pažymimas atitinkamas 14.1–14.5 punktas, kuriame nurodytas įgytas išsilavinimas. Lentelės 1 stulpelyje nurodomas mokymosi įstaigos pavadinimas, 2 stulpelyje – įgytas kvalifikacijos laipsnis (profesinė kvalifikacija), 3 stulpelyje nurodomas mokymosi laikotarpis):

14.1. aukštasis 14.2. nebaigtas aukštasis 14.3. specialusis vidurinis
14.4. vidurinis 14.5. kita

Mokymosi įstaiga	Kvalifikacijos laipsnis (profesinė kvalifikacija)	Mokymosi laikotarpis (pradžią–pabaiga)
1	2	3

15. Ar mokate lietuvių kalbą (jeigu taip, atitinkamame stulpelyje pažymima: labai gerai, gerai, vidutiniškai arba silpnai):

Taip Ne

Kalbu	Skaitau	Rašau
1	2	3

16. Užsienio kalbų mokėjimas (ženklų „X“ pažymimi atitinkami 16.1–16.4 punktai, kuriuose nurodytos mokamos kalbos. 16.5 punkte nurodomos kitos mokamos kalbos. Žymima tuo atveju, jeigu kalbos mokėjimas vertinamas vidutiniškai ir geriau):

16.1. anglų 16.2. vokiečių 16.3. prancūzų 16.4. rusų
16.5. kitos:

.....

17. Ar kėlėte kvalifikaciją per pastaruosius 5 metus (nurodomi kursai, stažuotės ir pan. Duomenys surašomi atvirkštine chronologine tvarka):

Taip Ne

Organizacija	Tema	Kvalifikacija kelta (pradžią–pabaiga)
1	2	3

18. Ar einate tam tikras pareigas įmonėse, įstaigose ir organizacijose anketos pildymo dieną:

Taip Ne

Įmonės, įstaigos arba organizacijos pavadinimas	Pareigos	Data, nuo kada pradėtos eiti pareigos
1	2	3

19. Darbo veiklos per paskutiniuosius 10 metų aprašymas (nurodoma atvirkštine chronologine tvarka be 18 punkte minėtos informacijos):

Įmonės, įstaigos ar organizacijos pavadinimas	Eitų pareigų pavadinimas	Pareigos eitos (pradžia–pabaiga)	Priežastys, dėl kurių nustota eiti pareigas
1	2	3	4

20. Ar juridiniam asmeniui, kurio dalyvis, vadovas Jūs buvote arba tebesate, buvo pritaikytos įstatymų nustatytos sankcijos (poveikio priemonės) (nurodomas juridinio asmens pavadinimas, buveinės adresas, pareigos, dirbtas laikas, turėta juridinio asmens įstatinio kapitalo (ir) arba balsavimo teisių dalis procentais):

Taip Ne

.....

.....

.....

.....

.....

21. Ar juridinis asmuo, kurio dalyvis, vadovas Jūs buvote, buvo likviduotas dėl bankroto arba teismo sprendimu ar nuosprendžiu kitais įstatymų nustatytais pagrindais, susijusiais su netinkama veikla arba teisės aktų pažeidimais (nurodomas juridinio asmens pavadinimas, buveinės adresas, eitos pareigos, dirbtas laikas, turėta juridinio asmens įstatinio kapitalo (ir) arba balsavimo teisių dalis procentais):

Taip Ne

.....

.....

.....

22. Ar buvote teistas už padarytą nusikaltimą arba baudžiamąjį nusižengimą nepaisant to, ar teistumas išnyko (nurodomi Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės baudžiamojo kodekso ar kito panašaus užsienio valstybės įstatymo straipsniai, pagal kuriuos asmuo buvo teistas; data, kada buvo nuteistas; trumpai aprašoma nusikalstama veika):

Taip Ne

.....

.....

.....

23. Ar buvote baustas administracinėmis, drausminėmis nuobaudomis ir ar buvo taikytos kitos įstatymų nustatytos sankcijos (poveikio) priemonės už įstatymų ar kitų teisės aktų, reglamentuojančių

finansinių paslaugų teikimą ir finansų įstaigų veiklą, nuostatų pažeidimą (nurodomi padaryti administracinės teisės pažeidimai, nustatyti Lietuvos Respublikos ir (ar) atitinkamuose užsienio valstybių teisės aktuose; trumpai aprašomas pažeidimas, nurodoma pažeidimo padarymo data ir taikytos nuobaudos):

Taip Ne

24. Ar buvote atleistas iš einamų pareigų dėl darbo drausmės ar (ir) kitokių pažeidimų (nurodomi juridinių asmenų, kur asmuo buvo atleistas iš einamų pareigų už darbo drausmės pažeidimus, pavadinimai ir buveinės adresai; pagal kokius Lietuvos Respublikos darbo kodekso ir (ar) kitų įstatymų straipsnius arba atitinkamus užsienio valstybių teisės aktus buvo atleistas; trumpai aprašomi padaryti pažeidimai ir nurodoma atleidimo data):

Taip Ne

25. Ar kada nors kreipėtės vienas arba būdamas susijusių asmenų grupėje dėl leidimo steigti juridinį asmenį, būti juridinio asmens dalyviu, įsigyti ir (ar) valdyti 10 procentų dydžio ar didesnę juridinio asmens įstatinio kapitalo (ir) arba balsavimo teisių dalį gavimo į kurią nors Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės atitinkamą instituciją (aprašomas leidimo, dėl kurio kreiptasi, turinys; nurodomas valstybės, kurioje kreiptasi su prašymu išduoti leidimą, pavadinimas; kaip pateiktas prašymas – asmeniškai ar dalyvaujant grupėje; institucijos, išduodančios leidimą, pavadinimas; priimtas sprendimas dėl prašymo):

Taip Ne

26. Ar kada nors Jums, kai turėjote juridinio asmens įstatinio kapitalo (ir) arba balsavimo teisių dalį, buvo sustabdyta ir (arba) atšaukta balsavimo teisė (nurodomas juridinio asmens pavadinimas, buveinės adresas ir turėta įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalis; kada, kurioje valstybėje, kokia institucija priėmė sprendimą):

Taip Ne

27. Ar turite įgiję teisių į juridinio asmens įstatinio kapitalo (ir) arba balsavimo teisių dalį Jūs, taip pat Jūsų sutuoktinis (sugyventinis), tėvai, vaikai, broliai, seserys; sutuoktinio (sugyventinio) broliai, seserys:

Taip Ne

Asmens vardas, pavardė ir giminystės ryšys	Juridinio asmens pavadinimas ir buveinės adresas	Turimų teisių į įstatinį kapitalą (ir) arba balsavimo teisių dalį dydis nominaliaja verte ir procentais
1	2	3

28. Ar turite privačių interesų kredito įstaigoje (nurodykite prašomus duomenis apie privačius interesus kredito įstaigoje. Privatūs interesai kredito įstaigoje – asmens, pildančio anketą (jo atstovaujamo ar su juo bet kokiais kitais ryšiais susijusio fizinio ar juridinio asmens), asmeninis turtinis ar neturtinis suinteresuotumas, galintis turėti ar turintis įtakos kredito įstaigos veiklai ir valdymui. Jeigu privatūs interesai kredito įstaigoje nesusiję su trečiaisiais asmenimis, pildomas tik 3 stulpelis).

Taip Ne

Pavadinimas juridinio asmens ir (ar) fizinio asmens, kurio atžvilgiu pasireiškia privatus interesas, vardas, pavardė	Ryšio su asmeniu, dėl kurio pasireiškia privatus interesas, apibūdinimas	Turtinio ir (ar) neturtinio privataus intereso kredito įstaigoje aprašymas
1	2	3

29. Ar turite finansinių įsipareigojimų (prievolių) kredito įstaigai, kurios vadovu pretenduojate tapti (esate):

Taip Ne

Finansinių įsipareigojimų (prievolių) aprašymas	Suma Lt
1	2

30. Ar kada nors kompetentingos Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės institucijos vertino Jūsų reputaciją, taip pat įgytą kvalifikaciją arba patirtį (nurodoma kada, kurioje valstybėje, kokia institucija tai vertino, koks buvo vertinimo tikslas, vertinimo rezultatai):

Taip Ne

.....
 .....

31. Ar piktnaudžiaujate psichotropinėmis, narkotinėmis, toksinėmis medžiagomis ar alkoholiu:

Taip Ne

.....
 .....

32. Ar anketa turi priedą su paaiškinimais arba papildoma informacija (jeigu atsakymas „taip“, 33 punkte nurodomas priedo lapų skaičius):

Taip Ne

33. Prie anketos pridedamas priedas,   .
 (lapų skaičius)

34. Aš, žemiau pasirašęs, patvirtinu, kad anketoje ir pridedamuose jos prieduose pateikta visa reikalaujama informacija bei duomenys yra išsamūs ir teisingi. Esu pasiruošęs pateikti bet kokius kitus duomenis, informaciją ir paaiškinimus, reikalingus Lietuvos bankui. Suprantu, jog Lietuvos bankas Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka gali tikrinti šioje anketoje, taip pat kitus mano pateiktus duomenis ir informaciją ir tam neprieštarauju bei sutinku, kad Lietuvos bankas rinktų visą reikalingą informaciją apie mane, taip pat susijusią su mano asmeniu, įskaitant duomenis dėl teistumo ir sveikatos. Taip pat žinau ir sutinku, kad Lietuvos bankas, tikrindamas mano Lietuvos bankui pateiktus duomenis ir informaciją, gali pasitelkti patikrinimui atlikti atitinkamas Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių institucijas, kurioms įstatymų nustatyta tvarka gali būti atskleista mano Lietuvos bankui pateikta informacija ir duomenys.

Užpildymo data

_____ Asmens, pateikusio duomenis, parašas

PATVIRTINTA
Lietuvos banko valdybos
2004 m. gegužės 6 d.
nutarimu Nr. 59

LIETUVOS BANKAS

BANKO LICENCIJA

Nr. 0000

Licencijos turėtojas –

Licencija suteikia teisę teikti

Licencijos turėtojas taip pat turi teisę teikti Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatyme nustatytas nelicencines finansines paslaugas

Licencija išduota   m.   mėn.   d. Lietuvos banko valdybos
nutarimu Nr.

Valdybos pirmininkas

A. V.

Vertybinių popierių komisijai turi būti pateikti šie kredito įstaigos duomenys ir dokumentai:

1. prašymas (II forma);
2. veiklos planas, parengtas pagal Taisyklėse nustatytus reikalavimus;
3. duomenys apie vadovus (V forma);
4. duomenys apie asmenį, atsakingą už vidaus kontrolę (VII forma);
5. duomenys apie įdarbintus ar ketinamus įdarbinti finansų maklerius ir kitus investicines paslaugas teikiančius darbuotojus (II forma);
6. išsamus turimų ar nuomojamų patalpų ir įrangos aprašymas;
7. specializuoto vidaus struktūrinio padalinio nuostatai;
8. veiklos organizavimo politika;
9. įmonės veiklos tęstinumo politika (priemonės ir procedūros, skirtos užtikrinti, kad investicinės paslaugos būtų teikiamos nuolat ir nenutrūkstamai);
10. administravimo ir apskaitos politikos ir procedūrų aprašymas;
11. vidaus kontrolės taisyklės ir asmens, atsakingo už vidaus kontrolės vykdymą, duomenys (VI forma);
12. rizikos valdymo politikos, procedūrų ir priemonių aprašymas;
13. interesų konfliktų vengimo politika;
14. klientų skundų nagrinėjimo taisyklės;
15. priemonių, skirtų asmeninių sandorių kontrolei, klientų turto saugumui užtikrinti, klientų turto sumažėjimo ar netekimo rizikai užkirsti, aprašymas;
16. pavedimų vykdymo politika;
17. informacija apie pasirengimą teikti sandorių duomenis, remiantis sandorių duomenų teikimo Vertybinių popierių komisijai sistema (angl. *Transaction Reporting System (TRS)*);